

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Buddhismus Diamantové cesty v kontextu českého myšlení

Diplomová práce

Studijní program: N7504 – Učitelství pro střední školy
Studijní obory: 7504T243 – Učitelství českého jazyka a literatury
7503T045 – Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy

Autor práce: **Bc. Pavlína Pitrová**
Vedoucí práce: doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.

The Diamond Way Buddhism in the Context of Czech Thinking

Diploma thesis

Study programme: N7504 – Teacher training for upper-secondary school
Study branches: 7504T243 – Teachers of Czech language (general education) for elementary and secondary schools
7503T045 – Teacher training for lower-secondary school. Subject - Civics.

Author: **Bc. Pavlína Pitrová**
Supervisor: doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavlína Pitrová**
Osobní číslo: **P12000962**
Studijní program: **N7504 Učitelství pro střední školy**
Studijní obory: **Učitelství českého jazyka a literatury**
Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
Název tématu: **Buddhismus Diamantové cesty v kontextu českého myšlení**
Zadávající katedra: **Katedra filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka vyjde z analýzy primárních a sekundárních pramenů týkající se buddhismu Diamantové cesty, soustředí se zejména na postavení zkoumané náboženské skupiny v kontextu českého náboženského myšlení. Dále bude vycházet z rozhovorů získaných od respondentů vyznávající učení Diamantové cesty. Studentka se bude v průběhu příprav řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího diplomové práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CONZE, E. Stručné dějiny buddhismu. 1. vyd. Brno: Jota, 1997. ISBN 80-7217-002-3.

LOPEZ, D. S. Příběh buddhismu: Průvodce dějinami buddhismu a jeho učením. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-54-3.

NYDAHL, Ole. Jak se věci mají : [současný úvod do Buddhova učení]. Nové přeprac. a rozš. vyd. [Brno] : Bílý deštník, 2007. 209 s. ISBN 978-80-903821-1-4.

NYDAHL, Ole. Jízda na tygrovi : jak buddhové došli na Západ. [Česká republika] : Diamantová cesta, 1999. 377 s. ISBN 80-238-4242-0.

NYDAHL, O. Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2006. ISBN 80-239-7054-2.

NYDAHL, Ole. Velká pečeť : pohled mahámudry buddhismu Diamantové cesty. 2., rev. vyd. Brno : Bílý deštník, 2006. 261 s. Dostupné na internetu: http://toc.nkp.cz/NKC/200705/contents/nkc20071707268_1.pdf ISBN 80-903821-0-X.

SNELLING, John. Buddhismus. Vyd. 1. Praha : Ikar, 2000. 206 s. ISBN 80-7202-616-X.

VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-798-1.

Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü [online]. Posl. úpravy 06. 06. 2009 [cit. 2009-06-07]. Dostupné na WWW: <http://www.bdc.cz/index.php>

Lama Ole Nydahl [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2008-05-30]. Dostupné na WWW: <http://www.lama-ole-nydahl.cz/>

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.

Katedra filosofie

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2013**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Milan Exner, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat panu doc. PhDr. Davidovi Václavíkovi, Ph.D. za odborné vedení při psaní mé práce, za jeho cenné rady a připomínky, a zároveň pak za jeho lidský přístup.

Mé největší poděkování patří mým rodičům, kteří mi umožnili studovat a při studiích mě podporovali.

ANOTACE

Diplomová práce „*Buddhismus Diamantové cesty v kontextu českého náboženského myšlení*“ se zaměřuje na postavení této registrované náboženské skupiny v našem prostředí. Konkrétně sleduje její vývoj, strukturu a snaží se analyzovat její pozici na poli českého náboženského myšlení. K lepšímu pochopení filozofie této buddhistické skupiny diplomová práce využívá výzkumu, v kterém se konkrétně soustředí na motivaci jedinců k zájmu o Buddhismus Diamantové cesty a na to, co nadále jejich motivaci udržuje.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části práce se opírá primární a sekundární literaturu, kterou následně analyzuje a interpretuje. Tato teoretická část se pak stává východiskem pro další část práce. V praktické části bylo využito tří metod kvalitativního výzkumu, a to rozhovoru, dotazníku a pozorování. Cílem praktické části je zjistit, co jedince motivuje k zájmu o východní myšlení, konkrétně o Buddhismus Diamantové cesty, který je jím inspirovaný.

KLÍČOVÁ SLOVA

Buddhismus Diamantové cesty, náboženská společnost, Ole Nydahl, metody praxe, meditační skupina, motivace, změna životních postojů, vyrovnanost

ABSTRACT

Diploma thesis „Diamond Way Buddhism in the context of Czech religious thinking“ examines the role and status of this particular registered religious group in our society. Namely, it explores its development and structure and it analyses its position in the field of Czech religious thinking. To achieve deeper insight into the philosophy of this particular Buddhist society, my diploma thesis employs a study, which examines both the motivation of individuals to follow the Diamond Way Buddhism and the factors that help sustain this motivation.

This thesis has two parts – the first theoretical, and the second practical. The theoretical part is based on primary and secondary sources – these sources are subsequently analyzed and interpreted. This theoretical part then becomes the starting point for the practical part of this thesis which employs three methods of qualitative research: interviews, questionnaires and observation. The practical part aims to illuminate what motivates an individual to be interested in eastern philosophy and religion, particularly in the Diamond Way Buddhism which was inspired by eastern philosophy and religion.

KEY WORDS

Diamond Way Buddhism, religious community, Ole Nydahl, methods of practice, group of meditation, motivation, change of life postures, well-being

Obsah

ÚVOD.....	11
1 BUDDHISMUS OBECNĚ	13
1.1 Osobnost Buddhy.....	13
1.1.1 Prameny o Buddhově životě a učení.....	16
1.2 Základní myšlenky Buddhismu	18
1.3 Hlavní směry Buddhismu	20
1.4 Tibetský Buddhismus.....	22
1.5 Linie Karma Kagjü	25
2 BUDDHISMUS DIAMANTOVÉ CESTY.....	27
2.1 Osobnost Lamy Oleho Nydahla.....	27
2.2 Interpretace buddhismu.....	31
2.3 Pohled BDC na světová náboženství.....	33
2.4 Interpretace Buddhova učení dle Buddhismu Diamantové cesty	38
2.5 Metody Diamantové cesty	40
2.5.1 Čtyři přípravná cvičení.....	40
2.5.2 Meditace na 16. Karmapu	42
3 BUDDHISMUS DIAMANTOVÉ CESTY JAKO SOUČÁST ZÁPADNÍ KULTURY	44
3.1 Šíření buddhismu do západní kultury	44
3.2 Šíření BDC na Západě	46
3.3 Šíření BDC v České republice	47
3.4 BDC a jeho ukotvení v české náboženské situaci.....	51
PRAKTICKÁ ČÁST	56
4 VÝZKUMNÝ PROJEKT A JEHO TEORETICKÉ UKOTVENÍ	56
4.1 Kvalitativní výzkum	57

4.2	Dotazník a jeho teoretické ukotvení	58
4.3	Rozhovor a jeho teoretické ukotvení	59
4.4	Pozorování a jeho teoretické ukotvení.....	60
5	VÝZKUMNÝ PROJEKT V PRAXI.....	61
5.1	Pozice autorky vůči výzkumnému projektu.....	61
5.2	Zkušenosti z výzkumu	62
5.3	Dotazníkové šetření a rozhovory	64
5.3.1	První informace o BDC.....	68
5.3.2	Motivace zájmu o BDC.....	72
5.3.3	Původní očekávání a jejich naplnění.....	76
5.3.4	Smysl BDC v životě praktikujícího	79
5.4	Vyhodnocení praktické části.....	82
6	ZÁVĚR.....	85
7	SEZNAM LITERATURY	87
	ONLINE ZDROJE.....	89
	PŘÍLOHY	91

ÚVOD

Téma buddhismu na západě je aktuální a čím dál tím více populárnější. Buddhismus se stává součástí naší evropské kultury, která je původně založená na křesťanských hodnotách. V dnešní době evropský náboženský prostor zahrnuje křesťanství, židovství, buddhismu, islám, stejně tak i nová náboženská hnutí. Ve své podstatě je Evropa velmi tolerantní vůči náboženským přesvědčením. Slovy Benedikta XVI.: „*Důležitá je snaha zajistit, aby tolerance převážila nad netolerancí – a to jak ze strany islámu, křesťanství či ze strany ateistů.*“ Právě buddhismus obsahuje prvek tolerance vůči ostatním náboženstvím, vůči ostatním jedincům, vůči všemu živému, a proto by mohl být vhodným prostředkem v rámci mezináboženského dialogu.

Buddhismus a jeho různé směry jsou součástí západního světa. Významnou pozici, především ve střední Evropě, má náboženské společenství Buddhismu Diamantové cesty linie Karma Kagjü, jež se opírá o myšlenky tibetského buddhismu. Společenství Buddhismus Diamantové cesty má v České republice nejvýznamnější postavení ze všech existujících buddhistických skupin na našem území.

Téma mojí diplomové práce jsem si zvolila na základě setkání s praktikujícími Buddhismu Diamantové cesty (dále jen BDC). Ve městě, kde žiji, je poměrně početná skupina BDC, zároveň je tato skupina aktivní, co se týče činnosti ve společnosti BDC. Zajímalo mě, proč se tito lidé rozhodli právě pro BDC, jež vychází z východní kultury, konkrétně z tibetského buddhismu. Zajímalo mě, co vede jedince, kteří vyrůstají na v západním světě, k zájmu o učení, které je nám svým původem tisíce kilometrů vzdálené. Ve své práci chci poukázat na původní motivaci zájmu o BDC, a to jak u nově příchodících zájemců o BDC, tak i u aktivně praktikujících BDC.

Práci tradičně rozdělují na dvě části – část teoretickou a část praktickou (empirickou). V teoretické části práce se nejprve věnuji historii buddhismu jako takového, konkrétně pak na vývoj tibetského buddhismu a linie Karma Kagjü, jež tematicky souvisí se společenstvím BDC. Následující kapitola se pak zaměřuje na analýzu duchovního směru BDC, konkrétně na postavení BDC v systému. Praktickou část poté doplňuje kapitole, která postihuje vývoj společenství BDC v České republice.

Dále se soustředím na strukturu této společnosti. V neposlední řadě se pak věnuji situaci a trendům v českém náboženském prostoru, na jehož pozadí vymezuji postavení společenství BDC.

Praktickou část jsem založila na terénním kvalitativním výzkumu, který probíhal od listopadu 2014 do srpna roku 2015. V tomto období jsem se zúčastnila tří přednášek vztahujících se k BDC, realizovala jsem rozhovory a dotazníková šetření a jednou se jsem se zúčastnila společné meditace v meditační skupině BDC. Můj kvalitativní výzkum se samozřejmě odráží od teoretického rámce, jenž vychází z analýzy sekundární literatury.

Praktická část obsahuje nejprve stručnou metodologii výzkumu, o kterou se pak realizace výzkumného projektu opírá. Dále se skládá ze šesti dotazníků, které byly zadány nově přichozím zájemcům o BDC, a ze sedmi strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami, které byly realizovány s praktikujícími členy společenství BDC. V dotaznících i rozhovorech se soustředím na aspekt motivace zájmu o BDC. Analýza a interpretace výzkumné otázky je pak prostoupena i zkušenostmi z pozorování, které, ať už zúčastněně nebo nezúčastněně, prostupuje výzkum jako takový. V závěru praktické části uvedu komentář a shrnutí k výzkumu.

K psaní diplomové práce jsem se snažila přistupovat objektivně; používat relevantní sekundární zdroje, z kterých čerpám především v teoretické části práce. Ke zdrojům méně relevantním, jako jsou například publikace vydávané přímo společností BDC, jsem se snažila přistupovat s kritickým myšlením. Tématem BDC v našem prostředí se zatím nikdo z odborníků systematicky nevěnoval. Inspirací mi byla dizertační práce Richarda Grófa *Motivácia k náboženskej činnosti v buddhistickej skupine Diamantová cesta* (obhájena roku 2009 na Ústavu religionistiky Masarykovy univerzity v Brně) a bakalářská práce Víta Ronovského *Světová náboženství z pohledu Buddhismu Diamantové cesty* (obhájena roku 2005 na Katedře religionistiky a filozofie Univerzity Pardubice).

1 BUDDHISMUS OBECNĚ

V této kapitole stručně shrnuji historii a základní myšlenky buddhismu. Zvláště se pak zaměřím na tibetský buddhismus, z kterého vychází škola Karma Kagjü. Právě učení této školy přenesl na Západ lama Ole Nydahl a postavil na něm BDC.

1.1 Osobnost Buddhy

Vznik buddhismu je úzce spjat s osobou jeho zakladatele, proto se tato práce nejprve věnuje životopisu samotného Buddhy.

Buddha¹ – jedna z nejvýznamnějších postav lidských dějin, na druhou stranu osobnost, o které víme jen velmi málo.² Buddha totiž nezanechal žádné přímé písemnosti, učení předával ústně, na což pak dále navázali jeho žáci. Je tedy obtížné určit, co vlastně původně Buddha učil, jakým jazykem vlastně mluvil, jak žil, atd. Avšak život Buddhy je v buddhistických zemích vykládán poměrně shodně, až na interpretaci konkrétních situací v jeho životě. Donald Lopez ve své knize *Příběh buddhismu* uvádí například následující: „*Existuje však mnoho různých názorů na přesný význam jednotlivých událostí jeho života a zejména toho, co Buddha učil od noci svého probuzení až do odchodu do konečné nirvány o čtyřicet pět let později. Někteří tvrdí, že Buddha během této doby nepřestal učit dharmu, jiní tvrdí, že nepronesl jedině slovo.*“³ Buddhismus je tedy vykládán různě v různých zemích, v rámci jednotlivých škol, ale jak již bylo zmíněno, většina se shoduje na následujícím příběhu Buddhy.

Údajně se narodil v roce 563 př. n. l. jako Siddhárta Gautama, jako princ z rodu Šákjů žijících v podhůří Himalájí na území dnešního Nepálu.⁴ Už jen význam

---

¹ O Buddhovi zde autorka hovoří ve smyslu historické postavy a postavy učitele. Co se týká konkrétně slova Buddha, můžeme ho překládat jako osvícený.

² Například v 19. století byl Buddha vysvětlován především mytologicky. Vincenc Lesný o tom píše: „*H. Kern viděl v životě Buddhově mythus boha slunce. Buddhovy zázraky prý nejsou zhola vymyšleny, nýbrž jsou prý to přírodní mythy.*“ Anebo: „*R. O. Franke vidí v Buddhově legendě ohlasy uctívání božstva stromového.*“ (LESNÝ, Vincenc. *Buddhismus*. Olomouc: Votobia, 1996. 450 s)

³ LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 18

⁴ Většina odborné veřejnosti se shoduje na roku narození 563 př.n.l., přesto je ale datum Buddhova narození tématem pro další diskuzi. Například Nyanasatta Thera (původním jménem Martin Novosad) ve své učebnici *Základy buddhismu* drží cejlonské kroniky a uvádí, že se Buddha narodil v roce 624 př.n.l. Stejně tak Vladimír Miltner píše: „Úplně přesná Buddhova životní data neznáme; téměř s jistotou však můžeme věřit, že dosáhl věku osmdesáti let a že žil v letech asi 563/3 až 484/3 př.n.l. Théravádská

křestního jména - Siddhártha, které lze přeložit jako „ten, kdo dosáhne svého cíle“, a události před jeho narozením, jakoby předpovídaly výjimečnost jeho osoby.

„V předvečer narození potomka udály se divné, podivné věci, přímo zázraky, božská znamení. Všechny stromy najednou nesly neobvykle velké a chutné ovoce. Ze suché vyprahlé půdy vykvetly modré lotosy zvící kola vozového. Ušchlé stromy rozkvetly a oděly se svěžím listím.“⁵ Bylo mu předpovězeno, že bude buď velkým panovníkem, nebo velkým asketou. Otec ho obklopil vším, co si může mladý muž přát – bohatstvím, krásnými ženami, zábavou. Snažil se ho tak chránit před neštěstím a utrpením světa, proto tedy život ve velkém přepychu. Tak tomu bylo do jeho dvaceti devíti let, kdy opustil palác, a kdy došlo ke čtyřem „setkáním“ s realitou vnějšího světa, s lidskými strastmi, které pak změnil celý jeho život. Mimo palác uviděl starého muže, nemocného muže, mrtvolu a na poslední vyjížděce pak asketu meditujícího pod stromem. Na základě toho pak opustil palác a vydal se do bezdomoví hledat stav přesahující narození a smrt.

Jeho cesta trvala šest let, během kterých se nejprve učil meditacím u největších mistrů. Rychle se však těmto mistrům vyrovnal a také pochopil, že pouze meditace k dosažení spásy nestačí, a tak odešel ke skupině „pěti asketů“, kde se oddával té nejpřísnější askezi a půstu. *„Potom zahájil postupný půst, což znamená, že každého dne pojedl o něco méně než dne minulého, až nejedl vůbec nic vyjma jedno jediné zrnko konopné denně. Jeho tělo hublo a sláblo; už mu zůstala jen jedna tisícina původní životní síly.“⁶* Avšak ani tento způsob života mu nedal odpověď na jeho otázku. Rozhodl se tedy, že si sedne pod strom⁷ a pokusí se odpověď najít sám. Začal tedy meditovat a v průběhu meditace viděl své minulé životy, viděl, jak věci neustále vznikají a zanikají, potlačil rušivé emoce a myšlenky. Pochopil, že ve světě, ve vesmíru působí zákon karmy, tj. zákon příčiny i následku. *„V hodinách před svítáním došlo k obrácení. Texty se liší ve vysvětlení, co přesně toto obrácení znamenalo. Různé buddhistické tradice v průběhu celé historie pohlížely na onu noc v přesvědčení, že princ odhalil právě ten pohled na skutečnost, který právě ony zastávají. Přesto se všechny shodují na tom, že se stal buddhou, probuzeným, tím, kdo procitl ze spánku*

---

tradice uvádí data 624 až 543 př.n.l. (MILTNER, Vladimír. *Vznik a vývoj buddhismu*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 2012, s.46)

⁵ MILTNER, Vladimír. *Vznik a vývoj buddhismu*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 2012, s. 45

⁶ Tamtéž, s. 55

⁷ Dnes známý jako „strom procitnutí“ – nachází se vesnice Bódhgája na severu Indie.

nevědomosti.“⁸ Buddha byl natolik zasažen touto zkušeností, a proto se rozhodl, že pod stromem zůstane ještě dalších sedm týdnů⁹ a bude vnímat svoje probuzení.

Po probuzení se rozhodl, že svoje učení předá dál, a tak vyhledal skupinu pěti asketů, kteří ho předtím opustili. Buddha na ně zapůsobil svým vzezřením a oni se ho ptali, co se naučil. Předal jim tedy učení, tzv. *dharmu*¹⁰, jejímž jádrem jsou tzv. „čtyři vznešené pravdy“. ¹¹ K Buddhovi se pak přidávali další a další, a tak byla založena buddhistická mnišská obec neboli *sangha*.¹²

Buddha své učení předával čtyřicet pět let. Cestoval se svými nejvěrnějšími žáky po severní Indii a předával učení těm, kteří byli ochotni poslouchat. Někteří si Buddhu zvali sami nebo za ním osobně přicházeli se svými trápeními, jiní Buddhu nenáviděli pro jeho úspěch a oblíbenost. „*Buddhovy úspěchy v šíření nauky a jeho vzrůstající proslulost samozřejmě vzbuzovaly revnivost jeho nesnášenlivých filozofických odpůrců. Někteří se pokusili Buddhu pomluvit a obvinit ho ze smilstva. Nastrčili jakousi ženštinu Čičču, která si pod oděv přivázala dřevěný špalík a prohlašovala, že otěhotněla od Buddhy.*“¹³

V osmdesáti letech onemocněl Buddha úplavicí. Svoji nemoc snášel statečně a ještě před smrtí se rozhodl, že promluví k mnišské obci. Lehl si na pravý bok a obklopen svým žáky se jich tázal, zda-li mají nějaké otázky či pochybnosti, protože nyní nastává poslední možnost, kdy se mohou svého učitele tázat. „*Ale nikdo nepromluvil. I pravil Buddha shromážděným mnichům: „Nuže, mnichové, pravím vám: pomíjející jsou složky, horlivě usilujte!“ A to byla poslední Buddhova slova.*“¹⁴ Na to začal Buddha meditovat, až se pohroužil do čtvrtého stavu meditace a tak vešel

---

⁸ LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 40

⁹ Jelikož autorka v této kapitole vychází především z Lopezova *Příběhu buddhismu*, hovoří zde o sedmi týdnech, které Buddha strávil pod stromem bezprostředně po svém probuzení. Dobu sedm týdnů uvádí také Ole Nydahl ve svých publikacích. Oproti tomu kupříkladu autoři Miltner ve *Vzniku a vývoji buddhismu* a Lesný v knize *Buddhismus* hovoří pouze o sedmi dnech.

¹⁰ Pojem, který se těžko překládá. Má dva základní významy, a to výše uvedené Buddhovo učení, které je teoretické i praktické, anebo lze *dharmu* přeložit jako veškeré jevy – ty se pak vztahují k jednotlivým složkám mysli i těla. (viz glosář v Lopezově *Příběhu buddhismu*).

¹¹ Více v následující podkapitole.

¹² Doslovně znamená společenství a obecně se *sanghou* myslí řád buddhistických mnichů a mnišek. Obecně jak pak *sangha* jakékoli společenství buddhistů.

¹³ MILTNER, Vladimír. *Vznik a vývoj buddhismu*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 2012, s. 72

¹⁴ LESNÝ, Vincenc. *Buddhismus*. 2. vyd. Olomouc: Votobia, 1996., s. 57

do *nirvány*.¹⁵ Tento výjev odchodu Buddha do nirvány, je často v buddhistickém umění zobrazován, především v malířství a sochařství.¹⁶

Na památku Buddha a jeho učení se v buddhistických zemích začaly stavět tzv. stúpy, nejčastěji na místech, která jsou spjata s Buddhovým životem, s jeho působením, případně na vyvýšených místech. Stúpy jsou dodnes důležitými poutními místy.

1.1.1 Prameny o Buddhově životě a učení

Jak již bylo řečeno, Buddha po sobě nezanechal žádné přímé písemnosti, tudíž je otázkou, zda-li dochované texty opravdu obsahují to, co učil sám Buddha. Je jasné, že několik let po smrti Buddha bylo jeho učení předáváno ústně, a to především mezi mnichy. Aby si mnichové učení lépe zapamatovali, opakovalo se slovo od slova. Tato ústní tradice pak byla zaznamenána písemně jako tzv. *Tripitaka* (Trojí koš).¹⁷ Jedná se o sbírku sůter, pocházející nejspíš z dob krále Ašóky (přibližně 3. století.). Ten šířil buddhismus prostřednictvím misíí a díky němu došlo k velkému rozmachu. Je třeba poznamenat, že existuje několik různých verzí *Tripitaky*. Jediná, úplně dochovaná verze je pak verze pálijská. *Tripitaka* se skládá ze tří částí:

- Koš kázně – vykládá řádová pravidla, kterými se mají mnichové a mnišky buddhistické obce řídit.
- Koš kázání – je nejrozsáhlejší částí a obsahuje například náboženské pravdy, verše mnichů a mnišek, atd. a je rozčleněn na pět sbírek.
- Koš scholastiky – je nejmladší částí pálijského kánonu a snaží se vysvětlit Buddhovo učení z filozofické stránky.

Buddhismus se úspěšně šířil do dalších koutů světa, zároveň se však začal tříštit na různé školy a sekty.¹⁸ Se vznikem škol se kanonické texty různě upravovaly,

---

¹⁵ Znamená doslova „vyvanutí“. Opět různě vykládaný pojem. Zde ale myslíme *nirvánu* ve smyslu dosažení cíle buddhistického usilování.

¹⁶ V buddhistických chrámech můžeme často vidět sochu ležícího Buddha (například ležící Buddha v Polonnaruwě na Srí Lance). Co se týče malířství, na spoustě obrazech je Buddha zobrazen, jak leží na pravém boku, obklopen lidmi, božstvy a zvířaty.

¹⁷ „Název pochází ještě z doby, kdy staré texty byly dochovávány způsobem „košíkovým“, ústním podáním od jednoho k druhému, jako se podává koš z ruky do ruky.“ (LESNÝ, Vincenc. *Buddhismus*. 2. vyd. Olomouc: Votobia, 1996., s. 25)

¹⁸ Právě i na základě toho existovalo několik verzí *Tripitaky* – nejznámější pálijská, sanskrtská, čínská, tibetská a mongolská.

doplňovaly a komentovaly. Školy spojovala pouze osoba Buddhy a základní linie jeho učení jakožto tzv. čtyři vznešené pravdy a osmidílná stezka. „*Všichni se shodovali v názoru, který bezpochyby odpovídá skutečnost, že buddhisté zůstali jednomyslni asi tak jedno století po Buddhově konečném vyvanutí, leč potom mezi nimi počaly klíčit ideologické rozpory nejrůznějšího druhu a závažnosti. Zdá se, že nedlouho před počátkem našeho letopočtu už existovalo kolem osmnácti významných škol, z nichž každá měla svůj vlastní poněkud odlišný Trojí koš.*“¹⁹

Rozdíl mezi buddhistickými texty je vidět výrazně na základním rozdělení buddhismu na *théravádový směr* a *mahájánový směr*.²⁰ *Theraváda* je označována za původní formu buddhismu, která je předávána po více jak 2 500 let, a je zakotvena v Pálijském kánonu. Oproti tomu je *mahájána* novější směr buddhismu, který vzniká asi čtyři století po smrti Buddhy. Se vznikem mahájány vznikají také nové sútry, jež tvrdí, že podávají přímo slovo Buddhovo. „*Jedná se spíše o smělá prohlášení vyslovovaná s jistotou než o spekulativní argumenty rozvíjené lineárním způsobem. Dokonalou moudrostí, kterou sútry opakovaně vychvalují, spíše než nezaujatě předkládají, byla znalost prázdnoty.*“²¹

Je třeba poznamenat, že původní buddhistické texty se dochovaly většinou neúplně a často v různých indických jazycích, z nichž některé dnes vůbec neexistují. Navíc jsou tyto texty psány na základě ústního tradování, takže jejich pravdivost a autenticita může být sporná. Stejně tak se problémem může jevit interpretace jednotlivých dochovaných textů. „*Abychom tyto otázky mohli zodpovědět, museli bychom znát Buddhův záměr, jeho konečné stanovisko k danému bodu nauky, museli bychom vědět, co si skutečně myslel. Hlavní buddhistické školy v Asii vytvořily svůj vlastní názor na Buddhovo konečné přesvědčení. Musely se však potýkat s větším problémem, a to jak vysvětlit ty výroky, které se zdály být v rozporu s Buddhovým údajným přesvědčením v určité oblasti nauky.*“²²

---

¹⁹ MILTNER, Vladimír. *Vznik a vývoj buddhismu*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 2012, s. 11

²⁰ Více v následujícím textu.

²¹ LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu : průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 30

²² Tamtéž, s. 95

1.2 Základní myšlenky Buddhismu

O buddhismu nejčastěji hovoříme jako o jednom z velkých světových náboženství.²³ Buddhismus můžeme považovat za náboženství vzhledem k tomu, že známe jeho zakladatele, existuje zde určité písmo, které obsahuje nauku. Kdybychom se drželi definice náboženství uvedené v Oxfordském slovníku, která hovoří o náboženství jako o „*systemu víry a uctívání; lidské uznání nadlidské vládnoucí moci a zejména osobního Boha, majícího nárok na poslušnost, a důsledky toho v chování. Náboženské je pak definováno jako „naplněné náboženství, bohabojné, oddané“, ale také „ohleduplné“ a svědomité*“²⁴, nemohli bychom buddhismus považovat za náboženství. Buddhismus totiž nemá osobního Boha, buddhismus nepřikazuje, není dogma. „*Neuvažuje o nějaké nejvyšší bytosti, ani neobsahuje žádné heslo, v němž by musel člověk věřit. Rovněž nejsou předepsány žádné obřady a rituály, které by musel buddhista vykonávat.*“²⁵ Na základě výše uvedeného lze k buddhismu přistupovat spíše jako k nábožensko-filozofickému systému či jako k duchovně-filozofickému systému.

Pokud se vrátíme zpět k učení, které Buddha předával, zjistíme, že ho můžeme ztotožnit s pojmem *dharma*. Jak již bylo řečeno, je to pojem těžko přeložitelný, ale obecně se dá přeložit jednoduše jako učení, nauka, zákon. *Dharma* obsahuje tzv. čtyři vznešené pravdy.

První pravda připouští, že existuje utrpení, mezi která patří narození, stárnutí, nemoc, smrt. Těmto utrpením se nelze vyhnout. Je třeba si uvědomit, že existuje bolest i radost, ale že oba dva tyto pocity jsou pomíjivé.

Druhá pravda odhaluje příčinu utrpení. To je způsobené touhou a také karmou – činy, které se staly v minulosti. „*V buddhismu je karma něco jako přírodní zákon, podle něhož ctnostné činy způsobují radost a špatné činy způsobují bolest. Každý radostný nebo bolestný pocit, který zažíváme, je výsledkem nějakého našeho minulého činu. Tento čin může patřit do našeho současného života, nebo k němu mohlo dojít před tisíci*

---

²³ Tak se s buddhismem pracuje i ve výuce na 2. stupni ZŠ. Náboženství jako samostatný celek není sice zařazeno do RVP, nicméně se prolíná jednotlivými vzdělávacími obory jako je například dějepis, výchova k občanství, český jazyk, zeměpis.

²⁴ Nānasatta. *Základy buddhismu*. Praha: Alternativa, [1995]. 219 s. ISBN 80-85993-16-3, s. 161-62

²⁵ WANGU, Madhu Bazaz. *Buddhismus*. Praha: Lidové noviny, 1996, 141 s.

životy. Kvůli této nauce se buddhismus někdy označuje za fatalistický.“²⁶ Proto se také mniši a mnišky, ale také laičtí buddhisté soustředují na konání dobrých skutků a snaží se vyhýbat těm špatným. Zároveň musí člověk přestat toužit po pomíjivých požitcích, jako je sláva, bohatství, moc, apod.

Třetí pravda hovoří o možnosti odstranění utrpení, o odstranění touhy. Pokud člověk bude potlačovat touhu, strasti ustanou. „*Toto ustání, stav naprosté nepřítomnosti utrpení, je známější pod pojmem nirvána, který původně znamenal „vyvanutí“.* Nirvána není určité místo, ale nepřítomnost utrpení v současnosti a nepřítomnost možnosti utrpení v budoucnosti. Všechno utrpení bylo zničeno, protože byly zničeny příčiny utrpení, tady poskvrny.“²⁷

A čtvrtá pravda dává návod, jak dosáhnout odstranění utrpení, hovoří o způsobu, jak ukončit utrpení a jak vstoupit do nirvány. Člověk by se měl vyhnout špatným skutkům těla i mysli²⁸ – tím se posiluje mravní kázeň. Druhým nezbytným cvičením je i meditace, během níž se člověk soustředí na jeden konkrétní předmět. Díky tomu je pak člověk schopen ovládnout těkavé myšlenky. Dalším posledním cvičením je pak cvičení moudrosti, které je nejobtížnější, a na základě něho by měl člověk dosáhnout přímého uvědomění si skutečnosti. V kontextu čtvrté ušlechtilé pravdy se někdy se také hovoří o tzv. osmidílné stezce, ta však zapadá do výše uvedených třech cvičení.²⁹

Tzv. čtyři ušlechtilé pravdy jsou základní linií buddhistického učení. Někdy jsou označovány také jako první rozprava Buddhova.³⁰ Čtyři vznešené pravdy nám dávají odpověď na to, jak se vyhnout strasti. Stojí na vztahu mezi příčinami a následky. „*Pokud můžeme určit, jaký největší přínos Buddha učinili filozofickým názorům své doby, je to zřejmě nekompromisní zdůrazňování role příčinnosti jako neúprosné síly, jejímž ničivým účinkům člověk může uniknout tak, že pochopí její zákonitosti. Tedy že*

---

²⁶ LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2003, s. 42

²⁷ Tamtéž, s. 45

²⁸ V literatuře se nejčastěji hovoří o nevhodném sexuálním chování, lhaní, sprosté mluvě, krádežím, zabitím, apod.

²⁹ Patří sem: správné chování, správná řeč, správné žití, správné úsilí, správná bedlivost, správné soustředění, správný názor, správný záměr.

³⁰ Jak uvádí literatura použitá autorkou, stalo se tak v Gazelím parku blízko Váránasí.

všechno je následkem nějaké příčiny. Rozpoznáme-li příčinu a zničíme ji, zničíme i následek.“³¹

1.3 Hlavní směry Buddhismu

Buddhismus existuje již více než dva a půl tisíce let. Během této dlouhé doby samozřejmě prodělal výrazné změny a rozštěpil se na dvě základní větve, které byly zmíněny již výše, a to na tzv. *théravádový buddhismus* a *mahájánový buddhismus*. Někteří autoři rozdělují buddhismus o dva další směry, a to o *zenový buddhismus* a tzv. *diamantovou cestu* čili *vádžrajánu*.³²

*Théravádový buddhismus*³³ je nejstarší dochovaná forma Buddhova učení, je to učení předávané bezprostředními Buddhovými žáky. „*Theravádový buddhismus představuje velmi rozsáhlý a komplexní soubor nauk, který nelze jednoduše zredukovat na několik principů, neboť – jak vyplývá z pálijského kánonu – Buddha vedl každého žáka tím individuální nejvhodnějším způsobem. Mezi základními naukami bychom nicméně mohli uvést čtyři vznešené pravdy či osmičlennou ušlechtilou stezku.*“³⁴ V porovnání s mahájánovým buddhismem je theraváda více striktní. Klade větší důraz na studium Buddhových textů, na dodržování pravidel a meditačních cvičení. Proto také omezuje vysvobození z koloběhu života, tzv. *samsáry*³⁵, jen na *sanghu* čili mnišskou obec. Dále pak redukuje počet buddhů na jednoho v rámci každé kosmické epochy. Théravádový buddhismus je dnes rozšířen především na Srí Lance, v Barmě, Thajsku, Laosu a Kambodži.

Mahájánový buddhismus čili velké vozidlo začal vznikat přibližně čtyři sta let po smrti Buddha. Je vykládán volněji a nemá tak striktní pravidla oproti „učení starších“. Samozřejmě, že uctívá Buddha, ale zároveň připouští, že se každý může stát buddhou – každý může dosáhnout vysvobození. Avšak pod jednou podmínkou a to, že

---

³¹ LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2003, s. 49

³² Například Zdeněk Vojtíšek v *Encyklopedii náboženských směrů v České republice* nebo Jan Honzík a kolektiv v publikaci *Jednota v rozmanitosti.: buddhismus v České republice*. Svým způsobem se jedná o školy mahájánového směru, ale jsou stejně významné jako theraváda a mahájána.

³³ Označován také jako hínajánový směr či malý vůz.

³⁴ *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*. 1. vyd. Praha : DharmaGaia, 2010. s. 20

³⁵ „*Znamená doslova putující. Je to nekonečný koloběh rození, smrti a znovuzrození. Konečným cílem buddhismu je vymanit se z tohoto koloběhu.*“ (In: LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. s. 232)

mu budou nakloněni tzv. *bódhisattvové*.³⁶ „*Pro mahájánový buddhismus je typická nejen větší vstřícnost k náboženským projevům, ale i větší přizpůsobivost náboženským tradicím míst, kam pronikl.*“³⁷

Dle Vojtíškova dělení pak můžeme uvést jako jeden ze směrů buddhismu samostatně *zen buddhismus*.³⁸ Zde se klade největší důraz na meditaci, naopak studium textů a intelektuální příprava jde stranou. „*Za zenovou meditaci se považuje bdělá pozornost oproštěná od myšlenek na jakýkoli objekt. Bdělá pozornost, získaná sezením v lotosové pozici, je považována za blízký předstupeň prožitku osvícení.*“³⁹ V zen buddhismu je pak velmi důležitá přítomnost učitele, který musel dohlížet na přísnou disciplínu svého žáka. Děje se tak především v kláštorech, kde mniši nejenom meditují, ale i fyzicky pracují. Zen buddhistické praktiky jsou často velmi náročné. „*Při návštěvě kláštera sekty zen lze uvidět síň slabě osvětlenou, v níž na podlaze klečí žáci ve strnulé a nehybné pozici, jakoby se modlili. Občas některý z nich usne a tu učitel ho probudí bambusovou tyčí. Žáci, kteří se dovedou ovládat, dostanou k luštění různé problémy tak zvané koan. Jejich řešení je vždy zcela jiné, než k jakému bychom došli logicky. Většinou jsou to slovní hříčky s čínskými slovy a znaky, anekdotické narážky na život slavných mistrů sekty zen nebo jejich výroky. Jejich řešením mají žáci nabytí myšlenkového cviku, který je předpokladem pro duševní rovnováhu, o níž usiluje každý stoupenec sekty zen.*“⁴⁰ Zenový buddhismus je dneska nejrozšířenější v Japonsku, Koreji a Číně.

---

³⁶ „*Bytost, jež má v úmyslu dosáhnout probuzení. Bódhisattva je člověk, který ze soucitu složil slib, že dosáhne buddhovství, ale ještě tak neučinil. Ve všech formách buddhismu se lze setkat s pojetím cesty bódhisattvy, který koná dobré skutky ve prospěch ostatních. V mahájáně je bódhisattva považován za ideál.*“ (In: LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 22)

³⁷ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, s. 356

³⁸ Pochází původem z Číny, kde bylo pojmenováno jako Čchan. V Japonsku se pro něj vžil název zen.

³⁹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, s. 367

⁴⁰ HILSKÁ, Vlasta. *Dějiny a kultura japonského lidu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1953. s. 151

1.4 Tibetský Buddshismus

Tibetský buddhismus je osobitou formou Buddhova původního učení. Jeho vývoj byl poměrně složitý, prameny se často liší, stejně tak pojmosloví se mísí a překrývá. Tibetský buddhismus se v některých zdrojích překrývá s pojmem *vadžrajána*⁴¹, jelikož je převládající formou v Tibetu. Jinde se o *vadžrajáně* hovoří jako o směru, který se zrodil v mahájáně a pouze se podílel na vzniku tibetského buddhismu.

Vadžrajána vznikla nejspíše v Indii, ale její původ ani přesné časové určení se nedá stanovit.⁴² Původní Buddhovo učení do sebe nejspíš přijalo lidové zbožnosti a prvky, především praxi *tantry*⁴³, jelikož je údajně více efektivní než tradiční buddhistická cesta. „*Tantrická praxe vadžrajány má umožnit duchovně vyspělým jedincům rychlé poznání vlastní buddhovské přirozenosti a její realizaci, aniž by bylo nutné procházet velmi dlouhou cestu bódhisattvy.*“⁴⁴ Lesný hovoří o vadžrajáně jako „*o směru jógické mystiky a mantrajánské víry v čarodějnictví, prostoupené prvky erotickými.*“⁴⁵ *Vadžrajána* je poměrně složitý systém praktik, ale v zásadě můžeme říci, že prakticky využívá recitaci *manter*⁴⁶, vytváření a sledování *mandal*⁴⁷, používání *mudr*⁴⁸ a samozřejmě tantrická cvičení.

V této práci nebudeme vadžrajánu ztotožňovat se směrem tibetského buddhismu, naopak budeme předpokládat, že právě vadžrajána je jedním z činitelů, který utvořil tak složitý jev jako je právě tibetský buddhismus. Předpokládá se, že další z významných

---

⁴¹ Doslova diamantové vozidlo, od toho pak název diamantová cesta. „Termín označující ezoterický nebo tantrický buddhismus, tradičně pojímáný jako forma mahájány, která může vést k buddhovství rychleji než běžná cesta bódhisattvy.“ (In: LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. s. 233)

⁴² V použité literatuře můžeme najít rozmezí mezi 5.-8. stol.n.l.

⁴³ „Doslova nepřetržitost, spojinnost, kontinuita. V nejobecnějším slova smyslu znamená tantra příručku. V buddhismu se tak označuje text obsahující ezoterické učení, často připisované Buddhovi.“ (In: LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003., s. 233)

⁴⁴ *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2010.,s. 29

⁴⁵ LESNÝ, Vincenc. *Buddhismus*. 2. vyd., 1. vyd. v nakl. Votobia. Olomouc: Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-062-5, s. 297

⁴⁶ Je to posvátná slabika, rituální zvuk. Nejznámější a nejčastěji používaná mantra je Óm, mani padme, húm!

⁴⁷ Jedná se o rituální obraz. „*Doslova kruh, v tantrickém buddhismu zobrazení Buddhova paláce. Taková zobrazení se využívají především v obřadech zasvěcení, během nichž zasvěcovaný „vstupuje do mandaly.*“ (LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 231)

⁴⁸ Jedná se o symbolická gesta.

činitelů, který utvořil tento směr je tzv. *bön*⁴⁹. Jedná se o určitý typ šamanismu, jež existoval v Tibetu v době, kdy se sem dostává vadžrajána.

Předpokládejme, že se buddhismus, respektive vadžrajána, začal v Tibetu šířit někdy v 8. století, kdy do Tibetu přichází učenec Šántarakšita s tantrickým mistrem Padmasambhavem (Guru Rinpoče). Ti založili první buddhistický klášter Samjä, kde zprostředkovávali specifické buddhistické učení. Podařilo se jim totiž integrovat bönské kultury do buddhistické nauky a zároveň využít tantrických technik. Hlavními znaky tibetského buddhismu jsou meditace, recitace manter (vysvětlit mantru), pozorování mandal a mudr (vysvětlit) a dále „učení o nutnosti překonat na duchovní cestě protikladné síly, z nich je vytvořen hmotný svět. Nejpřirozenějším způsobem, jak tuto polaritu na hmotné úrovni překročit, je pohlavní styk.“⁵⁰ (Vojtíšek, 370) V tibetském buddhismu hraje důležitou roli duchovní vůdce, učitel. V Tibetu se nazývá *lama*, proto se také někdy tomuto typu buddhismu říká lamaismus. Později se učení spjaté s Padmasambhavem začalo nazývat jako Ňingma a považujeme ho za první období šíření buddhismu v Tibetu.

Další významná vlna buddhismu v Tibetu přichází v 11. století. Její hlavní postavou je Marpa Čhökji Lodö (1140-1123), Tibetan, který strávil 17 let v Indii zasvěcením do jógy a studiím. Pravděpodobně Marpa přenesel do Tibetu tzv. *mahámudru* neboli Velkou pečeť (jedná se nejvyšší učení buddhismu Diamantové cesty, jehož cílem je probuzení mysli a stvrzení jejího osvětlení pečeti). Považujeme ho také za zakladatele školy Kagjü (někdy také Kagjüpa, jinak, „Tradice ústního předávání“)⁵¹ Vedle této školy vznikají i další linie jako je Kadampa (Škola ústní tradice) a Sakjapa (Škola šedé země). Nicméně nelze vývoj těchto tradic idealizovat, jelikož tibetská historie je plná neustálých střetů moci a střetů mezi jednotlivými školami.

Významný je i vznik školy Gelugpa, kterou založil Congkhapa na přelomu 14. a 15. století. Původně studoval učení školy Kagjü, ale život duchovních považoval za nemorální a příliš politický. Reformoval tedy stávající učení, které je oproti škole

---

⁴⁹ „*Bön lze zjednodušeně označit za specifickou tibetskou formu asijského šamanismu s kultem přírodních sil, duchů nebe a země, hor a lesů, jezer a řek.*“ (J. Kolmaš a kol., *Svět tibetského buddhismu*, Praha: Slovart, 1996, s. 143)

⁵⁰ Tamtéž s. 370

⁵¹ O škole Karma Kagjü více v následující podkapitole.

Kagjü striktní (dodržování absolutního celibátu, přísná disciplína v klášterech). Představeného této školy nazýváme dalajlámou (duchovním synem). Ten současný, Tändzin Gjamccho⁵² (nar. 1935), žije od roku 1959 v exilu. Právě tento rok je zásadním pro Tibet, a to z důvodu čínské anexe, která vedla k hromadnému odchodu Tibeťanů (nejvíce z řad vzdělaných klášterních mnichů v čele s dalajlámou), především do Indie a Nepálu, ale později i do dalších zemí exilu. V 60. letech 20. století můžeme pozorovat zvýšený zájem o buddhismus v západním světě (Evropa, Amerika, Austrálie). Sami tibetští lamové neměli původně v úmyslu šířit své učení na západě, avšak zájem o studium buddhismu předčil jejich očekávání. V 80. letech končí v Číně i v Tibetu období nejtěžších represí proti náboženství a tak i buddhismus zažívá jakési znovuzrození, i když spíše z lidové stránky tibetského náboženství, která v Tibetu zůstala. Musíme tedy konstatovat, že tibetský buddhismus v Tibetu a tibetský buddhismus na západě je zcela rozdílný. *„Temné a poněkud chaotické stránky tibetského buddhismu byly zanechány za hřebeny hor na okupovaném území a tibetský buddhismus se na Západě zjevil znovuzrozený a jaksi očištěný. Toto nové vnímání „očištěného“ buddhismu na Západě někteří tibetští a západní učenci dokonce označují za novou tzv. západní formu tibetského buddhismu“.*⁵³

Dánský učitel BDC lama Ole Nydahl⁵⁴ tvrdí, že v tibetském buddhismu jsou obsažena všechna učení, která jsou obsažena v různých buddhistických školách. Nazývá ho tzv. plným buddhismem.

Vývoj buddhismu v Tibetu je složitým tématem. Během několika století v této zemi soupeřili o moc jak stoupenci původního náboženského myšlení bönu, tak tibetští buddhisté, zároveň i jednotlivé buddhistické školy mezi sebou. Jako všude jinde na světě, i tady byla politická moc spojena s náboženstvím. *„Tibetská historie i historie dalších buddhistických zemí v Asii ukazuje, že stejně jako křesťanství, islám nebo hinduismus tak i buddhismu byl, je a pravděpodobně i bude zneužíván vládnoucími nebo vládychtivými jednotlivci a skupinami. Jménem buddhismu bylo vedeno mnoho krvavých bojů po celé Asii. Toto zneužití buddhismu mnozí buddhisté a příznivci buddhismu*

---

⁵² XIV. Dalajláma je známý po celém světě a je považován za symbol tolerance a světového míru a zároveň za nejvyššího duchovního představitele Tibetu.

⁵³ L. Sklenka, „Tibetský buddhismus bez růžových brýlí“. *Dingir* 7/4 (2004)

⁵⁴ Viz níže.

neradi přiznávají a raději přejímají nepravdivé tvrzení, že ve jménu mírumilovného buddhismu nikdy nebyly vedeny žádné války“⁵⁵.

1.5 Linie Karma Kagjü

Jak již bylo řečeno v předchozím textu, škola Karma Kagjü má počátky v 11. století. Své kořeny má v Indii, kde údajný profesor Náröpa předal učení Tibetanovi Marpovi. Předal mu odkaz Cesty metod neboli Šest učení (jög) Náröpy. Jedná se o: Vnitřní teplo, Jasné světlo, Stav snu, Iluzorní tělo, Přenos vědomí a Mezistav. Marpa dále dostal odkaz Cesty vzhledu neboli učení Velké pečeti (máhamudra).

Marpovým hlavním žákem byl jögín a básník Milaräpa Žäpa Dodrdže (1140-1123), který si právě máhamudru osvojil a předával ji dál. Významným žákem Milaräpa byl lékař Gampopa Sönam Rinčhem (1079-1153). Byl pověřen, aby zakládal meditační centra a kláštery, a tak právě díky němu vzniklo poměrně rychle velké množství meditačních míst, především ve východním Tibetu. Zformoval další významný proud Dagpo-kagjü, z kterého pak vychází linie Karma-kagjü. V čele této školy stojí *karmapa*, považovaný za bytost tak osvícenou, že známe předchozí i následující zrození. Všichni karmapové zanechali přesné údaje o svém následujícím zrození (nejčastěji písemně). Prvním karmapou v linii Karma-kagjü byl Düsüm Khjanpa (1110-1193). Od této doby se v tibetském buddhismu objevuje tradice vyhledávání takto osvícených bytostí. Dodnes se objevilo sedmnáct inkarnací.

Každý z karmapů rozvinul a obohatil meditační praxi, předával učení dál nebo zakládal meditační centra. Z pohledu naší práce je významný 16. Karmapa Rangdzung Rigpä Dordže (1924-1981), který předal učení Olemu Nydahlovi. 16. Karmapa byl ovlivněn událostmi v Tibetu v roce 1950, kdy čínská armáda převzala kontrolu nad celou zemí. Tibetská kultura byla devastována a on měl zachovat dědictví školy Kagjü. V roce 1959 obsazují Číňané Tibet a 16. Karmapa, stejně jako mnoho dalším lamů, mnichů a žáků, prchá do Indie. V Rumteku v pak zakládá klášter, který by sloužil jako útočiště buddhistických spisů a hlavně jako místo, kde se bude předávat Buddhovo učení. V roce 1969 se pak setkává s manželi Nydahlovými, o pár let později je pověřuje

---

⁵⁵ L. Sklenka, „Tibetský buddhismus bez růžových brýlí“. *Dingir* 7/4 (2004), s:125.

k šíření buddhismus na Západ. Sám 16. Karmapa pak uskutečnil několik cest do Evropy a USA.

Po jeho smrti v roce 1981 nastává spor kolem 17. Karmapy. Nejbližší spolupracovníci 16. Karmapy začali hledat jeho nástupce. Dva z nich označili za 17. Karmapu Orgjána Thinlä Dordžeho, jehož uznává většina Tibetanů jak v Tibetu, tak i v exilu. Avšak třetí ze spolupracovníků předchozího karmapy, Žamar rinpoče, označil jako 17. Karmapu Thajä Dodržeho (*1983). Ten však není uznán dalajlamou a přikládá se k němu jen malá skupina Tibetanů. Lubomír Sklenka shrnuje nynější situaci kolem obou karmapů takto: *„V Evropě a USA je však situace jiná, především díky velkému množství buddhistických center vedených dánským lamou Ole Nydahlem, jenž patří do linie Žamar rinpočehe. Počty příznivců jednoho i druhého karmapy na Západě jsou přibližně vyrovnané, možná s malou převahou stoupenců Thajä Dordžeho.“*⁵⁶

Obecně můžeme říci, že linie Karma Kagjü je založena na principu přímého odkazu, na předávání učení z učitele na žáka. Oddanost vůči učiteli je předpokladem pro rychlou cestu k osvícení. Právě od učitele přejímáme jeho osvícené vlastnosti. Učitel je zde od toho, aby předával své zkušenosti dále. Na tomto principu je založen i BDC.

---

⁵⁶L. Sklenka, „Tibetský buddhismus bez růžových brýlí“. *Dingir* 7/4 (2004)

2 BUDDHISMUS DIAMANTOVÉ CESTY

V této kapitole se zaměřím na analýzu BDC, konkrétně na postavení BDC v systému, na cíl Diamantové cesty a na metody praxe této skupiny. Stejně tak jako v první kapitole se budu zabývat nejprve osobností zakladatele BDC, což nám pomůže hlouběji proniknout do složení tohoto náboženského hnutí. V linii Karma Kagjü je velmi důležitý vztah učitele (lama) a žáka. Právě lama umožňuje přenos tzv. mahámudry neboli Velké pečeti, která zahrnuje základ, cestu a cíl.

2.1 Osobnost Lamy Oleho Nydahla

Vůdčí osobností BDC je na Západě je Lama Ole Nydahl. Člověk, který asi nejvíc zpopularizoval buddhismus v západní společnosti, a který již více než 40 let šíří toto učení v Evropě a ve Spojených státech. Zároveň Nydahl budí rozporuplné postoje na veřejnosti.

Narodil se 19. března roku 1941 v Kodani do intelektuální rodiny. Rodiče byli gymnaziální profesori a spisovatelé. Ole Nydahl se dal na studium filozofie a angličtiny. Filozofie a vše, co souviselo s myslí, ho fascinovalo. Jako téma pro diplomovou práci si vybral Aldouse Huxleyho⁵⁷ a jeho Brány vnímání, rozebírající vliv halucinogenů na lidské vnímání. Byla šedesátá léta a experimentování s drogami v alternativních kruzích nebylo něčím neobvyklým. Sám Nydahl se drogovou minulostí netají a poměrně barvitě ji rozebírá ve své knize *Moje cesta k lamům* už od prvních stran. „*O svých pětadvacátých narozeninách v březnu roku 1966 jsem poprvé absolvoval LSD trip. Vše kolem mě se začalo intenzivněji hýbat, zdálo se, že to dýchá, a obklopile mě víry velmi jasného bílého světla. Byl to pocit, jako by do mě narazily síly celého vesmíru a vybuchly do prostoru.*“ Se svými přáteli a budoucí ženou Hannah pořádají „výlety“ do severní Afriky, Afgánistánu, Nepálu, atd.

V roce 1968 si Nydahl bere Hannah a odjíždějí na svatební cestu do Himalájí. Manželé se poprvé setkávají s buddhismem v hlavním městě Nepálu, Kathmándú.

---

⁵⁷ Aldous Leonard Huxley (1894 – 1963) byl anglický autor experimentálních románů a povídek, v kterých se věnoval technickým pokrokům a jeho vlivu na morálku.

Potkávají zde Lopböna Cečchu rinpočeho, významného himalájského lamu, který údajně ovládl všechny oblasti buddhistického učení. Nydhal hovoří o výjimečném spojení mezi nimi. Údajně jim měl Lama Cečchu pomoci k propuštění z dánské věznice, kam byli po návratu z Nepálu na několik měsíců uvězněni za pašování drog, na základě „speciální“ meditace snu.

Po propuštění z vězení odjíždějí Nydhalovi opět do Himalájí, a to s rozhodnutím opustit drogovou cestu a věnovat se meditaci a duchovnu. V roce 1969 se stávají prvními evropskými žáky 16. karmapy Rangdzunga Rigpā dordžeho (1924-1981). (karmapa – doslova znamená „ten, který vykonává buddhovské činy“. Karmapa ztělesňuje aktivitu všech buddhů. Karmapové se převtělují. Dosud nám je známo 17 inkarnací.). 16. Karmapa předával základní učení tibetské linie, mimo jiné i nauku Mahámudry neboli Velké pečeti. Manželé Nydhalovi strávili tři roky v Himalájích, kde studovali i praktikovali. V roce 1972 pak 16. Karmapa pověřil Nydhala zakládáním a budováním center linie Karma Kagjü v Evropě, později i ve Spojených státech. O šíření buddismu této linie se Ole Nydahl více zabývá v knize *Jízda na tygrovi*.

Již v roce 1972 se zakládají první centra BDC a to v Rakousku, Norsku, Dánsku. Dnes existuje po celém světě na 600 center v 50 zemích a každým rokem počet center stoupá. I to svědčí o síle osobnosti Oleho Nydhala, která byla posílena přijetím titulu „lama“ v roce 1981. Tento titul udělil Nydhalovi Žamar Rinpoče, který se stal vedoucí osobností linie po smrti 16. Karmapy v témže roce. Zároveň Žamar rinpoče žádá Nydhala, aby na Západě předával praxi phowy (meditace vědomého umírání, jde o přípravu na vlastní smrt. Člověk se pak méně bojí, když smrt doopravdy přijde.) Dnes Nydahl a BDC na Západě praktikuje pod duchovním vedením 17. Karmapy Thaje dordžeho (narozen 1983).

Je nutné zmínit Nydahlovy pozitivní vazby na bývalý východní blok. Již v roce 1975 začal budovat tajná buddhistická centra v tehdejšímu komunistickému Polsku. V roce 1989 pak zakládá první centrum BDC v Rusku (tehdy SSSR). I to jsou počátky silných vztahů bývalých komunistických zemí k BDC. Dnes najdeme velké množství center BDC například v Maďarsku, Bulharsku, Litvě, atd.

Lama Ole Nydahl je bezpochyby charismatická osobnost, na druhou stranu však osobnost kontroverzní, která budí nejenom obdiv, ale i znechucení. O tom vypovídá i

předchozí stručný životopis, ve kterém autorka úmyslně zmiňuje drogovou a kriminální minulost, která bezpochyby může být pro někoho pobuřující. „*Hédonický životní styl lamy Oleho Nydahla, vyjádřený jeho zkratkou „hezké slečny a rychlá auta“, se mnohokrát ocitl v centru pozornosti západních bulvárních médií i kritiků.*“⁵⁸ Lamovu zkratku bychom mohli rozšířit ještě o „silné motorky, box a skoky padákem“. I tyto zájmy bývají předmětem jeho přednášek. Především „hezké slečny“ a náklonost k sexu, je to, co bývá předmětem velké kritiky médií a odpůrců. Netají se tím, že měl sexuální poměry s mnoha svými žákyněmi, a to již v prvních letech šíření BDC v evropských zemích. „Půl roku jsme byli s mou ženou Hannah šťastně pospolu a druhou půli roku jsem strávil na cestách. „*Hannah věděla, že jsem silný muž, že v noci nerad objímám polštář, že chci učinit někoho druhého šťastným. Nebyla žárlivá.*“⁵⁹ V jiném rozhovoru ale říká, že Hannah ne vždy s jeho polyganními sklony souhlasila. Přesto však do konce svého života tolerovala Catty Hartungovou, intimní partnerku jejího muže. Catty Hartungová je blízká spolupracovnice Lamy Oleho. Až do smrti Hannah v roce 2007 vystupovali jako tým „TCHO“ (Tomek Lehnert, Catrin Hartungová, Hannah a Ole Nydahlovi). Nydahl veřejně hovoří o své silném sexuálním libidu, zdůrazňuje sexuální aktivitu jako nezbytnou součást zdravého života. Nejlepším vzhledem to problematiky sexuality v BDC je Nydahlova kniha *Buddha a láska*. Na otázku jak přistupovat k lásce a k partnerství, je odpověď jasná – klíčem je Lamův vlastní osobitý životní styl, ten by měl být pro jeho stoupence inspirativní.

V jiné knize 108 otázek a odpovědí říká: „*Svoboda je dovolit tělu, aby šlo tam, kam jde srdce. Jít do postele se všemi prostě ze zásady nemá smysl. Způsobí to, že budete velmi zmatení. Kromě toho je to i nebezpečné. Můžete se nakazit spoustou sexuální přenosných nemocí. A konečně, když jdete do postele se všemi, ztrácíte dobrý styl. Veďte vaše tělo tam, kam jde vaše srdce, a ne tam, kam vás chce zavést hlava. Nevymýšlejte si žádné umělé zásady týkající se lásky. Milujte se prostě proto, že to opravdu chcete dělat. To je vše.*“⁶⁰

Pokud se podíváme do jádra nejstarších buddhistických učení, na původní buddhistickou etiku, zjistíme, že jeden z Pěti etických předsevzetí (pañca síla) zní:

---

⁵⁸ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Profesionální Buddhista*. Dingir, 2002, roč. 5, č. 3, s. 12

⁵⁹ „Bez osvícení se nevracej“. Časopis Psychologie.cz., [cit. 2015-01-13].

⁶⁰ NYDAHL, Ole: *108 otázek a odpovědí : Buddhovy nauky v každodenním životě*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002. s.45

Smyslné nestrídmosti (zejména sexuální, např. cizoložství) se chci zdržovat. (citace Dingir). Nydahluv životní styl odporuje tomuto předsevzetí. Jistou inspiraci však v původním učení s ohledem na otázku sexuality vidět můžeme – spojení osobní zkušenosti a kritického rozumu.

Osobnost Oleho Nydahla budí rozporuplné postoje – obdiv i znechucení. Často se ocital a ocitá v zájmu odborné i neodborné veřejnosti (například zájem bulvárních médií). Ve společnosti BDC má Nydahl výjimečnou pozici, u svých stoupců se nesetkává s kritikou, spíše naopak. *„Imitování této duchovní osobnosti a nekritický obdiv vůči ní je v rámci buddhismu skutečně neobvyklý jev a připomíná tzv. guruismus, sledovaný a popisovaný především v indickém náboženském prostředí.“*⁶¹ Jistě, že se tento Vojtíškův názor nemůže aplikovat na každého žáka Oleho Nydahla, můžeme však tuto tendenci předpokládat. O těchto tendencích pojednává i reportáž z kurzu o BDC v Těnovicích v roce 2010 v časopise Reflex. Za tento článek byla údajně nejmenovaná autorka žalována právě skupinou BDC v České republice. Reportáž je zajímavou sondou bezpochyby, ale možná zajímavější je diskuze pod tímto článkem, kde se střetávají aktivní praktikující BDC a ti, kteří přišli na určitý čas do styku s BDC, ale rozhodli se dále nepokračovat v praxi. Například uvádíme tento komentář: *„Navštívil jsem Oleho přednášku v roce 2008, protože jsem nahlížel do jeho knih a líbilo se mi, že jeho cesta není tak odtržená od normálního života. V praxi jsem byl potom ovšem zděšený. Všichni kolem mě se tak nahlas bavili, že vůbec nebylo slyšet, o čem Ole vlastně mluví, chlemtali pivo z kelímku, řada lidí okázala šňupala jakýsi hnědý prášek. V zadních řadách nikdo neposlouchal a ani se nedivím – ten 5 hodinový proslov byl naprosto nesouvislý, bez hlavy a paty, pořád totéž dokola, vtípky o islámu, abstraktní řečičky ...“*⁶²

Lama Ole je charismatickou a výraznou osobností, vyjadřující se velmi otevřeně k jakýmkoliv otázkám, týkajících se například partnerských vztahů, sexuality, politiky apod. Je osobností, která reprezentuje BDC, tj. buddhismus odpovídající mentalitě, kulturnímu i hodnotovému systému západní civilizace. V letošním roce (13. 6. 2015)

---

⁶¹ 1 Z. Vojtíšek, *Charakter a učení náboženské společnosti „Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü“ a její činnost na území ČR*, 2006, s. 5-6.

⁶² Bez osvícení se nevracej - online

převzal lama Ole Nydahl cenu za „Dialog, soužití a mír“ od Asociace UNESCO pro mezikulturní a mezináboženský dialog.⁶³

2.2 Interpretace buddhismu

Nejprve se pokusíme zařadit BDC do světových myšlenkových systémů a podíváme se na to, jak BDC chápe osobu Buddhy a buddhismus jako směr.

Pokud bychom se měli podívat na buddhismus jako takový, názory na to, čím vlastně buddhismus je, se liší. Buddhismus je považován za filozofii, jindy za psychologii a etiku, nejvíce však za náboženství. Avšak definice náboženství se také liší. Nebudeme zde rozebírat, jaká definice je relevantní a budeme k buddhismu přistupovat jako náboženství a k BDC jako k náboženské skupině v kontextu této práce.

64

Interpretace učení BDC Lamy Oleho Nydahla a dalších učitelů je spíše nenáboženská. Sami přednášející učitelé vedou přednášku spíše formou diskuze ve filozofickém duchu než v náboženském.⁶⁵ Nydahl ve své knize *Jak se věci mají* již na první stránce hovoří o buddhismu jako o Buddhovu výroku „jak se věci mají“ (překlad pojmu dharma). Stejně tak tvrdí, že k buddhismu nemůžeme přistupovat s otázkou „čím je, ale čím není“⁶⁶ a to z toho důvodu „že šíře a hloubka Buddhovy nauky nelze popsat“.⁶⁷

Nydahl vyvrací i další zařazení buddhismu do myšlenkových systémů. Buddhismus není filozofií, protože filozofie člověka nemění. „*Filozofie nám objasňuje věci na vnější úrovni slov a myšlenek, ale jakmile knihy vrátíme do police, nic*

---

⁶³ Lama Ole Nydahl, oficiální portál, dostupné z <http://www.lama-ole-nydahl.cz/zpravy/cena-unesco-udelena-lamovi-olemu-nydahlovi/>

⁶⁴ Významný český orientalista Vincenc Lesný ve svém stěžejním díle *Buddhismus* hovoří o tomto směru jako o náboženství, náboženskému útvaru, jevu. Nepřipouští ani neuvažuje o tom, že by buddhismus mohl být něčím jiným. Stejně tak religionista Zdeněk Vojtíšek zařadil do své publikace *Encyklopedie náboženských směrů v České republice* buddhismus jako světové náboženství.

⁶⁵ Osobně jsem navštívila tři přednášky na téma Úvod do buddhismu, které pořádají různé skupiny a meditační centra BDC:

R.Virt, Buddhismus v každodenním životě [leden 2014]

K.Pospíšilová, Úvod do buddhismu [březen 2014]

V. Černá, Úvod do buddhismu [březen 2015]

⁶⁶ Otázka „Čím buddhismus je a čím není?“ je většinou první věta, kterou čeští učitelé používají při svých přednáškách.

⁶⁷ NYDAHL, Ole. *Jak se věci mají: současný úvod do Buddhova učení*. Nové přeprac. a rozš. vyd. Brno: Bílý deštník, 2007, s. 14

*převratného se nemění.*⁶⁸ Oproti tomu buddhismus mění člověka v celé jeho šíři, mění tělo, řeč a mysl. Pracuje s člověkem jako s celkem a navíc se promítá do běžného, praktického života. I proto někteří chápou buddhismus jako psychologii. Tato věda se snaží člověku zlepšit běžný život tak, aby člověk nebyl během svého života zátěží pro společnost. Buddhismus a psychologie mají schopnost měnit lidi, ale buddhismus je nadčasový, má přesah mimo tento život.

Co se týče BDC jako náboženství, Nydahl se k tomu vyjadřuje následovně: *„Nakonec existuje i názor, že buddhismus je náboženstvím. Základní rozdíl se však ukáže již z prvotního významu latinského slova religare, od kterého je ve většině jazyků odvozeno slovo náboženství. „Re“ znamená „zpět“ nebo „opět“ a „ligare“ „spojit“. Náboženství, jež přišla z Blízkého východu a po tisíc let na Západě převládají, se pokoušejí najít cestu zpět k něčemu dokonalému. Oproti tomu v buddhismu není co „znovuobjevovat“, protože neexistuje žádný ráj, ze kterého bychom byli vyhnáni.“*⁶⁹

Nydahlův argument založený na významu slova religio používali i čeští učitelé na přednáškách, která autorka navštívila. Dále pak doplňují i argument, že *„buddhismus nemůže být náboženství, protože v náboženství musí být Bůh, ale v buddhismu bůh není a Buddha není Bůh.“*

Dualistická náboženství jako křesťanství či islám zasahují až příliš do života lidí, jsou dogmatická, pracují s příkazy a zákazy. Buddhismus či hinduismus jsou založeny na zkušenosti, zda neexistují žádná dogmata. Buddhismus je založen na samostatnosti a nadání lidí, na jejich vlastním potenciálu. To, co pak buddhismus odlišuje od náboženství, je tvrzení: *„že Buddha je naším přítelem. Všechny jeho aktivity vedou ke svobodě bytostí a k jejich osvícení. Nemá žádný jiný cíl než jejich nekonečné dobro a trvalé štěstí. Přeje si mít kolegy, ne vyznavače. Také nezatěžuje naši morálku a inteligenci.“*⁷⁰

V poslední Nydahlově citaci můžeme i vypožorovat interpretace Buddhovy postavy. Buddha je přítel osoba nám blízká. Tak jak ho Nydahl většinou popisuje, působí to na nás jako by byl podobný nám, dnešním lidem.

---

⁶⁸ NYDAHL, Ole. *Jak se věci mají: živé pojetí buddhismu*. 4. rev. vyd.: Bílý deštník, 2005. s. 11

⁶⁹ NYDAHL, Ole. *Jak se věci mají: současný úvod do Buddhova učení*. Nové přeprac. a rozš. vyd. Brno: Bílý deštník, 2007. s. 14

⁷⁰ Tamtéž, s. 12

Můžeme tedy říci, že BDC sám sebe nevnímá jako náboženství, považuje se za skupinu nenáboženského charakteru. Na druhou stranu se vymezuje vůči ostatním náboženstvím a tím vlastně upozorňuje na svoji „exkluzivitu“.⁷¹

2.3 Pohled BDC na světová náboženství

Již z předchozí kapitoly je patrné, že se skupina kolem Oleho Nydahla vymezuje poměrně negativně vůči náboženství jako takovému a vůči světovým náboženstvím. Nydahl rozlišuje dva koncepty náboženství víry a náboženství prožitku. Tyto dva systémy se podle něj odlišují a nemůžeme je považovat za jeden a ztotožňovat.

První, náboženství víry, silně ovlivňuje život lidí, zasahuje do něj. Za takové náboženství víry považuje Nydahl křesťanství, judaismus a především islám. Taková náboženství a jejich vyznavači stojí na principu „musíš věřit, pokud nebudeš věřit, přijde trest“ a „musíš plnit příkazy svého Boha, pokud ne, přijde trest“. Druhé, náboženství prožitku, je opakem. Zakládá si na nedogmatické náboženské zkušenosti a pracuje s přirozeností člověka a s jeho potencionálem, který se snaží realizovat. Právě sem, vedle hinduismu a taoismu, patří i buddhismus. V příručce 108 otázek a odpovědí odpovídá Nydahl na otázku Nepotřebujeme víru, ale jen nějakou důvěru. Co to znamená?, takto: *„Rozdíl mezi vírou a důvěrou je ten, že když důvěřuješ, tak jednoduše očekáváš, že se to i zcela vyplní – opravdu to bude tak, jak říkali. Například důsledkem praktikování buddhismu je to, že se staneš buddhou. V náboženství víry musíš jen věřit, ale nedosáhneš cíle. Protože, když věříš v Boha, tak se jím nestaneš, vždy zůstaneš jen věřícím. V tom je podle mě ten rozdíl. Velmi dobrá otázka. Děkuji.“*⁷² Náboženství víry se tedy upíná k něčemu transcendentnímu, ale nikdy ho nedosáhne, protože pro člověka je Bůh až moc vzdálený, člověk se nikdy nestane Bohem, tím pádem nezažije něco, co by ho přesahovalo. „Jednoduše řečeno, v náboženství víry chybí prožitek. Naopak v náboženství prožitku chybí víra v něco, co nás přesahuje. Praktikováním buddhismu se můžeme stát buddhou a to je ten cíl.

Pokud se nad tímto Nydahlovým názorem zamyslíme, nemůžeme nám uniknout fakt, že tímto rozdělením náboženství a názory na ně, vrhá na ostatní náboženství

---

⁷¹ O pohledu BDC na světová náboženství více v následující podkapitole.

⁷² NYDAHL, Ole: *108 otázek a odpovědí :Buddhovy nauky v každodenním životě*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002. s-108

urážející pohled. Vše potvrzuje v následujícím výroku, kde zjednodušeně „škatulkuje“ věřící jednotlivých náboženství: „*Pro pokorné tu jsou kostely, pro fanatiky muslimské modlitebny, pro ty, kdo upřednostňují duchovní nasládllost a svou osobnost, působí hinduističtí guruové a pro ty, kdo nic nezavrhují, jsou semináře new age. Jestliže ne v buddhismu, tak kde jinde mohou bystrí a kritičtí lidé nalézt takovou transparentnost a efektivitu ve své praxi, jakou jim poskytne jejich počítač?*“⁷³ Tento Nydahlův názor přejímají i jeho čeští učitelé.⁷⁴

Nyní se ve zkratce budeme věnovat tomu, jak BDC vyjadřuje k dvěma významným světovým náboženstvím – křesťanství a islám.

Pro naši tradici je nejdůležitější křesťanství. Od prvních kontaktů buddhismu s křesťanstvím máme potřebu srovnávat buddhismus a náboženství našich předků, především tedy s křesťanstvím a i řada evropských intelektuálů se snaží najít podobnosti i rozdíly mezi jim známým náboženstvím a učením východu.⁷⁵ Většina zemí, ve kterých lama Ole založil svá centra a ve kterých působí, je postavena na křesťanských hodnotách, a proto vztah BDC a křesťanství hraje důležitou roli.

Nydahl na první pohled nepopírá křesťanství, dokonce si je jistý, že křesťanský Bůh existuje, ale vzápětí jím opovrhne: „*Podle mne existuje i Jupiter, Alláh a ostatní bohové – ale nevěřím jim, protože říkají spoustu divných věcí. Když cítím přítomnost nějakého boha, tak mu přeji hodně, hodně štěstí a jdu dál svou cestou a dále se snažím zažít podstatu jasného světla svojí myslí. Podle mě Bůh i Ďábel⁷⁶ jsou jen obrazy, které stále přicházejí a odcházejí v mysli. Mě ale nezajímají obrazy v mysli, ale samotné zrcadlo.*“⁷⁷ V publikaci „*Jak se věci mají*“ se Nydahl vůči křesťanství vyjadřuje jako k víře, která je plná církevním dogmat, která nás omezují a v které může člověk těžko věřit. Hovoří o tom, že křesťanství jako náboženství víry člověka moralizuje a tím ho

---

⁷³ In: RONOVSÝ Vít: *Světová náboženství z pohledu Buddhismu Diamantové cesty: Působení Ole Nydahla v České republice*. Diplomová práce. Pardubice: Katedra religionistiky a filozofie, 2009 : O. Nydahl, „Udržování živého buddhismu“ [online], Lama Ole Nydahl, 1998 [cit. 2009-03-03], URL:<<http://www.lama-ole-nydahl.cz/uzivy-buddhismus.htm>>

⁷⁴ Autorka se s ním setkala v rámci navštívených přednášek.

⁷⁵ Například kniha F.Lenoira *Setkávání buddhismu se Západem* z roku 2002

⁷⁶ Se slovem ďábel kalkuluje Nydahl poměrně často. Za zmínku stojí například výrok z publikace „*Jak se věci mají*“ : „*Osud lidí všeobecně určují vnější bohové, které n ikdo nikdy neviděl. Případně si jako příčinu svého utrpení představují něco ze zásady špatného, nějakého sírou páchnoucího superďábla.*“

⁷⁷ NYDHAL, Ole: 108 otázek a odpovědí :Buddhovy nauky v každodenním životě. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002

vlastně narušuje. To můžeme považovat za poněkud „ustrnulý“ názor na křesťanství připomínající středověk.

BDC však mnohem ostřeji kritizuje islám. Obecně se dá říci, že členové společnosti a cestující učitelé⁷⁸ přebírají názory Nydahla, který má na toto náboženství dosti vyhraněný názor, jež někteří považují za islamofobní.

V publikaci „Jak se věci mají“ z roku 2005⁷⁹ v rámci kritiky náboženství častokrát naráží na islám výroky typu:

„Od islámu neočekává nikdo z informovaných lidí pravděpodobně nic jiného než útlak a nenávisť.“⁸⁰

„Pokud prověříme většinu na světě uctívaných bohů, ať jsou to bohové vládnoucí či majetníci, žárliví nebo přímo mstiví, jako je tomu v případě Alláha, dojdeme k závěru, že není dobré s nimi zaplést.“⁸¹

V rozhovoru, který se tak trochu paradoxně jmenuje „Buddha a láska“, odpovídá na otázku, proč obecně mají lidé na Západě málo dětí následovně: *„Je to samozřejmě škoda i kvůli naší kultuře, protože muslimové, kteří sem přicházejí, naši kulturu nechtějí, chtějí něco úplně jiného, co je staré třináct století, z arabské pouště, s utlačováním žen a nenávisť k nám. V islámských školách typu madrassa jsou děti velmi brzy a velmi rychle ovlivněny. Učí se tam od tří let a už to z nich nikdy nedostanete.“⁸²*

Nydahl se těmito názory netají ani na veřejných přednáškách (stejně tak jako jeho učitelé), které jsem sice nenavštívila, ale dokládají to dvě dostupné reportáže na internetu. První z nich je reportáž Tomáše Menschika, toho času redaktora týdeníku Týden, který se zúčastnil přednášky Nydahla a XVII.karmapy na pražském Výstavišti v roce 2007. Zde Nydhal hovoří o tom, jak přistupuje ke svým novým „ovečkám“:

„Obvykle jim na začátek řeknu nějaký lehce sexuální žertík, čímž odbourám neurotiky a zaslepence, a poté se nějakým politicky nekorektním vyjádřením – třeba o

---

⁷⁸ V rámci přednášek, kterých jsem se zúčastnila, toto můžu potvrdit. Objevoval se často výrok: „*to ne jako v islámu/v arabských zemích*“.

⁷⁹ Měla jsem k dispozici i upravené vydání z roku 2009, kde se již tyto výroky neobjevují.

⁸⁰ NYDAHL, Ole, *Jak se věci mají: Živé pojetí buddhismu*, Brno: Bílý deštník, 2005, s. 36

⁸¹ Tamtéž, s. 12

⁸² „Buddha a láska“. Buddha a láska, 2008. [cit. 2015-04-04]. URL: <http://buddhaalaska.cz/prectete-si/>

islámu – zbavím těch, kteří nepřemýšlejí. Zůstanou skvělí lidé, s nimiž je radost pracovat.“⁸³

A pokračuje: „*Jsou dva typy muslimů: ti dobří, kteří nečtou korán, a pak ti, kteří ho čtou. Tam se přece píše, jak nevěřícím podřezat krk. Muslim musí brát jedno každé slovo koránu vážně, na rozdíl třeba od křesťanů a židů v případě Starého zákona.*“⁸⁴

Podle Nydahla tedy vychází veškeré zlo a nebezpečí z Koránu. Ten, kdo ho nečte, není nebezpečný. Ten, kdo Korán čte, nebezpečný je. Obecně se ale ví, že Korán čte většina muslimů. Pokud tedy budeme aplikovat Nydahlovův názor na tuto skutečnost, je většina muslimů špatná a nebezpečná.

Druhá reportáž vyšla v týdeníku Reflex, kdy nejmenovaná redaktorka navštívila úvodní Nydahlovu přednášku v Těnovicích v roce 2010, kde lama říká: „*Muslimové ignorují naše hodnoty, naši ústavu, ženská práce. Korán vyjadřuje přání převzít moc nad světem. Pokud západní svět ztratí svoji svobodu, bude to proto, že jsme před dvaceti lety pustili Araby na naše univerzity, nechali je vystudovat žurnalistiku a infiltrovat do médií, odkud nám kážou o svém vidění světa*“.⁸⁵

Nydahlova averze vůči islámu je dána i zemí, ze které pochází. Dánsko je země s velkou muslimskou komunitou. V České republice tvoří muslimové zanedbatelné procento, veřejně se neangažují a hypoteticky vzato pro nás česká muslimská komunita nepředstavuje nebezpečí. Přesto Nydahlovy názory na islám přebírají čeští učitelé a čeští žáci. Sama autorka se s těmito názory setkává především na sociální síti Facebook, kde někteří vyznavači BDC⁸⁶ sdílejí videa a články značně xenofobní.⁸⁷

Zajímavé je i zmínit, jak se k Nydahl vyjadřuje k tibetskému buddhismu. V tibetském buddhismu podle něj najdeme všechna učení, která jsou obsažena v různých buddhistických školách. Nazývá ho tzv. „plným buddhismem“. Zároveň je ale skeptický k budoucnosti tibetského buddhismu a „svůj“ směr BDC a sám sebe považuje za jakéhosi spasitele, což dokládá následující: „*Tibeťané nejsou schopni zachránit buddhismus. Když to neuděláme my, tak bude ztracený. Je jisté, že Západ*

---

⁸³ Osvícení ve sportovní hale

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ online Bez osvícení se nevracej

⁸⁶ S většinou z nich byly vedeny rozhovory, avšak toto téma nebylo předmětem rozhovoru.

⁸⁷ Například články vysokoškolského učitele Martina Konvičky, který se sám nazývá „amatérským desislamizátorem“.

zachrání buddhismus Diamantové cesty, ale jisté je i to, že se během tohoto procesu velmi změní.“⁸⁸

Na závěr této podkapitoly je třeba říci, že skupina BDC se k buddhismu a jeho vývoji staví značně idealisticky.⁸⁹ K tomu využívá komparaci s ostatními náboženstvími.

Jak vyplývá z publikace „*Jak se věci mají*“ - světová náboženství víry pocházejí z oblasti Středního východu, kde se neustále bojuje o přežití. Stoupenci těchto náboženství se řídí zákony dané bohem a existuje tudíž jen jedna správná cesta, žádná jiná, a pokud ano, je třeba proti ní bojovat. Oproti tomu je buddhismus orientován na využití potenciálu každého jedince, nařízení „shora“ zde nemá žádný smysl, protože vede všechny na stejnou cestu. Naopak různé pohledy a pravdy mohou vést k užitečnosti. Navíc pak náboženství Středního východu vždy šířila svá učení násilím – svaté války, popravy, ukamenování, apod., což se o buddhismu říci nedá. Buddhismus byl vždy šířen mírumilovnou, harmonickou cestou, na kterou navazuje již několik desítek let Lama Ole Nydahl. Hovoří o tzv. duchovním poznání, které je „*založeno na náboženském instinktu, který má každý člověk v sobě.*“⁹⁰ I proto lidé na Západě začali jevit zájem o buddhismus, který se vždy přizpůsoboval (alespoň v mahajánové tradici) prostředí, do kterého přišel. V BDC můžeme vidět západní vlivy například modernost Buddhy či nenáboženské vysvětlování buddhismu.

Cílem této práce není analýza pohledu BDC na ostatní světová náboženství, nicméně osobně považuji tuto kapitolu za podstatnou vzhledem k aktuální situaci v Evropě, která je ovlivněna uprchlickou krizí a poměrně čerstvými útoky v Paříži. Tyto události v české společnosti vzbudily vlnu nenávisti vůči „čemukoliv“ islámskému. Nabádání a prezentace protiislámských názorů, ať už ze strany křesťanů, ateistů nebo členů BDC, není namístě. Je třeba si uvědomit, že kultury jsou utvářeny náboženstvími a to je podnětem k dialogu mezi nimi.

---

⁸⁸ Nydahl, Ole: *108 otázek a odpovědí :Buddhovy nauky v každodenním životě*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002. s.

⁸⁹ V předchozí kapitole byl stručně popsán vývoj tibetského buddhismu, který ve skutečnosti tyto ideály vyvrací.

⁹⁰ Vojtíšek., Z., Profesionální buddhista

2.4 Interpretace Buddhova učení dle Buddhismu Diamantové cesty

V této kapitole se budeme soustřeďovat na to, jak BDC rozumí Buddhovu učení, a konkrétně, jak chápe vadžrajánovou tradici.

Buddha měl údajně předat tři úrovně svého učení – Malou cestu, která je reprezentována Čtyřmi vznešenými pravdami, Velkou cestu, reprezentovanou moudrostí a soucitem, a konečně o Diamantovou cestu, jakožto nejvyšší pohled. Každá z těchto cest byla předána různým skupinám lidí a jejich přístupu ke světu. Toto rozdělení na tři úrovně není rozdělením podle úrovně kvality daného učení, ale podle bohatství prostředků, kterými učení disponuje a podle otevřenosti a schopnosti žáků.

První úroveň, tj. Malá cesta (theraváda) byla předávána lidem, kteří byli až příliš zahleděni do sebe, je směrem klášterním, zodpovědnosti za vlastní život. Týkala se neexistence ega a také zákona příčiny a následku, následného dosažení vnitřního odstupů a zklidnění mysli. *„K Buddhovi přišlo pět hledačů, takových, o nichž bychom dnes řekli, že jsou „zaměřeni sami na sebe“. Byl to ten druh „zákazníků“ s chybějícím smyslem pro humor, které dnes učitel, jenž myslí na zdravý rozvoj svých skupin, rychle pošle jinam.“*⁹¹ Tato úroveň je rozšířena zejména v Barmě, Laosu, Kambodži a na Srí Lance.

Druhá úroveň, nazývána Velká cesta (mahajána) byla předána altruisticky smýšlejícím jedincům, tedy těm, kteří přirozeně myslí na druhé. *„Žáci, kteří tehdy k Buddhovi na Supí vrch, přišli, měli nadbytek pro druhé a byli připraveni na široký, nadosobní přístup. Díky těmto vnitřním předpokladům je mohl Buddha naučit, jak posílit soucit natolik, až bude možné se vžít do situace druhých.“*⁹² Tato úroveň se praktikuje především v Číně, Vietnamu, Tibetu a části Koreje.

A konečně Diamantová cesta neboli vadžrajána je třetí úrovní, jejíž podstatou je využití všech prostředků. *„Když za Buddhou přicházeli zajímaví, silní a radostní lidé, využíval nezávisle na místě a času každý okamžik. Byla to jiskřivá setkání, během kterých zprostředkoval zkušenost své nadčasové mysli. Tyto žáky poháněla kupředu jejich blízkost k osvícení a schopnost neprožívat Buddhu jako něco vnějšího nebo*

---

⁹¹Nydahl, Ole. *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení*. Brno: Bílý deštník, 2009., s. 37

⁹² Tamtéž, s. 49

odděleného.“⁹³ Tito žáci pochopili, že Buddha je zrcadlo vlastního potenciálu, což je inspirovalo natolik, že začali přebírat jeho vlastnosti. Buddha jim ukazoval zrcadlo svého učení, ale zároveň se spoléhal na samostatnost a vlastní úsudek lidí. „*Potenciál osvícení, který je podstatou každého člověka, nazval buddhovská podstata. Tato důvěra v základní dokonalost je charakteristická pro cestu a cíl a je základním rozdílem při porovnání se všemi dalšími náboženstvími.*“⁹⁴

Z pohledu BDC je Diamantová cesta vrcholem Buddhova učení. Je to cesta, během níž můžeme využít všech prostředků, které nám pomohou dosáhnout cíle velmi rychle. „*Vadžrajána (Diamantová cesta) obsahuje nejrychlejší a nejúčinnější duchovní metody, které Buddha předal (tajně) jen svým nejbystřejším posluchačům.*“⁹⁵ Nydahl píše, že „*v Diamantové cestě nasazujeme svou celistvost čili tělo, řeč a mysl a nejenom naše představy.*“⁹⁶ Na rozdíl od Velké a malé cesty, nelze Diamantovou cestu praktikovat jen pomocí informací získaných z knih, ale je zapotřebí kvalifikovaný učitel. V podstatě je tato úroveň postavena na vztahu učitele a jeho žáka.

Diamantová cesta je cestou k realizaci čtyř „mužských“ (nadosobních) buddhovských aktivit. Těmito aktivitami může člověk ovlivňovat události pro prospěch a dobro druhých. Jedná se o následující aktivity:

Uklidňující aktivita vystihuje člověka, kterému jde o spokojenost všech jedinců – tehdy bude spokojený i on sám. Obohacující aktivita je vlastní člověku, který má široký přehled o tom, co se děje. „*Od něj dostanete poslední horké tipy a uslyšíte, co se zrovna chystá. Pole jeho působnosti zasahuje mnoho lidí, mezi kterými může vytvářet spojení.*“⁹⁷ U těchto dvou aktivit by měl učitel žáky pozorovat, jestli se stávají samostatnými a nezávislými, a zda využívají svůj nadbytek pro druhé.

Fascinující aktivita se týká těch, kdo jsou atraktivní, nicméně tato atraktivita by neměla být povrchní. Pokud učitel používá fascinující aktivitu, musí být zodpovědný a sledovat především svoji motivaci. Rozhodně by neměla být zneužívána duchovními vůdci. „*Například nedávné skandály okolo různých náboženských skupin, kdy*

---

⁹³ Tamtéž, s. 63

⁹⁴ Tamtéž, s. 20

⁹⁵ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. s. 377

⁹⁶ NYDAHL, Ole. *Čtyři přípravná cvičení: Ngöndro – první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 2. vydání, Brno: Bílý deštník, 2004, s. 14

⁹⁷ NYDAHL, Ole. *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení*. Brno: Bílý deštník, 2009, s. 65

v křesťanských sektách v Americe došlo k hromadným sebevraždám, nebo fanatické katolické kmeny v Africe, které zmasakrovaly milión svých soukmenovců. Několik hinduistických guru pomátlo své žáky a ještě na nich zbohatlo a v Japonsku začal učitel jógy v metru šířit jedovatý plyn. Od islámu neočekává nikdo z informovaných lidí pravděpodobně nic jiného než útlak a nenávisť.“⁹⁸ Poslední aktivitou je tzv. aktivní ochrana. Je to taková bytost, která ochraňuje na úrovni těla i řeči. Pokud je takováto aktivita vlastní učiteli, musí si uvědomit, že jeho motivace není vedena vlastním prospěchem, ale že mu jde opravdu o ochranu lidí.

2.5 Metody Diamantové cesty

Všem cestám – Malé cestě, Velké cestě a Diamantové cestě, předchází základní příprava mysli. Jedná se o tzv. Přípravná cvičení neboli Ngöndro.⁹⁹ Přípravná cvičení, protože jsou přípravnými k praxi Velké pečeti neboli mahámudry. V této podkapitole bude autorka vycházet především z Nydahlovy knihy *Čtyři přípravná cvičení: ngöndro – první kroky v Diamantové cestě buddhismu*.

2.5.1 Čtyři přípravná cvičení

Čtyři přípravná cvičení učil před 2 500 lety sám Buddha. Některé části však mají původ v indické tradici a to nejspíš zásluhou Marpa, který přenesl z Indie do Tibetu tantrické praxe, jako je například mahámudra. „V ngöndru se kombinují fyzické pohyby s vizualizací za účelem transformace mysli, která je nejprve připoutaná k běžným světským zájmům, k její primární orientaci na náboženskou praxi pro prospěch všech ostatních.“¹⁰⁰ Čtyři přípravná cvičení jsou sadou čtyř meditací, které mají připravit (resp. očistit) naši mysl i tělo. Díky těmto cvičením rozvíjíme motivaci chtít dobro pro všechny.

Ngöndro obsahuje vnější a vnitřní přípravné praxe. Aby se praktikující motivoval k vykonávání praxe, je třeba si připomenout čtyři základní myšlenky, které směřují naši mysl k Buddhovu učení. Jsou to následující:

---

⁹⁸ NYDAHL, Ole. *Čtyři přípravná cvičení : ngöndro - první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 1. vyd. [Brno] : Bílý deštník, 2002, s. 36

⁹⁹ V tibetštině znamená doslova „něco, co předchází dalšímu“. Na Západě se ale běžně překládá jako „přípravná praxe“.

¹⁰⁰ NYDAHL, Ole. *Čtyři přípravná cvičení : ngöndro - první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 1. vyd. [Brno] : Bílý deštník, 2002

- 1) uvědomit si vlastní existenci; příležitost, že díky metodám Buddyho můžeme být užiteční
- 2) pomyslet na pomíjivost všeho
- 3) pomyslet na karmu – zákon příčiny a následku; sami si určujeme, co se bude dít
- 4) pochopit, že osvícení je nejvyšší blažeností

Mezi vnější patří první cvičení – přijímání útočiště¹⁰¹ a rozvíjení osvíceného přístupu. Součástí tohoto cvičení jsou poklony, při kterých se člověk nejprve dotýká hlavy, poté úst, krku, srdce, poté klouže po podlaze a svoje tělo natahuje v celé jeho délce. „*Poklony nejsou snadné a ego vyhledává mnohé důvody, proč je právě nyní nedělat. Jediným účinným prostředkem proti tomu je síla návyku.*“¹⁰² I přesto, že jsou poklony fyzicky náročné, jsou velmi účinným tělesným cvičením, které očišťuje energetické dráhy. Při poklonách se mysl soustředí na útočiště. Praktikující se zaměřuje na Strom útočiště a opakuje šest řádek útočiště. Po poklonách následuje meditace, kdy si před útočištěm bereme za cíl dosáhnout osvícení pro dobro všech. To je také cílem prvního cvičení – rozvinout myšlenku na dosažení osvícení.

Druhé cvičení – meditace na Diamantovou mysl – je zaměřeno především na očistu těla i mysli od negativních dojmů, jako je závist, nenávisť či vztek. Díky této meditaci by se měly přeměnit rušivé pocity a dojmy v moudrost, v jasný stav mysli. Proces očištění popisuje Nydahl takto: „*Můžeme si ho představovat jako obrovskou myčku, která z nás vymývá vše škodlivé, co jsme kdy udělali, řekli nebo na co jsme pomysleli, v podobě inkoustu, sazí a kouře. Z pórů kůže, z řitního otvoru a chodidel je vytlačováno vše temné a lepkavé. Proud nektaru protékající naším tělem a zároveň stékající po jeho povrchu vše omývá. Skryté choroby nás opouštějí jako krev a hnis.*“¹⁰³ Při meditaci na Diamantovou mysl je vyslovována mantra, a to stoslabičná.¹⁰⁴

¹⁰¹ Nydahl ve své knize *Jak se věci mají* vysvětluje pojem útočiště následovně: „*Je to setkání s vlastní buddhovskou podstatou. Obracíme se k hodnotám, na které je skutečné spolehnutí. Útočiště se přijímá v Buddhovi jako cíli, v dharmě jako cestě a v realizované sangze – bódhisattvech, jako přátelích a pomocnících na cestě. V Diamantové cestě se navíc přijímá útočiště od lamy – je to rituální počátek cesty. Lama vytvoří spojení mezi buddhovskou podstatou žáka a nadčasovou moudrostí Buddyho.*“

¹⁰² NYDAHL, Ole. *Čtyři přípravná cvičení: ngöndro - první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 1. vyd. [Brno] : Bílý deštník, 2002, s. 30

¹⁰³ Tamtéž, s. 39

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 39

Mezi vnější praxe patří třetí přípravné cvičení – Darování mandaly.¹⁰⁵ To přichází tehdy, když je praktikující jako celek očištěn. K praktikování tohoto cvičení je potřeba již několik věcí – obarvená rýže, šátek, dva disky na mandaly. Během tohoto cvičení se také předřikávají mantry. Darování mandaly je náročnější a složitější cvičení, u kterého je zapotřebí, aby praktikující obdržel pokyny od někoho, kdo už meditaci dělal. Výsledkem tohoto cvičení je očištění od připoutanosti, budování moudrosti a rozvoj pozitivního jednání.

2.5.2 Meditace na 16. Karmapu

Poslední cvičení – meditace na lamu¹⁰⁶ – rozvíjí vhléd do podstaty mysli. Rozvíjí vztah k učiteli a dochází vlastně k symbolickému přijetí do linie lamy, který je v BDC tím nejdůležitější. V průběhu meditace na lamu vyslovujeme prosby jako: „*Prosím o tvé požehnání, ať rozpoznám toto iluzorní tělo jako stav vyzáření*“ nebo „*Prosím o tvé požehnání, ať rozpoznám životní energie jako stav radosti*“ či praktikující žádá o zrealizování Velké pečeti.¹⁰⁷ Jádrem této meditace je meditace na 16. Karmapu, jenž se používá při společných veřejných meditacích v meditačních centrech a v meditačních skupinách BDC. Je meditací, kterou sestavil sám 16. Karmapa a předal lamovi Olemu Nydahlovi jako meditaci, která je vhodná pro západní praktikující i pro úplné začátečníky.

Před touto meditací je třeba si opět uvědomit základní 4 myšlenky, rozebrané v předchozí kapitole 3.3.1. Praktikující v ní přijímá útočiště v Buddhovi (čili ve vlastní rozvinuté mysli), v Buddhově učení (vede k osvícení), v bódhisattvech (ti, kteří jsou s námi na cestě), a především v 16. Karmapovi.¹⁰⁸

Během meditace se před praktikujícími objevuje 16. Karmapa s černou korunou na hlavě, obě ruce má zkřížené na srdci, sedí v meditační poloze, ve tváři má mírný výraz. Z jednotlivých částí Karmapova těla vychází 3 různě barevná světla (někdy se meditaci 16. Karmapy říká také Meditace Tři světla), která působí na naše tělo, řeč a mysl – dochází k předání Velké pečeti. „*Nyní do nás září všechna tři světla zároveň.*

¹⁰⁵ „Má více významů. Duchovní energetické pole buddhů či nekonečně krásný, drahocennostmi vyplněný vesmír, který je při tzv. praxi darování mandaly v představě věnován všem Buddhům.

¹⁰⁶ Někdy se také užívá názvu „*guru jóga*“.

¹⁰⁷ NYDAHL, Ole. *Čtyři přípravná cvičení: ngöndro - první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 1. vyd. [Brno] : Bílý deštník, 2002. s. 78 -82

¹⁰⁸ Jednoduše bychom mohli říci, že praktikující přijímá útočiště, jehož podstatu jsme vysvětlili již v předchozím textu.

Průzračné světlo vyplňuje hlavu, rudé světlo hrdlo a modré světlo srdeční centrum. Tím dostáváme odkaz základního stavu Velké pečeti.“¹⁰⁹ Ve fázi dovršení meditace je tu jen všeprostopupující vědomí. Vše je svěží, naplněné významem, v prostoru se objevuje naše tělo, uvědomujeme si, že skutečnou podstatou je naše vědomí. „Rozhodujeme se udržet si toto pochopení ve všech životních situacích a přejeme si, aby se dobré dojmy, které se právě objevily, staly neomezenými. Ať přinesou všem bytostem jediné trvalé štěstí – rozpoznání mysli.“¹¹⁰

---

¹⁰⁹ NYDAHL, Ole. Jak se věci mají: [současný úvod do Buddhova učení]. Nové přeprac. a rozš. vyd. [Brno]: Bílý deštník, 2007., s. 162

¹¹⁰ Tamtéž, s. 164

3 BUDDHISMUS DIAMANTOVÉ CESTY JAKO SOUČÁST ZÁPADNÍ KULTURY

V této kapitole se věnuji fenoménu buddhismu jako takového a BDC jako součásti západní kultury. Vývoj BDC souvisí s vývojem buddhismu obecně v západním světě, proto se nejprve ve stručnosti budeme zabývat vývojem buddhismu na Západě. Dále se pak budu soustředit na vývoj BDC v České republice a na strukturu center BDC.

3.1 Šíření buddhismu do západní kultury

Edward Conze napsal, že žádné jiné náboženství neprošlo tolika převratnými změnami jako buddhismus, založený na kanonické literatuře, která vznikala až po Buddhově smrti a přesto je psána tak, jakoby byla slovem samotného Buddha. Přitom ani novější vývoj buddhismu ničím neubírá z tradic „starého“ buddhismu.¹¹¹

Frédéric Lenoir, francouzský filosof a sociolog ve své knize *Setkávání buddhismu se Západem* chronologicky mapuje šíření buddhismu do západní kultury, a rozděluje jej na čtyři období:

- 1780-1875 je to období objevení buddhismu intelektuály
- 1875-1960 je dobou buddhistického ezoterismu a modernismu
- 1960-1989 etapa tzn. Noví žáci
- 1989-21. století éra buddhistického humanismu.

V následující kapitole o šíření buddhismu se nebudeme striktně držet Lenoirova rozčlenění, popisujeme okamžiky a události, které považuji za podstatné při pronikání buddhismu do západní kultury.

Obecně můžeme říci, že první kontakt západní a východní kultury začal již v Antice díky výpravám Alexandra Makedonského do Indie., pokračoval pak díky obchodům na hedvábné stezce až k cestovateli Marcovi Polovi, který Evropany seznamuje s buddhismem skrze svoje cestopisy z Dálného východu.

---

¹¹¹ CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu*. Brno: Jota, 1997. s. 239. ISBN 80-7217-002-3, s. 13.

Zhruba do poloviny 18. století Evropa má zprávy o jiných náboženství než je křesťanství, ale více je nezkoumá. První vážný zájem o orientální náboženství projevuje Arthur Schopenhauer (1788-1860), když v knize *Svět jako vůle* a představa vytváří představu o buddhismu jako pesimistické filosofii i beznadějného učení. Dále pak můžeme zmínit filozofa Friedricha Nietzscheho či Eugena Burnoufa a jeho knihu *Úvod do dějin indického buddhismu*. „K přelomu v šíření buddhismu do západní kultury a pohledu na něj dochází až v polovině 19. století. Milníky těchto změn ve vnímání buddhismu v západní kultuře jsou vznik *Theosofické společnosti*, kniha *Světlo Asie* a založení *Páli Text Society (The Light of Asia)*.“¹¹² Západní kultura se tedy na akademické úrovni začíná zajímat o východní kulturu a náboženství, uvažuje i o misích, ale rozhodně nepočítá s tím, že by jednou východní náboženství mohla být součástí naší kultury. „*Vědomí kulturní a spirituální nadřazenosti křesťanského Západu bylo tak samozřejmé, že tamní náboženství nemohla být pro naše tehdejší předchůdce ničím více než předmětem akademického zájmu a úvah o misijní strategii. Zřejmě nikdo je nebral vážně jako spoluhráče na náboženské scéně soudobého světa.*“¹¹³

K další vlně infiltrace buddhismu na západ dochází v 60. letech 20. století, jako protiklad komerce a přetechnizovaného života, který je spojen s krizí západní společnosti. Po druhé světové válce západní svět vyzdvihuje existenci různých myšlenkových směrů, ať už filozofických či politologických. Chce tak předejít převládání jednoho či druhého směru, jako tomu bylo třeba u myšlenky nacismu, která pak vedla k válečné tragédii. I z toho důvodu dochází k většímu zájmu o orientální směry. Navíc k publicitě buddhismu přispívá i zájem o jógu a bojová umění.¹¹⁴

Nesmíme však také zapomenout na další milník šíření buddhismu na západ a tím je čínská okupace Tibetu.¹¹⁵ Ta přiměla k emigraci nejen řadu tibetských duchovních, ale i Dalajlamu, který dostal v roce 1989 Nobelovu cenu za mír a stává se tak trochu mediální „hvězdou“, která upozorňuje na otázky týkající se problematiky Tibetu a na porušování lidských práv. Jak již bylo řečeno v předchozím textu, na základě toho vzniká západní forma tibetského buddhismu.

---

¹¹² Tamtéž, s. 134.

¹¹³

¹¹⁴ Například první škola jógy byla založena v Paříži těsně po válce v roce 1945, o tři roky později zde byla založena samostatná Západní akademie jógy). Co se týče bojových umění, jako první Evropany zaujaly judo, karate a aikido.

¹¹⁵ Popsáno již v kapitole 1.4. Tibetský buddhismus.

Buddhismus jako takový byl nejprve předmětem zájmu malých skupin, jako cestovatelů, intelektuálů nebo imigrantů. Postupně se však v Evropě i v USA stává fenoménem, který se rozšířil daleko za hranice svého vzniku. Období novodobého, tzv. „angažovaného buddhismu“ je buddhismus, který můžeme studovat jako vědu i umění, jako náboženství i filosofii. Buddhismus se stal neodmyslitelnou součástí západní kultury.

3.2 Šíření BDC na Západě

Jak již z předchozího textu víme, skupinu BDC založil Ole Nydahl, který i dosud tuto skupinu vede. Nydahl a jeho žena Hannah na žádost 16. Karmapy začali zakládáním meditačních center v Evropě a poté po celém světě. Nydahl o tom podrobně píše ve své knize *Jízda na tygrovi*, kde popisuje nejenom zakládání center, ale i problémy s nimi spojené, zkušenosti z cestování po celém světě, apod. První centra zakládá na počátku 70. let v Dánsku, Rakousku či Německu. V roce 1975 pak začíná budovat tajná centra v komunistickém Polsku. Zároveň pořádá přednášková turné po celém světě pro nejvyšší učitele tibetského buddhismu.

Podle webové stránky BDC existuje více jak 600 meditačních center BDC a to ve více jak 50 zemích světa. Počet praktikujících BDC se odhaduje na tisíce.

Pokud budeme vycházet z mapy zveřejněné na stránkách BDC, můžeme dobře určit hlavní místa, kde se centra BDC nacházejí. Největší zastoupení má BDC v západním světě, a tím myslíme Evropu, Severní Ameriku a Austrálii, přičemž do Evropy zde v rámci této práce zařazujeme i jinak pravoslavné Rusko. V roce 1989 po rozpadu SSSR zakládá Nydahl první ruské centrum BDC. Dnes jich v Rusku najdeme přes 50 buddhistických skupin v různých městech.

Další zastoupení BDC najdeme pak v Jižní a Střední Americe, kde je nejpočetnější skupina BDC v Mexiku. V ostatních částech světa se pak centra BDC vyskytují jen málo. Minimální zastoupení najdeme v Africe – jen dvě centra v Jihoafrické republice. Nepříliš silné zastoupení je v jihovýchodní Asii – zde najdeme tři centra, v Jižní Koreji, v Nepálu a v Hongkongu. Na Arabském poloostrově najdeme tři centra BDC a to v Izraeli.

Zastoupení BDC ve světě úzce souvisí s kulturou a náboženským smýšlením jednotlivých oblastí. Do jisté míry i s kulturní tolerancí a náboženskou snášenlivostí. Proto je velmi obtížné šířit BDC do islámských zemí, a to i k vzhledem k postoji Nydahla vůči islámu jako takovému. Stejně tak se jeví nereálné šířit západní formu buddhismu do zemí jihovýchodní Asie.

3.3 Šíření BDC v České republice

Na začátek je třeba říci, že „vstup“ BDC na naši kulturně-náboženskou scénu, není prvním setkáním buddhismu a naší kultury. Počátky buddhismu v českých zemích jsou spojeny se studiem indických jazyků a především se jménem významného indologa - Vincenta Lesného (1882 – 1953). K popularizaci buddhismu přispěl i Leopold Procházka (1879 – 1944), spisovatel a autor několika knih o buddhismu. Za komunistického režimu se pak o šíření buddhismu zasloužili Tomáš Pfeiffer, manželé Tomášovi či František Drtikol.

Podle oficiální zprávy náboženské skupiny BDC se BDC v České republice „objevil koncem sedmdesátých let, kdy do Česka poprvé přijel lama Ole Nydahl, dánský buddhistický učitel, který byl pověřen významnými představiteli tibetského buddhismu, aby přenesl učení buddhismu Diamantové cesty na Západ.“¹¹⁶ Nydahl zde přednášel v rodném domě Franze Kafky v Praze. V sedmdesátých letech samozřejmě ještě nebylo možné vytvořit stálé meditační skupiny či centra vzhledem k nepřízní politického režimu.

Prostor tedy BDC dostává až na začátku 90. let, kdy vzniká první centrum BDC v České republice, a to v Praze roku 1994. Centrum vzniklo pod názvem Karma Dubkji Ling.¹¹⁷ V roce 1995 pak Nydahl pořádá první meditační kurz v Pecce u Staré Paky, kterého se účastnilo přibližně 600 lidí. Postupně v České republice vznikají další centra a skupiny BDC – jako druhé vzniká centru v Brně¹¹⁸, následně České Budějovice, Hradec Králové, Olomouc, apod.

¹¹⁶ „Buddhismus Diamantové cesty v České republice.“ Buddhismus Diamantové cesty, 2008 [cit. 2015-11-24]. URL: . <http://bdc.cz/o-nas/press/>

¹¹⁷ ZÁLABOVÁ, Sandra.; VOJTÍŠEK, Zdeněk. Tibetský buddhismus v České republice. Dingir, 2004, roč.7, č. 4, s. 130 - 133.

¹¹⁸ V současnosti největší meditační centrum v České republice.

V roce 1996 vzniká Nadace Nydahl, která má zajišťovat podporu projektům týkajících se navázání na hodnoty BDC. O dva roky později se Nadace Nydahl přeměňuje (kvůli legislativě) na Nadační fond Nydahl a pod svoji záštitou kupuje v roce 1998 pozemky v Těnovicích nedaleko Plzně, aby zde později vybuodovala centrum pro meditaci v ústraní a hlavně mohla pořádat kurzy pro větší počet účastníků než je možno v meditačních centrech.¹¹⁹ V roce 1999 se zde koná první kurz Phowy (Vědomého umírání), který samozřejmě vedl lama Ole. Tento kurz navštívilo přes 1000 účastníků a byl tak zaznamenán rozvoj této skupiny.¹²⁰ Dnes se letních kurzů v Těnovicích účastní mezi 1500 a 2000 lidí jak z České republiky, tak ze zahraničí.¹²¹ Nadační fond Nydahl se dále podílel na koupi a rekonstrukci meditačního centra Vyhlídky u Českých Budějovic, na rekonstrukci meditačního centra v Brně a na dalších projektech, které se týkají ostatních meditačních center a skupin.¹²²

V roce 1997 vydává nakladatelství Bílý deštník 1. vydání Nydahlovy příručky *Jak se věci mají*. Následují pak další jeho knihy jako *Velká pečeť*, *Moje cesta k lamům*, *Čtyři přípravná cvičení*, apod. Nakladatelství, které od roku 2000 spravuje brněnské centrum BDC, vydává dvakrát ročně časopis Buddhismus dnes. Snahou Bílého deštníku je přiblížit živý buddhismus na Západě a vydáváním knih být užitečný pro lidský rozvoj.¹²³

Důležitým mezníkem pro skupinu BDC je rok 2007. Přesně 8. června 2007 byl Buddhismus Diamantové cesty registrován jako náboženská společnost v evidenci Ministerstva kultury ČR pod názvem Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü.¹²⁴ Podle zákona č. 3/2002 Sb. se tak každá registrovaná náboženská společnost stává registrovanou právnickou osobou, tudíž musí mít svoje statutární orgány, stanovy a musí vydávat výroční zprávy.¹²⁵ Statutárním orgánem je Rada BDC, jenž rozhoduje o nejdůležitějších věcech v rámci fungování společnosti. Dle Výpisu z Rejstříku

---

¹¹⁹ <http://www.nfn.cz/index.php?lang=0&menu=4>

¹²⁰ STŘEDA, Milan: *Buddhismus Diamantové cesty: historie a současnost: sonda do života komunity v olomouckém kraji*. Diplomová práce. Praha: Katedra Orální historie soudobých dějin. 2014

¹²¹ Podrobný popis vývoje Buddhismu Diamantové cesty v České republice je přístupný v oficiálním dokumentu na webových stránkách skupiny. „Buddhismus Diamantové cesty v České republice.“ Buddhismus Diamantové cesty, 2008 [cit. 2009-02-18]. URL: .

¹²² <http://www.nfn.cz/index.php?lang=0&menu=4> .

¹²³ <http://www.bily-destnik.cz/nakladatelstvi-bily-destnik/nakladatelstvi-bily-destnik/>

¹²⁴ Viz <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-> a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/

¹²⁵ Viz. mkcr.cz

registrovaných církví a náboženských společností jsou členy této rady Jakub Kadlec, Jan Matuška, Roman Virt, Pavel Fidler a Michal Popovič.¹²⁶

BDC linie Karma Kagjü je zatím jediným registrovaným společenstvím buddhistů v České republice. V souvislosti s tím, cituji pasáž z bakalářské práce Víta Ronovského: „*Ministerstvo kultury si nechalo vypracovat odborný posudek, jehož cílem bylo zjistit, zda učení a aktivity této skupiny nijak nevybočují ze zákonného a ústavního rámce České republiky. Přestože v odborném posudku jeho autor, religionista Zdeněk Vojtíšek, registraci náboženské společnosti doporučil, s obavami se vyjádřil o několika sporných otázkách týkajících se zejména nekritického obdivu mnoha členů k lamovi Nydahlovi ve spojení s jeho extrémními islamofobními postoji.*“¹²⁷

Co se týče šíření myšlenek BDC v naší zemi, Nydahl pověřil své několikaleté žáky ke zprostředkovávání meditací a k odpovídání na základní otázky týkající se BDC. Tito čeští učitelé pravidelně přednáší ve všech centrech a meditačních skupinách v České republice, říká se jim také tzv. cestující učitelé. V současné době máme 13 učitelů a učitelek BDC, mezi které patří: Veronika Černá, Petra Jarošová, Karolína Pospíšilová, Pavel Fidler, Jakub Kadlec, Karel Kácha, Karel Kindl, Roman Lauš, Jan Matuška, Jaroslav Pešta, Radek Růžička, Karel Trachta a Roman Virt.¹²⁸

V současné době funguje v České republice 32 meditačních center a 18 meditačních skupin. Meditační centra neslouží pouze praktikujícím stoupencům BDC, ale i veřejnosti, zájemcům o BDC či o nábožensko-filozofické otázky. Větší meditační centra v Praze a Brně mají přesně vymezené dny, kdy mohou přijít noví zájemci na úvodní přednášku o buddhismu. V těchto dvou centrech také probíhají každodenní meditace na 16. Karmapu. Jeden den pak probíhá tato meditace v angličtině. Pražské meditační centrum pak pořádá i pravidelné víkendové semináře s českými učiteli BDC. V menších meditačních centrech obvykle probíhá meditace na 16. Karmapu dvakrát týdně. Meditační skupiny se mají menší množství členů než meditační centrum, a i

---

¹²⁶ „Výpis z Rejstříku registrovaných církví a náboženských společností: Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü,“ Ministerstvo kultury, 2015 [cit. 2015-10-18], URL: <http://www3.mkcr.cz/cns_internet/CNS/detail_cns.aspx?id_subj=10210&str_zpet=Seznam_cns.aspx>

¹²⁷ RONOVSÝ Vít: *Světová náboženství z pohledu Buddhismu Diamantové cesty: Působení Ole Nydahla v České republice*. Diplomová práce. Pardubice: Katedra religionistiky a filozofie, 2009

¹²⁸ „Čeští učitelé,“ Buddhismus Diamantové cesty, 2004 [cit. 2015-10-18], URL: <<http://bdc.cz/ucitele/cesti-ucitele-buddhismu/>>

z toho důvodu se scházejí k meditaci jednou týdně.¹²⁹ Jsou ale stejně otevřené veřejnosti jako meditační centra. Jak centra, tak skupiny fungují v duchu Nydahlovy následující myšlenky: „*Všechna centra fungují na bázi idealismu a přátelství. Jsou apolitická a nezávislá. Skupiny úzce spolupracují s přáteli z Polska a dalších zemí. Organizují návštěvy lámů i laických učitelů, překládají texty, vydávají knihy, brožury a články nebo výklady tradičních i laických učitelů a časopis Buddhismus dnes. V centrech jsou rovněž dostupné překlady i originály některých knih a nahrávky výkladů.*“¹³⁰

Obecně lze říci, že centra či skupiny nevyžadují od buddhistů BDC žádný přísný režim ani život plný odříkání. Buddhistická etika je v dodržování morálních a etických pravidel, které jsou dány Buddhovou naukou. Jde především o to, nedělat věci, které jsou karmicky špatné (zabíjet, krást, lhát, být chamtivý), ale naopak dělat to, co je karmicky správné (pomáhat druhým, pracovat na mezilidských vztazích).

Aby se členové BDC mohli setkávat na mezinárodní úrovni, bylo v roce 2007 vytvořeno tzv. Evropské centrum. Najdeme ho v Německu nedaleko města Immenstadt na úpatí Alp. Jedná se o komplex domů z roku 1910 (bývalé lovecké sídlo), luk a lesů. Oprávněným majitelem tohoto objektu je samozřejmě Nadační fond Nydahl. V Evropském centru se celoročně pořádají meditační kurzy, kurzy phowy, výstavy, apod. Evropské centrum je založeno na otevřené komunikaci a idealismu.¹³¹

Podle Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 se k této skupině hlásilo 3484 lidí¹³² otázkou je, zda-li všichni, kteří se k této společnosti přihlásili, jsou aktivními praktikujícími. Společnost BDC si sama evidenci příslušníků nevede.

Obecně můžeme říci, že společnost BDC v České republice navazuje na učení a odkaz Oleho Nydahla, zaštituje pořádání přednášek, kurzů, meditací a obecně šíří BDC v naší zemi. Aktivity BDC jsou úspěšné i díky propracované PR podpoře, která usnadňuje „lepší prodej“ myšlenek BDC.

¹²⁹ „Buddhismus Diamantové cesty v České republice.“ Buddhismus Diamantové cesty, 2008 [cit. 2015-11-24]. URL: . <http://bdc.cz/o-nas/press/>

¹³⁰ Nydahl, Ole. *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení*. Brno: Bílý deštník, 2009, s. 90

¹³¹ <http://europe-center.org/cz/about/the-europe-center-2/> [cit.2015-11-20]

¹³² „Veřejná databáze Českého statistického úřadu“ [cit. 2015-11-23], URL: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&evo=&str=&pvo=SLD9100PU-KR&pvoch=&udIdent=&zo=N&vyhltext=n%C3%A1bo%C5%BEnstv%C3%AD&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&pvoKc=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&katalog=all&z=T>

3.4 BDC a jeho ukotvení v české náboženské situaci

V rámci Evropy je Česká republika, co se týče náboženství, výjimečný případ. Zdánlivě působíme jako země ryze ateistická, která potvrzuje teorii sekularizace, na druhé straně zjistíme, že jsme svým způsobem nábožensky založení, jen se nejedná o tradiční religiozitu. Na úpadek tradičních náboženství upozorňují i sociologické výzkumy jako je například Sčítání lidu, domů a bytů, z kterého vyplývá výrazný pokles věřících na území naší země. Podle tohoto výzkumu se k církvi či náboženské společnosti hlásí necelých 21 % lidí – věřících, 34 % se považuje za osoby bez víry a zbylá procenta lidí se k náboženskému vyznání vůbec nevyjadřuje.¹³³

Náboženská situace v České republice se někdy vysvětluje jako důsledek komunistického režimu, který náboženský život utlačoval, alespoň co se týče veřejné sféry. Je jisté, že 40 let minulého režimu mělo podstatný vliv na tvoření postojů lidí vůči náboženství, ale není to vysvětlení úplné. Kořeny jsou viditelné již v 19. století, kdy Češi vzdorovali vlivům Rakouska- Uherska a snažili se obnovit svoji národní příslušnost.

Po roce 1989 dochází ke společenským, ekonomickým a politickým změnám. Se změnou politického režimu přichází i úprava zákonů, kdy Listina základních práv a svobod umožňuje i náboženskou svobodu vyznání. Na počátku 90. let hrála významnou roli katolická církev, mnoho lidí k ní přistupovalo pozitivně, stejně tak celkový přístup k církvím byl pozitivní. „*O pozitivním obrazu církví a náboženských společností na počátku 90. let svědčí i to, že v této době byla důvěra v církve na jedné z nejvyšších úrovních, které kdy byly naměřeny v rámci relevantních sociologických šetření. V roce 1990 důvěřovalo církvím 51% občanů.*“¹³⁴

Na počátku 90. let byla společnost plna očekávání a nadšení ze znovu získané svobody, byla uvolněnější a tolerantnější, a to i vůči novým náboženským skupinám, které se začaly na našem území objevovat. Na západě se nová náboženská hnutí začala objevovat již v 60. letech 20. století. Důvodem může být nespokojenost s dosavadní

¹³³ „Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu“ [cit. 2015-11-23] URL: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0>

¹³⁴ Václavík D. *Náboženství a moderní česká společnost*, Praha: Grada, 2010. s. 131

náboženskou tradicí. Nová náboženská hnutí přicházejí do naší společnosti již s několikaletou praxí a zkušeností ze Západu, a i z toho důvodu jsou schopny rychleji reagovat na probíhající změny ve společnosti. „*Mnohé náboženské společnosti vstupovaly do tohoto období s optimistickým příslibem lepší budoucnosti a se štítem bojovníků za svobodu a do jisté míry i garantů nového, lepšího řádu.*“¹³⁵ Oproti tomu v druhé polovině 90. let ztrácí zaběhlé náboženské instituce svoje výsadní postavení. Důsledkem může být také špatná strategie zástupců církve.

Od poloviny 90. let tedy sledujeme v české společnosti nedůvěru vůči institucionalizované religiozitě.¹³⁶ „*Relativně výrazným faktorem přitom byl narůstající distance od náboženských institucí, která se projevovala tím, že při jiném položení otázky (za člena jaké církve se považujete?) poklesla míra identifikace s konkrétním vyznáním. V souvislosti s tím je možné říci, že pro jistou část Čechů má náboženské vyznání neinstitutionální povahu.*“¹³⁷ Lze spíše sledovat příklon k osobním duchovním zážitkům, které umožňuje například jóga, ezoterika a východní náboženství jako je právě třeba buddhismus. Tyto alternativní duchovní cesty nemají tak pevně dané vazby, co týče do organizace či řádu. Člověk se tedy necítí být tak vázán k nějaké církvi či jiné náboženské organizaci. „*Církev se v takové společnosti stala pro mnohé světskou institucí, která nedokáže plně uspokojit potřebu lidské spirituality.*“¹³⁸ Nastalá situace je tak výrazem moderní náboženské plurality.

Právě východní směry začínají být populární, a to i díky médiím, které čím dál tím častěji hovoří o situaci v Tibetu, o Dalajlámovi, propagují knihy či filmy týkající se východních směrů, a celkově se k nim staví jako k moderním a pokrokovým. Srovnání katolické církve a buddhismu podává Frédéric Lenoir ve své knize *Setkávání buddhismu se Západem*, a které může vést ke konverzi k buddhismu, ve výsledku následovně: *dalajláma je pokrokový, papež zpátečnický, papež se drží pouze křesťanské doktríny, kde není místo pro osobní duchovní rozvoj, oproti tomu dalajláma mluví o přesném opaku; katolická církev chce obrátit, co nejvíce lidí ke křesťanství, kdežto dalajláma žádá nejprve kritiku původního, vlastního náboženství a až následně zvážení konverze*

---

¹³⁵ Tamtéž s. 130

¹³⁶ Zároveň však nedůvěra v náboženské instituce neznamená nedůvěru v existenci transcendentna. Tamtéž 162

¹³⁷ Tamtéž, s 146

¹³⁸ FIALA, Petr. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, str. 95.

k buddhismu; papež je ochráncem křesťanské normy, ale dalajláma je spíše průvodcem, který ukazuje cestu. “¹³⁹

Právě v BDC je duchovnímu učiteli připisována velká důležitost. Je to prvek, který naše tradice založená na křesťanství, postrádá. Není zde osoba, která by nám předávala duchovní poznání tím správným směrem. Nejde o to, aby učitel předal informace o tom, jak nalézt štěstí, úspěch, očistění. Jde spíše o to, učitele poslouchat a vést s ním dialog. V případě BDC můžeme říci, že za konverzí stojí právě duchovní učitel lama Nydahl. Pro většinu lidí je tím hlavním popudem, vzhledem k charismatu, které vyzařuje, a jakou formou svoji nauku předává.

Již jsme zmínili, že společenství BDC má poměrně dobře propracovaný systém PR, díky kterému dobře reaguje na „duchovní poptávku“. Uvědomuje si nedůvěru v institucionalizovanou religiozitu a otevřeným přístupem „na základě přátelství a idealismu“ oslovuje určité skupiny obyvatelstva, které hledají odpovědi na otázky ohledně spirituality. Právě přátelství, idealismus a otevřený dialog je to, co etablovaným církvím a náboženským skupinám chybí. Nydahl propaguje BDC mimo jiné skrze své knihy. Některé z nich působí, než jako odborná či odborně-naučná literatura, jako PR texty, v kterých se snaží zprostředkovávat buddhismus „přátelskou“ formou skrze používaný jazyk. Často používá přirovnání a různé metafory, z nichž některé uvádíme:

„Buddhova učení jsou jako léky v lékárně. Pokud začneš s prášky v levém horním rohu a skončíš s tabletami v pravém dolním rohu, není jisté, že ti to udělá dobře. Je možné, že by ti stačila jediná injekce nebo tableta. “¹⁴⁰

„Nejdříve si musíme ujasnit to, že city nemají ruce ani nohy, nejsou tedy velmi důležité. Nemají skutečnou existenci, jsou jako nějaký zvláštní vítr, který neustále odněkud vane. Je opravdu dobré hned na začátku ujasnit, že city nemají skutečný základ, nejsou jako osmisetkilogramová gorila, se kterou musíš bojovat, jako Tyson.“
¹⁴¹

Vedle „PR textů“ pak společenství BDC dobře medializuje veškeré přednášky, a to jak pomocí plakátů, tak v současné době i pomocí internetu a sociálních sítí.

¹³⁹ LENOIR, Frédéric. *Setkávání buddhismu se západem*, Praha : Volvox Globator, 2002, s. 248 -249.

¹⁴⁰ Nydahl, Ole: *108 otázek a odpovědí Buddhovy nauky v každodenním životě*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002. s. 18

¹⁴¹ Tamtéž, s.49

Nedomnívám se však, že internet by byl jedním z hlavních důvodů konverze k BDC, spíše je dobře využíván jako dobrá reklama.

Buddhismus jako takový a BDC se staly lákavým spotřebním artiklem. Lidé touží po nových zážitcích, po zážitcích, které nejsou vlastní „všednímu, klasickému“ životu, ale po zážitcích, které vybočují. BDC slibuje jednoduchou činnost a zároveň rychlý výsledek, jak dojít šťastnému a spokojenému životu. To dokazují slova samotného Nydahla: „*My, profesionální buddhisté, vám můžeme poradit, kde můžete šálek Buddhova učení získat.*“¹⁴² Tím místem, kde můžeme „ochutnat šálek“, myslí Nydahl nejspíš meditační centra BDC. Otázkou pak může být, kdo je profesionální buddhista a kdo jím není. Je to stejné jako profesionální sportovec a sportovec-amatér?

Nydahlova prezentace BDC spojuje život moderního člověka a spirituality. Buddhismus, tak jako ho prezentuje Nydahl ve svých textech nebo na veřejných přednáškách, působí jako moderní a pragmatický směr, který upouští od kterýchkoli náboženských doktrín a náboženského řádu. „*Dnešní úspěch buddhismu je, jak se zdá, reakcí na trojí velké „potlačení“, k němuž na Západě od doby renesance a příchodu moderního světa došlo: na potlačení obrazotvornosti, emocionality a iracionální složky lidské mysli; potlačení otázky každého jedince po smyslu života; Člověku ze Západu tím umožňuje nalézt jeho „zapuzený Orient“ a v teorii i praxi převzít tuto starobylou a zároveň postmoderní koncepci racionality.*“¹⁴³

Na závěr této kapitoly můžeme říci, že BDC je přizpůsoben evropské mentalitě. Původní Buddhovo učení se snaží zprostředkovávat a přizpůsobit modernímu evropskému člověku, který má dojem, že ho původní křesťanská tradice omezuje, aniž by hlouběji znal její myšlenky. Zároveň ho oslovuje „něco nového“ a univerzálního k naplnění vlastního štěstí a duchovní seberealizaci. „*Buddhismus přináší nejen filozofickou moudrost, ale i praktickou duchovní cestu, také odpovídá na volání po spáse a po smyslu života, což bylo západním myšlením opuštěno. Dalajláma tyto potřeby západního světa okamžitě pochopil a už na své první cestě na Západ prosazoval spiritualitu dostupnou všem lidem věřícím i nevěřícím. Buddhismus tak vždy hlásal jakousi vnitřní revoluci a myšlenku, že svět se změní jedině, pokud se změní každý z nás.*

---

¹⁴² VOJTÍŠEK, Zdeněk. Profesionální Buddha. Dingir, 2002, roč. 5, č. 3, s. 12

¹⁴³ LENOIR, Frédéric. *Setkávání buddhismu se západem*, Praha : Volvox Globator, 2002, s.266

V době, kdy technika a různé filozofické systémy neuspěly, lidi ze západu oslovilo toto učení.¹⁴⁴

---

¹⁴⁴ Tamtéž, s.243.

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této práce nejprve vymezuje výzkumnou otázku. Opírá se o sekundární zdroje týkající se metodologie sociologického výzkumu. Jelikož jsem se rozhodla pro tři metody sběru dat, považovala jsem za důležité se opřít o teorii sociologického výzkumu, která mi umožnila porozumět logice a vývoji výzkumu jako takového.

V poslední části práce se pak věnuji již konkrétním datům, která jsem nasbírala – dotazníky, rozhovory a pozorování. Tato data hodnotím a analyzuji vzhledem k výzkumné otázce.

4 VÝZKUMNÝ PROJEKT A JEHO TEORETICKÉ UKOTVENÍ

Co se týče výzkumné otázky, budu vycházet z textu Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy, autorů Říhářka, Čermáka a Hytycha.¹⁴⁵ Výzkumná otázka se tedy týká toho, jak jednotlivec nebo skupina vnímá situaci, s kterou jsou konfrontováni. Výzkumná otázka se snaží postihnout to, jak jedinec rozumí svojí zkušenosti a jaký ji dává význam. Výzkumná otázka se ptá na konkrétní příčiny určitého jevu.¹⁴⁶ V kontextu této práce jde o motivaci zájmu o východní myšlení, respektive o motivaci zájmu o BDC.

Na základě předchozího stanovila autorka výzkumnou otázku následovně:

***Co vede jedince k zájmu o východní myšlení, z kterého původně BDC vychází?
Co vede jedince k zájmu o jinou filozofii než je jeho původní? Co praktikujícímu
jedinci BDC dává do reálného života BDC?***

---

¹⁴⁵ ČERMÁK, Ivo, HYTYCH, Roman, ŘÍHÁČEK, Tomáš: *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita. 2013. ISBN 978-80-210-6382-2

¹⁴⁶ Tamtéž

Cílem této práce je hledání odpovědi na výzkumnou otázku, tj. jaká je jejich motivace zájmu o BDC. Jde o to, jak jedinci jednají takovým způsobem, proč projevují zájem o BDC; jak se BDC odráží v jejich běžném životě.

Praktická část má dvě části, kdy v první části se věnuji novým zájemcům o BDC, respektive nově přichozím zájemcům o BDC. Těmto respondentům byly předloženy dotazníky, v kterých se zaměřuji na jejich motivaci a jejich znalosti o BDC a také na jejich očekávání od BDC. Druhá část praktického výzkumu pak zahrnuje rozhovory, které také postihují prvotní motivaci a zájem jedinců o BDC, jejich původní očekávání a to, jak BDC ovlivnil jejich běžný život, tj. život praktikujícího BDC. V rozhovorech se soustředíme na důvody, které vedly jedince k vyznávání BDC; proč jim je východní učení bližší než křesťanská tradice. Rozhovory by měly poukázat na některé aspekty BDC u nás, nikoli shrnovat získaná data do obecně platných kontextů.

4.1 Kvalitativní výzkum

V této práci jsem prováděla kvalitativní výzkum, na jehož pozadí stojí hlubší studium daného tématu, které se opíralo především o analýzu sekundárních zdrojů. Analýzu sekundárních zdrojů jsem provedla v první části práce – v teoretické části práce, kde jsem vycházela, jak z relevantní akademické literatury¹⁴⁷, tak z publikací vydávaných samotnou skupinou BDC.¹⁴⁸ Je třeba podotknout, že v české literatuře neexistuje ucelená publikace, která by se na akademické úrovni zaobírala BDC v kontextu českého náboženského myšlení. Historická data BDC jsem tedy čerpala z webových stránek BDC, z tiskových zpráv a z bakalářské práce Víta Ronovského z roku 2009.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ Například Lopezův *Příběh buddhismu*, kniha Vincence Lesného *Buddhismus*, Miltnerova publikace *Vznik a vývoj buddhismu*, apod.

¹⁴⁸ Převážně se jedná o publikace Oleho Nydahla, výjimku tvoří pouze publikace Tomka Lehnerta, blízkého spolupracovníka Nydahla, s názvem *Darebáci v rouchu*. Veškeré tyto publikace jsou vydávány nakladatelstvím Bílý deštník, které je ve vlastnictví společenství BDC v České republice a je spravováno meditačním centrem v Brně. Z toho můžeme usuzovat, že pozice nakladatelství není vůči jimi vydávaným publikacím neutrální a relevantní.

¹⁴⁹ RONOVSÝ Vít: *Světová náboženství z pohledu Buddhismu Diamantové cesty: Působení Ole Nydahla v České republice*. Diplomová práce. Pardubice: Katedra religionistiky a filozofie, 2009

Základním teoretickým textem pro kvalitativní výzkum se pro mě stala kniha Jana Hendla *Kvalitativní výzkum*¹⁵⁰ kniha Miroslava Dismana *Jak se vyrábí sociologická znalost*.¹⁵¹ Na základě Hendlovy publikace shrnuji definici kvalitativního výzkumu v následujících bodech:¹⁵²

- výzkumník si určí výzkumnou otázku, která může být v průběhu výzkumu pozměňována
- výzkumník pracuje v terénu; v tomto případě jsem v terénu pořizovala dotazníky a rozhovory, ale účastnila se i přednášek a veřejných meditací, což spadá do metody pozorování
- výzkumník sbírá data, která následně analyzuje a interpretuje
- výzkumník se snaží objasnit, co se děje, proč se to děje a jaký je z toho závěr

V rámci mého kvalitativního výzkumu jsem použila tři různé metody, a to metodu dotazníku, metodu rozhovoru a metodu pozorování. Poslední z metod se odvíjela od konkrétních situací, tudíž moje práce zahrnuje pozorování nezúčastněné, nestandardizované, skryté i zjevné.¹⁵³

4.2 Dotazník a jeho teoretické ukotvení

Podle Dismana je metoda dotazování způsob, jak snadno získat informace od určitého počtu jedinců a krátkém čase a poměrně s malým nákladem.¹⁵⁴ Dotazník je zadán tazatelem, v tomto případě se tazatel ztotožňuje s autorem této práce. Tazatel by měl nejprve seznámit respondenta s výzkumem. Tazatel zadává dotazníky vybraným respondentům, musí s vyplněním dotazníku souhlasit, stejně tak jako musí souhlasit s jeho následným zpracováním tazatelem.

V první fázi tvorby dotazníku musíme formulovat otázky. Ty mohou být buď uzavřené, polouzavřené a otevřené. V případě této práce jsem zvolila typ otevřených otázek, kde respondent používá vlastní formulace odpovědí, jež jsou tedy více osobního charakteru, než je tomu třeba u dotazníku s uzavřenými otázkami.

---

¹⁵⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005

¹⁵¹ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000

¹⁵² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s. 50-51

¹⁵³ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000, s. 29-30

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 141

Dotazníky, které byly zadány v rámci tohoto výzkumu, měly identické otázky pro všechny respondenty. Proto je pak možné odpovědi různých respondentů porovnávat a stavět je proti sobě.

4.3 Rozhovor a jeho teoretické ukotvení

Stejně jako dotazník, tak i rozhovor patří do metod dotazování. Rozhovor se uskuteční mezi tazatelem, stejně jako u dotazníku je tazatel totožný s autorem této práce, a dotazovaným, který odpovídá na otázky, vypráví nějaký příběh a tím vlastně vznikají data, jež se následně analyzují a interpretují. Opět je důležité, aby tazatel seznámil dotazovaného s výzkumem a dotazovaný s realizací rozhovoru souhlasil.

Stejně jako u dotazníku, má i rozhovor určité druhy. Hendl hovoří o strukturovaném rozhovoru s otevřenými otázkami, neformálním rozhovoru, narativním rozhovoru a fenomenologickém rozhovoru.¹⁵⁵ V tomto výzkumu jsem využila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, „*kteřý se sestává z řady pečlivě formulovaných otázek, na něž mají jednotliví respondenti odpovědět. ... A „jehož data se snadněji analyzují, protože jednotlivá témata se lehce v přepisu rozhovoru lokalizují.*“¹⁵⁶ Dále jsem pak provedla jeden neformální rozhovor, který se původně měl držet určitých otázek, ale nakonec probíhal naprosto spontánně a přirozeně.

*„Rozhovor ovlivňuje celá řada okolností, z nichž některé může výzkumník ovlivnit, a to je věk, pohlaví, sociální postavení, způsob vystupování tazatele, jeho hlas, gesta, osobní charakteristiky. V zásadě platí, čím je tazatel blíže dotázanému v sociálním postavení, věku a zájmech, tím větší šanci mám uspět v rozhovoru.“*¹⁵⁷ Zároveň je důležitá formulace otázek, které chce tazatel pokládat. Otázky by neměly být sugestivní, podbízivé, neměly by svoji formulí ovlivňovat odpověď dotazovaného a neměly by ho znepokojoovat a vyvolávat v něm strach nebo ohrožení.¹⁵⁸

Po absolvování jednotlivých rozhovorů následuje analytická a interpretační část, která zahrnuje přepisy rozhovorů a práci s výzkumnou otázkou. To vyžaduje od tazatele

---

¹⁵⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s. 171-180

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 173

¹⁵⁷ JERÁBEK, Hynek: *Úvod do sociologického výzkum*. Praha: Carolinum, 1992, s. 34

¹⁵⁸ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000. s. 149-152

dobré porozumění textu a kritické posouzení výpovědí. Analýzu a interpretaci budu pro větší míru autentičnosti dokládat přímými citacemi z jednotlivých rozhovorů.

4.4 Pozorování a jeho teoretické ukotvení

*„Je samozřejmou částí mnoha výzkumných akcí kvalitativního charakteru. Jednání a chování lidí jsou cílem prakticky každého zkoumání, jež se týká jedince nebo skupiny. Je zcela přirozené pozorovat různé projevy lidí. Rozhovory obsahují vždy směř toho, co je, a toho, co si o tom respondent myslí.“*¹⁵⁹ Pozorování je součástí našich každodenních činností – každý den něco vidím, slyším, cítím. Stejně tak je pozorování součástí tohoto výzkumu. Pomáhá k popisu a vysvětlení určitých situací, dokresluje celkový obrázek.

Pozorování v rámci této práce bylo různých typů. Pozorování skryté, o kterém účastníci nevěděli, bylo využito během přednášek o úvodu do buddhismu. Pozorování zjevné, o kterém jsou naopak účastníci informováni, bylo využito během návštěvy společné meditace v jedné nejmenované meditační skupině. Zároveň bylo pozorování meditace pozorováním nezúčastněným, jelikož jsem se této aktivity neúčastnila a spíše vnímala atmosféru a chování účastníků. Všechna výše uvedená pozorování byla nestandardizovaná. Neměla jsem přesně stanovené jevy, které budu pozorovat. Prakticky jediným cílem bylo, aby se moje vjemy nějakým způsobem promítly do této práce. Je třeba však podotknout, že ne všechno, co se v dané situaci děje, je pozorovatel schopen postřehnout a pak s tím dále pracovat.

---

¹⁵⁹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s. 191

5 VÝZKUMNÝ PROJEKT V PRAXI

V praktické části výzkumného projektu se již věnuji konkrétní analýze a interpretaci nasbíraných dat, a to jak pomocí dotazníků, tak prostřednictvím rozhovorů. Nejprve hovořím o moji pozici vůči zkoumanému tématu, dále pak shrnuji zkušenosti z výzkumu. Pak přichází analýza a interpretace dotazníků, které byly zadávány nově přichozím zájemcům o BDC. Následuje analýza a interpretace rozhovorů, jež byly prováděny s aktivními členy BDC. Vzhledem k výzkumné otázce týkající se motivace ke „konverzi“ k BDC srovnávám dotazníkové odpovědi zájemcům a odpovědi z rozhovorů s aktivními členy BDC.

5.1 Pozice autorky vůči výzkumnému projektu

Co se týče moji pozici vůči výzkumu, buddhismem se nezabývám, nejsem aktivní členkou žádného z meditačních center či meditačních skupin. S BDC jsem se setkala poprvé zhruba před čtyřmi lety, kdy jsem se začala stýkat s některými členy meditační skupiny, se kterými byly vytvořeny rozhovory pro účely této práce. Do té doby jsem o BDC neměla žádné hlubší informace. Díky času, stráveným se členy meditační skupiny, jsem nabyla jakousi „laickou“ teorii, nikdy jsem se však neúčastnila společných meditací a přednášek. To přišlo až při psaní této práce.

Zkušenost a vztahy se členy meditační skupiny mi pomohly k formování této práce. Do výzkumu jsem vstupovala jako nezávislý výzkumník (avšak již s jistým očekáváním), který se snaží zachovat objektivitu a kritický odstup od zkoumaného tématu, čehož si dotazovaní byli vědomi. Zároveň mi tyto vztahy se členy meditační skupiny pomohly, co se týče realizací rozhovorů. Nebyl problém kontaktovat dotazované a získat jejich souhlas s pořízením rozhovoru. Vzhledem k vzájemné znalosti probíhaly rozhovory nenuceně a otevřeně.

5.2 Zkušenosti z výzkumu

Diplomová práce a s ní spojený výzkum prošly od zadání v roce 2013 až doposud určitým vývojem. V průběhu tvoření práce jsem musela změnit původní cíl výzkumu a výzkumnou otázku. S tím samozřejmě souvisel i výběr sekundární literatury a výběr výzkumných metod.

Nejprve jsem se chtěla věnovat komparaci dvou meditačních center BDC v České republice, které v rámci této práce zůstanou v anonymitě. Mohu však říci, že jedno z center sídlí ve větším severočeském městě a druhé centrum ve větším východočeském městě. Mým záměrem bylo zmapovat fungování těchto center, čím se liší, v čem jsou stejné; kolik lidí centra navštěvuje, zda-li jsou vedeny nějaké statistiky aktivních členů a nově příchozích zájemců o BDC, apod. Tato centra jsem oslovila prostřednictvím emailu, v kterých jsem představila sebe, téma svojí práce a můj výzkumný záměr. Samozřejmě vše s příslibem anonymity. Z obou center mi přišly skoro identické odpovědi, v kterých mě oslovovaní odkázali na PR tým, jež řeší veškeré otázky ohledně vypracování jakýchkoli závěrečných prací, jmenovitě na Kateřinu Hamplovou, která je zodpovědná za styk s veřejností. Dotyčnou Kateřinu Hamplovou jsem oslovila na email, jenž mi byl poskytnut. Opět jsem v něm osvětlovala svoji situaci. Email jsem paní Hamplové poslala několikrát, ale do dnešního dne mi na něj nebylo odpovězeno, z čehož tedy vyplývá, že od původního cíle práce jsem musela opustit.

Další variantou pak byl výzkum týkající se toho, jaké možnosti mají praktikující BDC v konkrétních vybraných meditačních centrech a meditačních skupinách v různých městech ČR; jak často mají možnost se scházet ke společným meditacím; jak často se konají přednášky či workshopy; jak se v takovýchto aktivitách liší meditační centrum a meditační skupina; či zda záleží třeba i na velikosti města, v kterém se centrum či skupina nachází. I po předchozím nezdaru jsem znovu oslovila dvě zmíněné meditační centra a vedle nich pak ještě další dvě meditační centra, z nichž jedno se nachází ve středních Čechách a druhé na Moravě. Dále jsem pak oslovila meditační skupinu z jednoho menšího středočeského města a dvě meditační skupiny z menších severočeských měst.¹⁶⁰ Z meditačních center přišly obdobné odpovědi jako při prvním

---

¹⁶⁰ Za menší město v rámci této práce považuji město do 20 000 obyvatel.

pokusu o navázání spolupráce. Možnosti spolupráce s třemi mnou oslovanými skupinami se také zúžily, jelikož pouze jedna meditační skupina byla s to se mnou komunikovat (samozřejmě to byla mně blízká skupina). Poměrně vyostřený telefonický rozhovor jsem měla s vedoucím meditační skupiny z menšího středočeského města. Ten mě také odkazoval na PR tým BDC a dokonce i na Radu BDC, která by takovéto záležitosti měla projednávat. Hovořil o špatných zkušenostech se závěrečnými, odbornými pracemi, které se mnohokrát pokoušely skupinu BDC diskreditovat. Nicméně mi bylo přislíbeno, že hypotetické navázání spolupráce se pokusí probrat s „někým z vyšších řad“, a poté se mi ozve. Tímto člověkem jsem již kontaktována nebyla. Stejně tak mé snahy se s ním znovu kontaktovat, nedopadly.

Celkový přístup komunikace skupiny BDC mě překvapil, jelikož meditační centra si zakládají na otevřenosti a staví na myšlence „může přijít kdokoliv“. Otázkou je, jak by k mé práci přistupovali, kdybych byla členkou jejich komunity. Podobnou zkušenost z výzkumu uvádí ve své diplomové práci Milan Středa, a to i přesto, že sám je členem skupiny BDC. *„Původním záměrem bylo více se věnovat historii skupiny BDC v České republice a provést rozhovory s jejími „otci – zakladateli“. To se nakonec ukázalo jako neschůdná cesta, protože někteří z nich rozhovor odmítli, v jednom případě to dokonce vedlo k lehkému konfliktu, a to přesto, že se s nimi osobně znám. Jako důvody odmítnutí udávali hlavně časovou zaneprázdněnost a také špatné zkušenosti se studentskými pracemi, když se v minulosti stalo, že se v některých objevily, podle jejich názoru, o skupině BDC nesmyslné a nepravdivé údaje.“*¹⁶¹

Nakonec se tedy výzkum týká pouze jedné meditační skupiny v menším severočeském městě. Jak jsem již uvedla, některé členy této skupiny znám, tudíž k výzkumu přistupovali otevřeně a bez jakýchkoli negací. Původním záměrem bylo realizovat deset rozhovorů, nicméně dva z oslovených nevyjádřili souhlas. Počet rozhovorů tedy není vysoký. Proto jsem se výzkum rozhodla doplnit ještě dotazníky pro nově přichozí zájemce o BDC.

---

¹⁶¹ STŘEDA, Milan: *Buddhismus Diamantové cesty: historie a současnost: sonda do života komunity v olomouckém regionu*. Diplomová práce. Praha: Katedra orálně historických studií. 2014

5.3 Dotazníkové šetření a rozhovory

Dotazníkové šetření bylo provedeno při příležitosti přednášky Úvod do buddhismu v menším severočeském městě X v březnu roku 2015. Přednášející byla jedna ze tří českých cestujících učitelek, Veronika Černá. Přednášku organizovala meditační skupina z tohoto města v místní kavárně, která také slouží jako „základna“ této skupiny. Nad touto kavárnou se také nachází meditační místnost, kde se skupina setkává ke společným meditacím. Měsíc předtím byla přednáška poměrně dobře propagovaná prostřednictvím plakátu na vývěskách města nebo ve výlohách obchodů. Členové meditační skupiny sdíleli plakát na sociálních sítích. Přednáška byla přístupná veřejnosti s podmínkou zaplacení vstupného, přičemž se lišila cena pro dospělého a pro studenta.

Dotazníků jsem pro tuto příležitost připravila deset, a to na základě konzultace s členkou meditační skupiny, která má zkušenosti s pořádáním různých akcí kolem BDC a zná lidi, kteří se takových akcí účastní. Domnívala se, že nově příchozích lidí, kteří nikdy neslyšeli o BDC a bude to tak jejich první kontakt s tímto směrem, nemůže být více jak deset. Tato členka meditační skupiny mi i ochotně pomohla s identifikací „nováčků“, kterým pak byly dotazníky rozdány. Dotazníky byly rozdány šesti nově příchozím.¹⁶² Samozřejmě, že jsem je nejprve seznámila s důvodem, proč je žádám o vyplnění dotazníků a přislíbila jim anonymitu jejich identity. Požádala jsem je o vyplnění dotazníku před začátkem přednášky.

Dotazník obsahoval tři otevřené otázky týkající se motivace zájmu o BDC, o dosavadních znalostech týkajících se tohoto směru a o očekávání od tohoto směru. K odpovědím na následující otázky dotazovaní připojili svoje křestní jméno (které ale bylo stejně v rámci anonymity pro účel této práce změněno), věk a zaměstnání:

1. Odkud ses o Buddhismu Diamantové cesty dozvěděl/a?
2. Měl/a jsi před touto první zkušeností s BDC něco nastudováno, načteno?
3. Co si od Buddhismu Diamantové cesty slibuješ? Máš nějaká očekávání?

---

¹⁶² Je však samozřejmě možné, že nově příchozích mohlo být více, ale že jsme je s členkou meditační skupiny neidentifikovaly.

Po skončení přednášky se mi vrátilo všech šest rozdaných dotazníků, které jsem později analyzovala a interpretovala. Dotazníky jsem přepsala tak, aby byly gramaticky a skladebně správně, vzhledem ke srozumitelnosti. Stejně taky byly přepisy dotazníků upraveny do spisovné podoby, pokud byl někde uveden tvar nespisovný. Úplné přepisy dotazníků jsou v příloze této práce. Na základě pozorování nově příchozích zájemců o BDC mohu doplnit, že všech šest dotazovaných se účastnilo závěrečné společné meditace, což potvrzuje zájem o tuto praktiku.

Po meditaci byl ponechán prostor pro dotazy, žádný z nově příchozích možnost položit otázku, nevyužil. Důvodem může být i meditace, která je ryze osobní, citlivou záležitostí, zvláště pro člověka, který ji praktikuje poprvé, může být zatěžující pro jeho mysl.

Po skončení přednášky a vybrání dotazníků jsem se již nově příchozích zájemců o BDC neptala, zda-li se po této zkušenosti budou zajímat o BDC nebo ho praktikovat. S odstupem tří měsíců a na základě informací od spolupracující členky meditační skupiny z města X však, ale vím, že dva z nově příchozích docházejí pravidelně na společnou meditaci; jeden další pak nepravidelně, vzhledem k nedostatku času.

Jedná se tedy o vzorek šesti lidí, čtyř žen a dvou mužů ve věkovém rozmezí 22-47 let. Předpokládám, že všichni jsou z města X nebo z jeho okolí, vzhledem k tomu, že přednáška byla propagována pouze ve městě X či v jeho okolí; i na základě toho, že většina praktikujících buddhistů, kteří navštívili tuto přednášku, jsou z města X či jeho okolí, a ti tak mohli informovat nově příchozí zájemce o BDC o této přednášce.¹⁶³ Mezi šesti dotazovanými najdeme dva studenty, jednu ženu na mateřské dovolené, zbylí tři jsou pak zaměstnaní.

Co se týká rozhovorů, ty byly realizovány se členy meditační skupiny v menším severočeském městě X, o kterém již bylo pojednááno. Meditační skupina nemá seznam svých členů, ale spolupracující členka meditační skupiny hovoří přibližně o dvaceti lidech, kteří se pravidelně či nepravidelně schází ke společným meditacím. Meditační skupina má pro svoje účely pronajatou jednu místnost ve městě X, kde se pravidelně

---

¹⁶³ Tyto informace jsem dostala od „spolupracující“ členky meditační skupiny.

jednou týdně ¹⁶⁴ koná společná, hodinová meditace. Někdy se členové této skupiny scházejí v jakémsi „soukromém meditačním centru“ ve vesnici Y nedaleko města X. ¹⁶⁵

Jinak jsou členové meditační skupiny z města X poměrně aktivní, co se týká praktikování a účasti života ve společenství BDC. Někteří z nich pravidelně navštěvují Evropské centrum BDC v Německu, účastní se letních kurzů v Těnovicích, ale i v zahraničí. Spolupracující členka meditační skupiny uvádí, že členové mají v oblibě letní kurzy například v Maďarsku.

Rozhovory jsem původně chtěla realizovat s deseti členy meditační skupiny, ale nakonec se mi podařilo uskutečnit rozhovorů osm, jak jsem již uvedla. Sedm rozhovorů bylo strukturovaných s otevřenými otázkami. Jeden rozhovor, který jsem vedla právě se spolupracující členkou meditační skupiny, byl spíše neformálního, přátelského charakteru. Rozhovory probíhaly v půlročním rozmezí, a to od ledna do června roku 2015.

Rozhovory jsem zaznamenávala na diktafon nebo na mobilní telefon. ¹⁶⁶ Poté jsem z audiozáznamu pořizovala přepisy. Stejně tak jako u dotazníků, jsem u rozhovorů upravovala gramatické chyby a syntaktické odchylky, opět z důvodu srozumitelnosti. Nezaznamenávala jsem hezitační zvuky ani výplňková slova. Rozhovory jsou opět převedeny do spisovné češtiny, tam kde bylo třeba. Úplné znění rozhovorů je součástí příloh této práce.

Rozhovor s otevřenými otázkami jsem vedla se sedmi aktivními členy BDC, jež byli vybíráni metodou sněhové koule. ¹⁶⁷ Jednalo se o čtyři ženy a tři muže ve věkovém rozpětí 21-52 let. Všichni z města X nebo jeho blízkého okolí. Jednalo se o šest pracujících, z nichž tři pracují v oblasti zdravotnictví a farmacie, a o jednoho studenta.

---

¹⁶⁴ V době, kdy jsem prováděla výzkum, se společná meditace konala jednou týdně. Nyní se společná meditace koná dvakrát týdně.

¹⁶⁵ Osobně jsem společnou meditaci této skupiny navštívila jednou. Avšak návštěva dopadla až na čtvrtý pokus. Třikrát po sobě se společná meditace nekonala vůbec, a to z důvodu malé účasti; z důvodu, že meditaci nemá kdo vést, apod. Meditace, kterou jsem se účastnila osobně, se konala za přítomnosti šesti lidí, z nichž jeden, praktikující muž již deset let, vede meditaci na 16. karmapu. Z počátku jsem zkoušela medítovat s ostatními, ale vzhledem k tomu, že jsem se o to již pokoušela během úvodních přednášek, měla jsem nějakou zkušenost a věděla jsem, že mě to opět neosloví. Proto jsem pak meditující pouze pozorovala.

¹⁶⁶ Bohužel záznamy z mobilního telefonu se nedochovaly, z důvodu automatického formátování karty. K mému štěstí jsem měla již pořízeny přepisy.

¹⁶⁷ Proces výběru začíná u jednotlivce, resp. jednotlivců, kteří jsou vhodní a ti doporučují další osoby vhodné pro dotazování, tím se výběrový soubor rozrůstá. Metoda se používá při výběru u málopočetných nebo špatně přístupných skupin.

Stejně tak jako u dotazníků, se v rozhovorech soustředím na postihnutí aspektu motivace zájmu o BDC; na původní očekávání od tohoto směru a zda-li se tato očekávání vyplnila; a na místo a smysl BDC v životě praktikujícího. Dotazovaným byly pokládány následující otázky:

1. Jak ses k buddhismu diamantové cesty dostal/a, a jak dlouho jej praktikuješ?
2. Jaká byla tvá původní očekávání, když jsi s BDC začínal/a? Proč jsi u BDC zůstal/a?
3. Co ti BDC dává? Změnil tě BDC? Co pro tebe představuje BDC ve tvém životě?

Rozhovory byly dále doplněny o fiktivní křestní jména dotazovaných, o jejich věk a zaměstnání.

V praktické části jsem tedy vycházela z výpovědí 13 lidí, z nichž část byli nově příchozí zájemci o BCD, a další pak již aktivně praktikující BDC. Jednalo se o 8 žen a 5 mužů ve věkovém rozmezí od 22 let do 52 let. Většina z nich jsou absolventi středních škol, tudíž jejich nejvyšší vzdělání je střední vzdělání s maturitou, vysokoškolské vzdělání má pouze jedna respondentka, další dva respondenti pak vysokou školu studuje. Mnou zkoumaný vzorek lidí představuje zaměstnané osoby, vyjma již zmiňovaných studentů. Zajímavé je, že tři z dotazovaných pracují v oblasti zdravotnictví a farmacie. Všichni dotazovaní žijí ve městě X nebo jeho blízkém okolí.

V následujících podkapitolách se budeme soustředit na interpretaci dílčích témat, která z analýzy dotazníků a rozhovorů vyplývají. Zároveň budu komentovat některé zajímavé výroky, které se v rámci dotazníků a rozhovorů objevily. Materiálu, který jsem nasbírala, není mnoho. Neprovádí kvantitativní výzkum, nýbrž kvalitativní. Moje práce si neklade za cíl generalizovat a aplikovat níže uvedené na celou skupinu BDC a na její členy, pouze se snaží postihnout některé aspekty tohoto směru.

5.3.1 První informace o BDC

Dotazníky a rozhovory potvrzují můj předpoklad, že se člověk k BDC dostane přes někoho blízkého. Můžeme usuzovat, že člověk se stýká s lidmi stejného smýšlení, stejné filozofie a stejného životního stylu. Ten, kdo BDC již praktikuje, má potřebu o svém smýšlení mluvit, a to především ve svém blízkém okolí, stejně tak blízké okolí jedince má potřebu zajímat se o jeho filozofii. Blízká osoba sehrála důležitou roli v prvním kontaktu s BDC u devíti respondentů, z toho šest respondentů jsou nově příchozí zájemci o BDC, kterým byly rozdány dotazníky. Například odpověď Heleny:

„O BDC vím od kolegyně Petry z práce. Známe se už deset let, ale nikdy mi neřekla, že je buddhistkou. Až jednou jsem ji obdivovala, jak je pořád vyrovnaná a usměvavá a ona se mi svěřila, že v tomhle jí buddhismus pomáhá, že se jednou týdně schází v centru s přáteli. To mě zaujalo a začala jsem se vyptávat více, jak to funguje.“

Stejně tak Martina se dozvěděla o BDC od svého spolužáka:

„Úplnou náhodou na srazu střední školy. Spolužák, kterého jsem neviděla nejméně deset let, mi potom, co jsme probrali partnery i děti, začal vyprávět o buddhismu. O buddhismu jako náboženském směru jsem už slyšela, ale o diamantové cestě až od něj. Zaujalo mě to, a hned druhý den jsem si začala shánět o BDC další informace.“

Jednu z dotazovaných, Markétu, přivedl k BDC partnerský vztah. Svého přítele doprovázela do centra, ale nijak se aktivně zapojovala. To přišlo až později. Nyní již se svým přítelem není, ale přesto již šest let praktikuje:

„Já jsem chodila s klukem, který byl buddhista, ale o buddhismu jsem skoro nic nevěděla. Když šel do centra, bral mě s sebou. Takže já jsem nejdříve poznala ty lidi z centra, kteří byli hrozně fajn, milí, přátelští. Ze začátku jsem tam chodila jako doprovod svého přítele, ale neúčastnila jsem se žádné přednášky, žádné meditace. Jen jsem s nimi poseděla ve společenské místnosti, pokecali jsme.“

Markéta pak také přiznává, že jí „ty lidi“ začali být bližší, a tak se začala zajímat o to, proč vlastně do centra chodí. Zároveň přiznává, že „z jejich strany to nebylo o nějakém přesvědčování nebo agitaci.“

Stejně tak hovoří o atmosféře v centru Ivana:

„Trochu jsem se obávala toho, že se na mě budou snažit zapůsobit a ovlivnit mě tak, abych se stala jednou z nich. Chovali se k nám ke všem stejně. Přátelsky, mile, ale rozhodně nijak nepřesvědčovali, nic nám nevnucovali, spíš nám dávali najevo, že je to naše volba, že pokud kdykoliv přijdeme, že nás rádi uvidí, ale pokud ne, je to naše rozhodnutí, že každý si musí najít svoji cestu sám.“

Tím Markéta i Ivana potvrzují otevřenou a přátelskou atmosféru centrech, tak jak ji popisuje Nydahl, potažmo vedoucí jednotlivých meditačních center. Zároveň dokládá to, že BDC hlásá, že není misionářským náboženstvím a nevyvíjí na nově příchozí členy žádný nátlak. Cestu by si měl každý najít sám, a to bez jakéhokoli vsugerování.

Na druhou stranu je třeba říci, že společenství BDC organizuje veřejné přednášky, kam může přijít kdokoliv. Ty jsou většinou dobře inzerované a propagované, stejně tak jsou dobře zpracované internetové stránky tohoto společenství či propagační články a knihy¹⁶⁸ Všechny tyto PR aktivity by mohly sloužit k získávání nových zájemců. V mém výzkumu se však nepotvrdilo, že by tyto osvětové aktivity měly vliv na nově příchozí. Pouze jedna z respondentek, Ivana, říká, že se k BDC dostala právě přes článek v časopise.

„Ten první impulz byl článek v časopise o buddhistech. Zaujal mě natolik, že jsem si sama na internetu vyhledala nějaké informace o buddhismu, narazila jsem i na odkazy týkající se BDC, až jsem jednou sama přišla na úvodní přednášku o buddhismu.“

Prostřednictvím jiné východní filozofie se k BDC dostali tři respondenti. To potvrzuje fakt, že se člověk přiklání spíše k osobním duchovním zážitkům, což alternativní duchovní cesty nabízejí, například oproti naší křesťanské tradici. Člověk touží zažívat a prožívat sám sebe, své nitro, nechce se řídit nějakými normami a řádem. Právě BDC má jakýsi neformální řád. Vždy spíše záleží na pocitu a nastavení praktikujícího. Každopádně zájem a praktikování BDC potvrzuje celkovou oblibu východních směrů v Evropě.

---

¹⁶⁸ Viz teoretická část.

Jeden z respondentů, Petr říká, že:

„Zkusil jsem například aikido, karate i kung-fu. Přes trenéra jsem se dostal k buddhismu, pak k zen buddhismu, až jsem skončil tady. Asi jsem nejdříve od buddhismu očekával to, že mě naučí soustředěnosti a lepší koncentraci právě pro ta bojová umění. A tehdy by mě vůbec nenapadlo, jak moc to ovlivní můj další život, nejen osobní, ale i pracovní.“

Dvě z respondentek se pak k BDC dostaly přes jógu. Uvádím výpověď jedné z nich:

„K BDC jsem se dostala přes jógu, asi před dvaceti lety. Každá lekce jógy končila řízenou meditací, kterou vedla cvičitelka, a pro mě to bylo velice příjemným ukončením každé lekce. Později jsem se začala zajímat nejen o jógu, ale o východní myšlení, až jsem přešla k buddhismu a k BDC.“

Zajímavý je první kontakt s BDC respondenta Emila, který se o BDC dozvídá v období životní krize od svého lékaře. Zde je zajímavý fakt, že i lékař, kterého obecně můžeme považovat za člověka racionálního, „vědeckého“ se obrací k východnímu myšlení a doporučuje ho svým pacientům. Také můžeme říci, že se Emil do té doby považoval za racionálně uvažujícího jedince, a že ho zprvu nenapadlo, že by nějaký duchovní směr mohl být řešením jeho problémů. Nicméně právě spirituální cesta byla lékem na Emilovy problémy:

„Nedal mi žádnou zázračnou pilulku, ale poslal mě do BDC. Do té doby jsem vůbec netušil, že by se on, člověk, který stojí pevně nohama na zemi, mohl zajímat o východní myšlení.“

Prvotní kontakt s BDC získali respondenti následujícími způsoby:

- 1) informace od blízké osoby
- 2) informace prostřednictvím jiné východní filozofie
- 3) informace v periodiku

Okolností prvního kontaktu s BDC jsou tedy různé, avšak převažuje prvotní informace od blízké osoby stejného smýšlení – to se ukazuje především u nově přichozích zájemců o BDC, ale i většina aktivně praktikujících BDC přiznává, že se

k tomuto světonázoru dostali téže způsobem. Tato forma prvního kontaktu je pro osobu důvěryhodná, protože informace dostává od někoho, ke komu má vztah a komu věří. Může se blízké osoby ptát na to, čemu nerozumí. Zároveň je však třeba uvážit fakt, že informace od blízké osoby, která již praktikuje BDC, mohou být zkreslené. Způsob prvního kontaktu tedy může různě působit na různé typy lidí. Vždy záleží na vnitřním nastavení jedince.

5.3.2 Motivace zájmu o BDC

Co vlastně vede českého člověka, který vyrůstá v Evropě, jež je založena na křesťanských hodnotách, k zájmu o východní myšlení? Konkrétně si můžeme položit otázku, co vede takového člověka k zájmu o BDC, jakožto o formu modifikovaného tibetského buddhismu.

Vycházejme tedy z faktu, že respondenti již mají první informace o BDC, které získali určitými způsoby. Jak již víme, většinou byl prvotní impuls dán zvnějšku prostřednictvím někoho blízkého. Na základě toho si pak respondenti začali shánět informaci sami, a to například prostřednictvím knih: Jako třeba Martina:

„O buddhismu jako náboženském směru jsem už slyšela, ale o Diamantové cestě až od spolužáka. Zaujalo mě to a hned druhý den jsem si začala shánět o BDC další informace. Přečetla jsem dvě knihy, nějaké články na internetu a pak jsem si vyhledala meditační centra a přišla jsem.“

Z dotazníkového šetření pak vyplývá, že po prvních informacích od blízkých, přichází nově příchozí získat další informace o BDC na úvodní přednášku o buddhismu. To potvrzují i narátoři, se kterými byly uskutečněny rozhovory. V rámci veřejných přednášek a prostřednictvím návštěv meditačních center si tak nově příchozí zájemci a nyní aktivní členové rozšířili své znalosti o BDC.

Na základě toho pak navštívili veřejnou přednášku, což dokazuje šest dotazníků, ale i některé z rozhovorů. Jiní narátoři, se kterými byly uskutečněny rozhovory, navštívili rovnou meditační centra. Zde si poté rozšířili své obzory o BDC.

V kontextu této práce jsem hypoteticky stanovila tři druhy motivace s následujícími pracovními názvy, z nichž první je:

Motivace společenská, kdy vycházím z faktu, že je jedinec ovlivněn blízkým okolím, přičemž se dá předpokládat, že se jedinec obklopuje lidmi stejného smýšlení a stejného životního stylu, tudíž pak stoupá motivace k zájmu o BDC. Ze všech šesti dotazníků vyplývá, že pro nově příchozího jedince byla motivací blízká osoba. Takováto motivaci souvisí se společenskými vztahy a s prostředím, ve kterém se jedinec pohybuje. Do jisté míry může podlehnout tlaku, i třeba nevědomého, daného jedince či dané skupiny, která ho obklopuje.

Stejně tak do společenské motivace můžeme zařadit touhu člověka poznávat nové lidi, o kterých se domnívá, že by mohli být stejného smýšlení. Člověk není izolovaný tvor nebo člen anonymní skupiny. Člověk touží někam patřit, někam se integrovat a zažívat pocit „my“ ve smyslu skupinového vědomí, které ho odlišuje od nečlenů skupiny. Člověk ať už vědomě či nevědomě hledá někoho, kdo by mu rozuměl, kdo by sdílel stejný světonázor a lépe tak chápal jeho pocity a postoje. Nově příchozí dotazovaná Helena říká:

„Ráda bych získala vyrovnanost, a taky tady snad potkám nějaké nové přátele.“

Stejně je na tom Tomáš, který v dotazníku uvádí:

„Líbí se mi to, že to není náboženství a doufám, že tady najdu normální lidi, kteří se jen tak snaží se sebou něco dělat“

I z rozhovorů s aktivními praktikujícími BDC vyplývá, že ve společenství BDC našli uspokojivé společenské vztahy a lidi na stejné vlně, mezi nimiž vznikají určitá citová pouta, reprezentována pocitem bezpečí, důvěrností a osobní důstojností. V rámci společenství si jedinec upevňuje i určitý společenský status a hledá zde i motiv uznání ostatních. Například Emil říká:

„Jako bonus k této filozofii jsem navíc získal přátele a tím, že docházím pravidelně do centra, dostávám od nich jiný pohled na věc. Jsou to lidé, kteří nejsou materialističtí, smysl jejich života není v honbě za penězi a majetkem, ale dávají svému životu, a teď i mému, jiný rozměr.“

Podobně na to nahlíží i Markéta:

„Ty přínosy vidím v těch lidech, kteří sem chodí a kteří se stali mými přáteli a se kterými se stýkám mimo centrum. Do centra chodím pravidelně jednou týdně, takže jsme jedna skupina. Není to jen o společných setkáních a meditacích, ale děláme i jiné, další akce. Můj život ovlivnili a změnili k lepšímu.“

Druhou hypotetickou motivaci jsem nazvala motivací spirituální či duchovní. Vycházím zde z faktu, že obyvatelé České republiky obecně odmítají náboženství jako instituci čili nevěří v tzv. institucionalizovanou religiozitu, která však zároveň nevyklučuje to, že by jedinec popíral existenci transcendentna. Spíše jde o to, že jedinci

nevěří tradičním náboženským systémům jako je v evropském kontextu křesťanství a nenacházejí v něm uspokojení. Nikdo z dotazovaných neuvedl, že by byl členem nějaké náboženské organizace, tudíž motivací není nespokojenost s dosavadním náboženským uvažováním. U našich dotazovaných jde spíše o hledání duchovní cesty, a to jak vědomě, tak nevědomě. Nově přichozí zájemci o BDC neuvádějí, že by hledaly vědomě duchovní cestu, tak to vyplývá z dotazníků. Oproti tomu někteří z aktivně praktikujících BDC s postupem času uvádí, že duchovní cestu nejspíše hledali, ale spíše nevědomě a tento fakt si uvědomují až v rámci následné reflexe. V tomto smyslu pak můžeme hovořit také o tzv. skrytých motivech, které se vynořují až tehdy, kdy jedinec přijde do kontaktu s BDC. Teprve pak se objevují nové možnosti a prostory v životě člověka. Petr říká:

„Až teď zpětně, když tak nad tím přemýšlím, říkám si, že jsem něco hledal. Asi to nebylo nějakou nespokojeností s mým životem, ale spíše takovou vnitřní nespokojeností. Myslím to tak, že jsem neměl nějaké deprese nebo komplexy, nebyl jsem nešťastný. Jen mi něco chybělo.“

Stejně tak Ivana uvádí, že:

„Moje očekávání byla na začátku taková, že získám další informace o filozofii, která mě zaujala. Jen že to uvidím v reálu. A když se zajímáš o motivaci, tak zatím jí mám, protože mě to baví, naplňuje, přináší mi to kromě přátelství lidí, které jsem tady potkala i pocit nějakého naplnění, klidu a přitom i práce na sobě samé.“

Jediný, kdo si uvědomoval nespokojenost se svým dosavadním životem, byl Emil, který se s BDC setkává v období životní krize prostřednictvím svého lékaře: ¹⁶⁹ Právě v souvislosti s životní krizí, která se může týkat jak osobního, tak pracovního života, se někdy člověk obrací k duchovnímu směru. Člověk touží po nových zážitcích a doufá, že ho vytrhnou z jeho krize. Jak již víme, BDC spojuje zdánlivě jednoduchou činnost a zároveň rychlý výsledek, který ústí do pocitu štěstí a vnitřní harmonie. ¹⁷⁰ Právě tato „instantní“ prezentace může oslovit jedince v životní krizi. Emil o tomto období hovoří takto:

---

¹⁶⁹ Viz v předchozí podkapitole.

¹⁷⁰ Viz tato práce kapitola

„S BDC jsem se poprvé seznámil před necelými třemi lety. Měl jsem právě takovou osobní krizi, spíše pracovní krizi, pocit vyhoření. I když jsem workoholik, možná bych už mohl říct, že jsem byl workoholik, který dával svoji práci mnohem více, než si zasloužila, a tak nějak jsem v tom pracovním kolotoči zapomněl myslet i na to, co bych já chtěl.“

Třetí hypotetickou motivací je motivace prožitková, jež se opírá o touhu člověka zažít něco, co ho přesahuje, ale zároveň se dotýká jeho nitra. Zde hraje svou roli zvědavost. To můžeme vidět například u Heleny, nově příchozí zájemkyně o BDC, která se o tomto směru dozvěděla od kolegyně z práce. Hovoří o tom takto:

„Jednou jsem ji obdivovala, jak je pořád vyrovnaná a usměvavá. A ona se mi svěřila, že v tomhle ji buddhismus pomáhá, že se jednou týdně schází v centru s přáteli. To mě zaujalo a začala jsem se vyptávat více, jak to funguje.“

Tato motivace je založená také na tom, prožívat něco tajuplného, nevšedního, exotického. Právě to, nám východní směry nabízejí. Jsou jakousi alternativní cestou. Jak již víme z předchozího textu, někteří respondenti se dostali k BDC přes jiná východní myšlení, jako jsou například bojová umění či praktikování jógy, která úzce souvisí s meditací. A právě meditace je způsob, jak změnit stav vědomí a také jedním z lákadel na „duchovním tržišti“. Právě meditace láká nově příchozí zájemce o BDC, jak vyplývá z dotazníků. Jan v dotazníku uvádí:

„Jsem zvědavý hlavně na veřejnou meditaci. Meditaci bych se chtěl naučit a taky chci na sobě pracovat.“

Stejně tak Martina říká:

„Východní kultura mě zaujala, proto jsem tady. Dnes to bude moje první meditace vůbec. Nikdy jsem nemeditovala, jen jsem o tom četla. Od meditace očekávám, že najdu vnitřní klid a vyrovnanost.“

O „okouzlení“ meditací pak hovoří i aktivně praktikující BDC. Markéta se k tomu vyjadřuje takto:

„Pamatuji si na svoji první meditaci. Měla jsem z toho trochu obavy, jaké to bude, co mě čeká, zda budu všechno dělat správně. Moje první meditace trvala asi

dvacet minut. A po meditaci jsem vůbec neměla potřebu ji hodnotit, nějak rozebírat nebo analyzovat. Měl jsem jen pocit štěstí, uvolnění, takové euforie. Jako bych přišla tam, kam patřím. Vůbec mě nenapadlo přemýšlet, jestli ještě přijdu a budu to chtít znovu vyzkoušet.“

I Emil si přiznává velký význam první meditace:

„Po první meditaci jsem měl pocit, že jsem konečně na docela malou chvíli vypnul a vypustil z hlavy všechny myšlenky. Nechtěl jsem, aby meditace skončila.“

Z analýzy sesbíraných jsem došla k následujícím třem typům motivace, které vedou jedince k zájmu o BDC:

- 1) motivace společenská
- 2) motivace spirituální
- 3) motivace prožitková

Na závěr této kapitoly lze konstatovat, že motivace jedince k zájmu o BDC jsou variabilní a zároveň se prolínají. Nemůžeme říci, že u jednoho respondenta pozorujeme pouze jeden druh motivace, aspekty motivací se mísí a vzájemně se ovlivňují. Navíc je motivace ovlivněna různými zdroji, které poskytují první informace o směru BDC, jakožto prvotní informací od blízké osoby, tlakem skupiny, ve které se pohybují; informací z propagačních textů společenství BDC. Zároveň motivaci jedince k zájmu o BDC může ovlivňovat momentální psychický stav, vnitřní postoje a přesvědčení či životní fáze, v které se nachází.

5.3.3 Původní očekávání a jejich naplnění

Je jisté, že člověk vždy při setkání s novou skutečností, něco očekává. Vytváří si nějaké hypotézy a soudy, které jsou pak konfrontovány s prožívanou skutečností. Na základě toho, se pak jedinec k dané skutečnosti staví. V kontextu této práce mě zajímala očekávání nově příchozích zájemců vůči BDC a zároveň původní očekávání a jejich naplnění u aktivně praktikujících BDC; a zda-li se očekávání potvrdila či nikoli. S tím samozřejmě souvisí i důvody, díky kterým jedinci zůstali u praktikování BDC. Každá duchovní cesta je založena na určitých principech nebo řádu. Domnívám se, že praktikování BDC není založeno pouze na pravidelných společných meditacích či na pravidelných individuálních meditacích, dochází do meditačního centra či skupiny.

Je to o pochopení jádra BDC, což je princip příčiny a následku. Dle mého názoru, pokud člověk pochopí tento princip, stane se tak BDC opravdovou a ryzí součástí běžného života.

Nově příchozí zájemci o BDC očekávají především nevšední zážitek skrze meditaci, což pramení ze zvědavosti a z touhy zažít něco nového, nevšedního, jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole V tomto smyslu je zajímavá komparace výpovědí nově příchozích zájemců o BDC a výpovědí již praktikujících BDC. Z rozhovorů s aktivními praktikujícími BDC nevyplývá, že by na začátku zájmu o BDC měli nějaká konkrétní očekávání. Čtyři z narátorů uvádějí obdobné výpovědi typu. Například Petr:

„Viš, já jsem tehdy o žádné motivaci nepřemýšlel, vlastně nevím, jestli jsem měl nějaká očekávání.“

Nebo další z respondentek Zdeňka uvádí:

„Když jsem si přečetla, jaké budou tvé otázky, začala jsem vzpomínat, jaké byly moje očekávání před lety, když jsem s BDC začínala, tak jsem na nic nepřišla, protože jsem žádná očekávání neměla.“

Většina praktikujících BDC si tedy nevybavují svoje očekávání vůči tomuto směru. Nicméně proto, aby se rozhodli dále praktikovat BDC, je potřeba určitého impulzu, který vede ke konverzi k tomuto myšlení. Domnívám se, že očekávání vůči jakémukoli duchovnímu směru, může být i nevědomá, a s postupem času, překvapí i samotného praktikujícího. Člověk jakýmsi způsobem mění svůj dosavadní duševní život, který staví na hodnotě prožitku a v BDC může být silným momentem setkání se s meditací, jak již bylo uvedeno v přechozím textu. Noví zájemci o BDC projevují zájem o meditaci a něco od ní očekávají. Oproti tomu aktivně praktikující BDC nehovoří o tom, že by původně očekávali od meditace „zázrak“, ale s odstupem doby přiznávají, že právě meditace na ně měla velký vliv, proč v praktikování dále pokračovat.¹⁷¹

Meditace ve východních směrech a BDC pracuje především s myslí a tělem jako celkem. Postihuje člověka v celém jeho šíři a ukazuje mu jiné prostory. Díky meditaci se člověk stává svobodným, vyprazdňuje svoji mysl od zbytečných obrazů a představ,

---

¹⁷¹ Viz přechozí podkapitola.

keré mysl zatěžují. BDC považuje meditaci za cestu, která vede ke vnitřní změně. Důraz je kladen na pravidelnost meditace, proto meditační centra BDC a meditační skupiny BDC pořádají pravidelně společné meditace. Meditace vzbuzuje v člověku silné emoce.

Jak již víme, nově příchozí zájemci o BDC očekávají, že poznají jedince se stejným smýšlením a životním stylem. Jejich zatím nenaplněná očekávání potvrzují v rozhovorech aktivní praktikující BDC. Jedním z důvodů, proč se rozhodli věnovat se BDC dále, je atmosféra v centrech či skupinách, která je přátelská, rodinná a otevřená. To opět kopíruje náladu v centrech a skupinách, tak jak ji prezentuje Nydahl a vedoucí jednotlivých center v ČR. Dotazovaní hovoří o tom, že našli skupinu lidí stejného smýšlení a stejné životní filozofie, stejně tak jako cítí sounáležitost se skupinou.

Emil říká, že

„Potkal jsem úžasné, přímé lidi. Od první chvíle jsem měl pocit, že sem patřím, a proto tady také zůstávám a dál se seznamuju s tímto učením a pracuji na sobě.“

Obdobně to cítí Petr:

„A proč jsem zůstal? Protože dharma tak nějak doplnila můj život. A našel jsem tu i spoustu přátel, kteří vidí věci podobně jako já.“

Dalším rozdílem mezi nově příchozími zájemci o BDC a aktivně praktikujícími je očekávání vůči učiteli a s ním spojený důvod, proč se BDC věnovat dále. Noví zájemci si neuvědomují vliv učitele na praktikování BDC, avšak někteří aktivně praktikující buddhisté o vlivu učitele hovoří a přikládají mu zásadní význam a důvod, proč zůstali u BDC. Zdeňka uvádí setkání s lamou Nydahlem, o kterém hovoří jako:

„...,o inspirativním člověku, který i teď, kdy je mu přes sedmdesát let, je plný síly, optimismu. Jeho pracovní tempo je obdivuhodné, to jak ve svém věku stále cestuje a přednáší.“ U Zdeňky tedy můžeme vidět nekritický obdiv k Nydahlovi, ale zároveň i tato odpověď potvrzuje charisma a sílu vůdčí osobnosti BDC.

Jana zase uvádí sílu, kterou pocítila při prvním setkání se svým nejmenovaným učitelem. Jana měla:

...„pocit, že se známe, že jsme se už někdy dříve v minulém životě potkali. Byl to velice silný a intenzivní pocit a úžasné setkání.“

Stejně tak Markéta hovoří o důležitosti učitele v BDC: *„BDC je o učitelích, je důležité potkávat někoho, kdo tě vede, kdo ti nastavuje zrcadlo, kdo je inspirací. To není o napodobování učitele, ale o tom, že se od něj učí, že tě motivuje, ale je to také o každodenní praxi.“*

Poslední výpovědi potvrzují význam a důležitost učitele na duchovní cestě BDC. Učitelé BDC praktikující jedince provázejí formou dialogu. Právě to je to, co může jedincům u ostatních duchovních směrů a náboženství chybět.

5.3.4 Smysl BDC v životě praktikujícího

V této podkapitole již vycházím pouze z rozhovorů s aktivně praktikujícími BDC, u kterých sleduji motivy, jež vedou k udržování procesu vyznávání a praktikování BDC. Vycházím zde z předpokladu, že dotazovaní jedinci zjistili, že BDC je tou pravou duchovní cestou a rozhodli se v ní pokračovat, což znamená meditovat společně i individuálně, podílet se na životu komunity BDC v ČR, pracovat se svojí osobností a rozvíjet svoji duchovní podstatu. Jednoduše řečeno, dovolit duchovnímu směru BDC změnit svůj dosavadní život, zvnějšku i zevnitř.

Stanovila jsem si tři typy hypotézy, které vedou jedince k udržení praktikování BDC.

První z nich, je změna vztahu vůči své osobnosti, kdy si praktikující uvědomují pozitivní změnu ve svém chování, jednání a celkově ve zlepšení kvality svého života. Předpokládám, že praktikování BDC má pozitivní vliv na každodenní život praktikujícího, a že se díky tomu stává jeho život šťastnější a spokojenější. Člověk se díky BDC naučí pracovat se svými pocity a negativními emocemi, které ho do té doby zatěžovaly. V učení BDC najdeme doporučení, jak se dívat na problémy, jak se od nich odpoutávat a jak pracovat se zatěžujícími emocemi. Právě od těch si musíme držet odstup, nebrat je příliš vážně. Neznamená to však lhostejnost, ale spíše schopnost jakéhosi vnitřního odstupu. O tom hovoří například Ivana:

„Naučila jsem se pracovat se svými pocity, i s negativními emocemi, není to systém, který mi říkal, co je správné a co je špatné. Spíše říká, že když udělám tohle,

stane se toto. Řekla bych, že BDC mě změnil k lepšímu, díky němu jsem začala přemýšlet o věcech, které mě dříve nenapadly.“

Stejně tak Emil tvrdí, že se změnil:

„Změnil jsem se já, můj pohled na svět, na život. .... Změnily se moje osobní priority, už pro mě není práce na prvním místě. Díky zákonu příčin a následků si umím zdůvodnit, proč se mi stalo tohle a tamto.“

Zdeňka si uvědomuje, že začala díky BDC rozumět sama sobě: *„....začneš tak být šťastnější a laskavější a začneš se jinak dívat i na druhé. Tím chci říct, že je zapotřebí začít sám od sebe a nečekat na lepší časy, lepší dobu. Pro mě je to osobní rozvoj a posun.“*

Nydahl a jeho cestující učitelé rádi hovoří o spojení BDC a běžného života. Tvrdí, že BDC má praktický přesah do našich životů. Přijmutím „útočisté“¹⁷² se změní žebříček hodnot, člověk pochopí, že jediná věc, která může být šťastná, je naše mysl.¹⁷³ Pro člověka v moderní společnosti může být duchovní cesta BDC správným vyvážením rychlého životního stylu, při které se může alespoň za okamžik zastavit. Jde o nalezení vnitřního klidu a souznění v dnešní „hektické“ moderní společnosti, v které se díky vyznávání BDC stává život praktikujícího šťastnější a spokojenější. Je to jakýsi protipól a vyvážení moderní doby. Například Petr říká:

„Možná je to dnešní moderní, rychlou dobou, rychlým pracovním tempem, talkem na náš výkon, co nás vede k tomu, že hledáme nějakou alternativu, k rychlému, materialistickému životu. Určitě jsem získal klid a nadhled na věci, myslím si, že i více prožívám radost a dovedu si užít přítomného okamžiku. Ty změny nebo přínosy nejsou nijak viditelné, protože jsou uvnitř“.

Mojí další hypotézou, která se týká toho, co udržuje jedince u praktikování BDC, je pozitivní změna v mezilidských vztazích, ve vztazích vůči ostatním. Shodují se ale na tom, že aby fungovaly vztahy s ostatními jedinci, musí člověk začít nejprve u sebe. Nejprve se tedy člověk musí cítit sám vnitřně dobře, být spokojený, oprostěný od negativních emocí a až poté mohou fungovat jeho osobní vztahy. Jako třeba Jana:

¹⁷² Útočiště je setkání se vlastní buddhovskou podstatou. Jedinec se obrací k hodnotám, na které se lze spolehnout. Útočiště se přijímá od lamy a je to počátek duchovní cesty BDC.

¹⁷³ NYDHAL, Ole: *108 otázek a odpovědí :Buddhovy nauky v každodenním životě*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002

„Tím, že jsem i já jiná, změnilo se k lepšímu i vztahy v mé rodině, s mými přáteli. Velice důležitou pravdou je, že to, co sami dáváme a vyzařujeme, se nám vrátí.“

Dále pak dodává:

„Uvědomila jsem si, že to není náhodné setkání, ale že mám určité poslání a že na sobě musím pracovat, realizovat se tak, abych mohla pomáhat druhým, a pokud jim nebudu moct pomoci, tak jim aspoň neublížit.“

V poslední výpovědi Jany můžeme sledovat i jistou míru altruistické motivace, která zapřičiňuje snahu pomáhat ostatním. V buddhismu se tento altruismus netýká pomoci lidem, ale pomoci všem živým tvorům, jako jsou třeba zvířata. BDC považuje soucit za jednu z vlastností osvícené mysli.

Stejně tak respondenti přiznávají, že na ně jejich okolí začalo nahlížet jinak. Ivana uvádí:

„Zrovna nedávno jsem o tom mluvila s nejlepší kamarádkou. Známe se už od střední školy. Říkala mi, že jsem v posledních dvou letech klidnější, vyrovnanější, že přemýšlím o věcech jinak, že jsem se zklidnila a nejsem už taková splašená „turbomyš“. Překvapilo mě, že i ona na mě vnímá nějakou změnu.“

Třetí hypotézou, která vede jedince dále v procesu praktikování BDC, jsou pozitivní vztahy v rámci buddhistické komunity – sanghy; tento fakt úzce souvisí se společenskou motivací. Právě sangha poskytuje praktikujícímu oporu, a to jak mentální, tak sociální. V rámci komunity se jedince setkává s ostatními stejného smýšlení a pociťuje tak sounáležitost se skupinou, která mu rozumí. Některé z výpovědí, které souvisí s touto hypotézou, jsem uvedla již v předchozí podkapitole a nebudu je zde opakovat.

S buddhistickou sanghou je i úzce spjata úloha učitele, o které jsem již v rámci analýzy dat zmiňovala. Někteří respondenti se zmiňují o důležitosti učitele, zvláště pak na začátku praktikování, čím se potvrzují Nydahlova slova a slově českých učitelů, kteří o důležitosti učitele hovoří především na úvodních přednáškách. V tomto smyslu uvádím výpověď Lukáše, která ještě nebyla uvedena:

„K BDC jsem se dostal přes svého kamaráda, ale jsem začátečník, chodím se, asi půl roku. O BDC jsem měl poměrně dostatek informací, ale na téhle cestě člověk potřebuje učitele. Není tak jednoduché začít praktikovat sám doma. Potřebujete učitele a zpětnou vazbu. To je pro mě důležité.“

Stejně tak jako výpověď Markéty:

„Pro mě je to především o lidech. BC je o učitelích, je důležité potkávat někoho, kdo tě vede, kdo ti nastavuje zrcadlo, cíl, kdo je inspirací. To není o napodobování učitele, ale o tom, že se od něj učíš, že tě motivuje.“

Důvody, proč tedy jedinci dále praktikují BDC, jsou následující:

- 1) pozitivní změny ve vztahu vůči sobě
- 2) pozitivní změny ve vztahu vůči ostatním
- 3) pozitivní vztahy se členy komunity, potažmo souznění se svým učitelem

V závěru tedy můžeme říci, že dotazovaným BDC změnil život v pozitivním slova smyslu. Poskytuje jim možnost osobního růstu a schopností, jako je třeba empatie, soucit, zvládnání negativních emocí. To se pak prolíná do jejich každodenních životů, které považují za kvalitnější než před praktikování BDC. Osobní spokojenost se pak promítá i do mezilidských vztahů, v nichž se jedinec vyhýbá konfliktům. Zásadním momentem jsou pak pozitivní vztahy v rámci společenství BDC, s kterým se jedinec identifikuje. Nachází zde oporu, jistotu, sdílení světonázoru či zpětnou vazbu. Neméně důležitým prvkem je pak osobnost učitele, která praktikující inspiruje a ukazuje jim směr.

5.4 Vyhodnocení praktické části

V této závěrečné podkapitole bych chtěla čtenáři poskytnout ucelený dílčí závěr z mého výzkumu. Výzkum jsem prováděla v meditační skupině ve městě X během šesti měsíců. Snažila jsem se zde zpracovat veškeré dostupné informace, které jsem získala. Jak jsem již v práci uvedla, nejprve jsem se ve výzkumu chtěla věnovat jinému dílčímu tématu, nicméně kvůli přístupu některých meditačních center a meditačních skupin, mi můj původní záměr nebyl umožněn. I v tomto výzkumu jsem původně plánovala pracovat s větším množstvím dat, avšak více respondentů jsem nesehnala. Opět tedy

zdůrazňují, že je tato práce kvalitativního charakteru, a nesnaží se tak zkoumanou realitu postihovat v celé své šíři a už vůbec ne ji generalizovat.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, co vede jedince k zájmu o BDC, co je tou motivací, a jak se BDC projevuje do běžného života. Obecně je pak třeba říci, že výzkum motivace k čemukoli, je poměrně obtížný, jelikož se jedná o psychický proces, v němž ne vždy všechny tlaky a vlivy jsou vědomé. Tento fakt je zřetelný i v rozhovorech s praktikujícími BDC, kdy na otázku, co od BDC původně očekávali, odpovídají podobně, a to tak, že vlastně ze začátku nic neočekávali, ale při bližším kontaktu zjistili, že jim vlastně něco podvědomě chybělo a právě tuto „mezeru“ vyplnil BDC.

Otázka, která se týká prvotní motivace zájmu o BDC, byla položena dvěma skupinám lidí, a to nově příchozím zájemcům, kteří o tomto směru zatím nemají moc informací, a dále pak skupině aktivně praktikujících BDC. Jedná se tedy o skupiny, které mají rozdílné informace o BDC a které jsou do BDC více či méně zainteresované. První skupině byly rozdány dotazníky, v kterých jedinci stručně odpovídali na zadané otázky. Tato stručnost může vyplývat z nedůvěry vůči výzkumníkovi a z neúplné informovanosti nově příchozích jedinců o směru BDC. S druhou skupinou, s aktivně praktikujícími BDC, byly vedeny rozhovory, jež samozřejmě obsahují více informací, a to nejenom vzhledem k vybrané výzkumné metodě. Respondenti, s kterými jsem rozhovory prováděla, jsem více či méně znala, takže do jisté míry byly „ledy prolomeny“. Navíc členům společenství BDC nedělalo problém odpovídat na dané otázky, jelikož jsou v rámci setkání komunity a v rámci meditace zvyklí na sebereflexi.

V oblasti prvotního zájmu o BDC se obě skupiny do velké míry shodují na tom, že impulzem k zájmu o duchovní směr BDC, jim byla osoba blízká, která se již BDC zabývá či zabývala. Informace, které od blízké osoby jedinci dostali, v nich vzbudili zvědavost. Mísí se zde tedy motivace společenská, která může pramenit z touhy jedince někam patřit a sdílet svoje životní postoje s lidmi stejného smýšlení, a motivace prožitková, kdy člověk touží po nevšedních zážitcích, které ho přesahují; takovým zážitkem může být třeba meditace. Meditace může tedy naplňovat lidi s tendencí k ojedinelým zážitkům. Uspokojení meditací pak přiznávají aktivně praktikující BDC, a to již při jejím prvním praktikování. Reflexi na první meditaci nově příchozích se mi nepodařilo zachytit.

V oblasti udržení zájmu o další praktikování BDC jsem pak vycházela pouze z rozhovorů s aktivně praktikujícími BDC. Z těchto rozhovorů vyplývá, že jedincům vyhovuje skloubení duchovního života BDC a jejich každodenního života. Zároveň sledávají pozitivní účinky meditace v běžném životě a v mezilidských vztazích, které se jim jeví méně konfliktními než předtím. Tím, že jedinec díky meditaci, rozumí více svému nitru, je schopen lépe pochopit i nitro druhého.

Jednou z motivací, konkrétně motivací společenskou, proč se jedinci rozhodli dále praktikovat BDC, je sounáležitost s buddhistickou komunitou sanghou. Zde nacházejí vřelé, přátelské vztahy, jedince stejné smýšlení, a stejně tak je sangha oporou, jistotou a místem pro sebereflexi. V tomto smyslu můžeme zmínit i silné spojení některých respondentů s jejich učitelem, z nichž největšímu obdivu se těší samozřejmě evropský guru lama Nydahl.

Další motivace je pak motivace psychická, kdy můžeme mluvit o celkové větší spokojenosti se svojí osobností, dosažení většího štěstí a uspokojení, aniž by jedinec před prvním setkáním s BDC pociťoval vědomě životní nespokojenost. V odpovědích pak respondenti dělí svůj život „před“ BDC a na život „s“ BDC. Pouze jeden z respondentů přiznává, že se s BDC setkává v období životní krize.

Na závěr můžeme říci, že při hlubším zkoumání a při větším počtu dotazovaných, bychom mohli odhalit další způsoby motivace k zájmu o BDC. Každý jedinec bezesporu přistupuje k duchovní činnosti jiným způsobem. Individuální přístup k hledání duchovní cesty je ovlivněn psychickými potřebami člověka, jeho sociálním postavením, vztahy s ostatními členy ve společnosti, výchovou, dosavadní duchovní či náboženskou zkušeností či morálkou. Všechny tyto faktory působí na motivaci jedince. Typy motivace, které vzešly z tohoto výzkumu, se rozhodně nesnažím generalizovat a aplikovat je na celé společenství BDC v České republice a její praktikující. Mohou však ukazovat na určité aspekty společnosti a BDC a mohou pomoci pochopit lépe myšlení členů BDC.

6 ZÁVĚR

V této diplomové práci jsem se pokusila odpovědět na otázku, co motivuje jedince k zájmu o duchovní směr BDC a co takového jedince motivuje k tomu, aby se zmíněnému směru BDC věnoval dál, tzn., co ho vede k tomu, aby se součástí jeho života stala praxe BDC. V pozadí potom stojí i otázka, proč se západní člověk obrací k východním směrům jako je třeba buddhismus jako takový.

Výzkumná otázka je samozřejmě zakotvena v teoretickém rámci, jenž tvoří první část této práce. Tento teoretický rámec pomáhá osvětlovat základní charakteristiku společenství BDC – jeho základní myšlenky a metody praxe; dále pak popisuje jeho vývoj v naší zemi, stejně tak jako strukturu společenství a jeho postavení na české náboženské scéně.

V praktické části jsem se pak věnovala analýze a interpretaci dotazníků nově přichozích zájemců o BDC, a stejně tak analýze a interpretaci rozhovorů s aktivními členy společenství BDC. Jádrem dotazníků a rozhovorů byla výzkumná otázka „*Co jedince motivuje k zájmu o BDC?*“

Motivy dotazovaných respondentů k zájmu o BDC jsou různé. Navíc u jednoho jedince nemůžeme mluvit vždy jen o jednom typu motivace. Motivů může být několik, a to společenské, psychické, prožitkové či náboženské. Motivy se samozřejmě překrývají, některé jsou nevědomé, tudíž se těžko postihne celá škála motivů. Prvotní motivace zájmu o BDC může být společenská, spojená s životní krizí nebo s hledáním duchovní cesty, ať už vědomě či nevědomě. Zásadním motivem, proč jedince BDC uspokojuje, je vnitřní spokojenost, odstranění negativních emocí díky meditaci, a tím i zlepšení vztahů se svým okolím. Dalšími motivy k zájmu o BDC je pocit sounáležitosti s určitou skupinou, která sdílí stejné názory; dále pak obdiv a spojení s učitelem.

Praktikujícím BDC zároveň vyhovuje skloubení duchovního života a běžného života. Považují BDC za praktičtější pro jejich život, což potvrzuje Nydahlovu prezentaci BDC jako směru, který umožňuje modernímu člověku zažívat určitý druh spirituality. BDC nemá pevně daný řád a nedrží se letitých dogmat, které zatěžují tradiční náboženství jako je například křesťanství. BDC podle učitelů a praktikujících

nemá omezující charakter jako ostatní náboženství. Zároveň však dotázaní praktikující nehovoří o tom, že by hledali nějaký jiný duchovní směr než je BDC.

Pokud se budeme opírat o teoretický rámec a zároveň hledat motivy zájmu o BDC, můžeme konstatovat, že moderní člověk se odklání od institucionalizované religiozity reprezentované církví, která není schopna uspokojit duchovní potřeby jedince, k jiným formám duchovna, které více vyhovují dnešní době. Moderní člověk žije rychlým životním stylem, kde není moc prostoru pro zdlouhavé řešení různých problémů. Pokud se tedy člověk rozhodne řešit své problémy duchovní cestou, hledá ten nejrychlejší a nejúčinnější způsob, jak je vyřešit. Takovýto člověk se nebude obracet k náboženským či duchovním směrům, které jsou pevně svázány řádem, pravidly a mají pevnou organizační strukturu. Naopak se spíše bude obracet ke směrům, které mají otevřenou, uvolněnou a přátelskou atmosféru, právě tak na základě výzkumu v této práci, vypadá situace ve společenství BDC. Stejně tak může být modernímu člověku blízká nenáboženská interpretace BDC. Zároveň BDC slibuje rychlou a účinnou nápravu problémů a dosažení pocitu štěstí a spokojenosti. Je však třeba konstatovat, že BDC je značně uzpůsoben mentalitě moderního evropského člověka a že do jisté míry Buddhovo učení dezinterpretuje.

Je třeba si uvědomit, že v moderní společnosti dochází ke konfrontaci různých kultur, tudíž v rámci jednoho území můžeme mluvit o kulturní pluralitě, která je ve výsledku důsledkem globalizace. Stejně tak se v moderní společnosti střetávají různé typy náboženství a duchovních směrů – v tomto případě hovoříme o náboženské pluralitě. V evropském prostoru, který můžeme považovat za tolerantní, je pak na každém jedinci, s jakými duchovními hodnotami se ztotožní na základě svých osobních motivů. Podmínkou by však mělo být, aby svým duchovním směřováním a náboženským vyznáním neomezoval druhé. Východní myšlení, jako je třeba buddhismus, staví na toleranci vůči jiným vyznáním, a proto by mohlo být vzorem vzájemného respektu pro ostatní směry. Reflexivní dialog a schopnost kritického uvažování je základní podmínkou k tomu, aby naše moderní, evropská společnost byla tolerantní a bez nenávisti k čemukoliv jinému, cizímu a netradičnímu.

7 SEZNAM LITERATURY

CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu*. Brno: Jota, 1997. s. 239. ISBN 80-7217-002-3

ČERMÁK, Ivo, HYTYCH, Roman, ŘÍHÁČEK, Tomáš: *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita. 2013. ISBN 978-80-210-6382-2

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8

FIALA, Petr. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 183. ISBN 978-80-7325-141-3

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2

HILSKÁ, Vlasta. *Dějiny a kultura japonského lidu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1953. 383 s.

JEŘÁBEK, Hynek: *Úvod do sociologického výzkum*. Praha: Carolinum, 1992

KOLMAŠ, Josef a kol. *Svět tibetského buddhismu*, Praha: Sloart, 1996, s. 143. ISBCN 80-85871-88-2

Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2010. 263 s. ISBN 978-80-7436-006-0.

LENOIR, Frédéric. *Setkávání buddhismu se západem*, Praha : Volvox Globator, 2002.s 334. ISBN 80-7207-496-2

LESNÝ, Vincenc. *Buddhismus*. 2. vyd., Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-062-5, s. 297

LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. 221 s. ISBN 80-86598-54-3

MILTNER, Vladimír. *Vznik a vývoj buddhismu*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 2012. 373 s. Světová náboženství. ISBN 978-80-7429-156-2

ŇÁNASATTA. *Základy buddhismu*. Praha: Alternativa, 1995. 219 s. ISBN 80-85993-16-3

NYDHAL, Ole: *108 otázek a odpovědí :Buddhovy nauky v každodenním životě*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002. 85 s. ISBN : 80-238-8068-3

NYDHAL, Ole. *Čtyři přípravná cvičení: Ngöndro – první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 2. vydání, Brno: Bílý deštník, 2004. 105 s. ISBN 80-239-3287.

NYDHAL, Ole. *Jak se věci mají: živé pojetí buddhismu*. Brno: Bílý deštník, 2005, s. 52. ISBN 80-238-3552-1

NYDHAL, Ole. *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení*. Brno: Bílý deštník, 2009. 209 s., ISBN : 978-80-903821-1-4

RONOVSKÝ Vít: *Světová náboženství z pohledu Buddhismu Diamantové cesty: Působení Ole Nydahla v České republice*. Diplomová práce. Pardubice: Katedra religionistiky a filozofie, 2009

SKLENKA, Lubomír. „Tibetský buddhismus bez růžových brýlí“. *Dingir* 7/4 (2004): 122-125.

STŘEDA, Milan: *Buddhismus Diamantové cesty: historie a současnost: sonda do života komunity v olomouckém regionu*. Diplomová práce. Praha: Katedra orálně historických studií. 2014

VÁCLAVÍK, David. *Náboženství a moderní česká společnost*, Praha: Grada, 2010. s. 243. ISBN 978-80-247-2468-3

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 462 s. ISBN 80-7178-798-1

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Profesionální Buddhista*. *Dingir*, 2002, roč. 5, č. 3, s. 12

WANGU, Madhu Bazaz. *Buddhismus*. Praha: Lidové noviny, 1996, 141 s. Světová náboženství (Lidové noviny). ISBN 80-710-6184-0.

ZÁLABOVÁ, Sandra.; VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Tibetský buddhismus v České republice*. Dingir, 2004, roč.7, č. 4, s. 130 - 133.

ONLINE ZDROJE

„Bez osvětlení se nevracej“ . Časopis Psychologie.cz., [cit. 2015-01-13].

„Nakladatelství Bílý deštník“ [cit. 2015-12-13]. URL:<https://www.bily-destnik.cz/>

„Buddha a láska“. Buddha a láska, 2008. [cit. 2015-04-04]. URL:<http://buddhaalaska.cz/prectete-si/>

„Buddhismus Diamantové cesty v České republice.“ Buddhismus Diamantové cesty, 2008 [cit. 2015-11- 24]. URL: . <http://bdc.cz/o-nas/press/>

„Čeští učitelé,“ Buddhismus Diamantové cesty, 2004 [cit. 2015-10-18], URL:<http://bdc.cz/ucitele/cesti-ucitele-buddhismu/>

<http://europe-center.org/cz/about/the-europe-center-2/>

„Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu“ [cit. 2015-11-23] URL:<https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0>

„Nakladatelství Bílý deštník“ [cit. 2015-12-13]. URL:<https://www.bily-destnik.cz/>

„Nadační fond Nydahl“ [cit. 2015-12-13]. URL: <http://www.nfn.cz/>

„Osvícení ve sportovní hale“. Deník Týden, 2007. [cit. 2015-12-04]. URL:http://www.tyden.cz/tema/osviceni-ve-sportovni-hale_14359.html

Veřejná databáze Českého statistického úřadu“ [cit. 2015-11-23], URL:<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&evo=&str=&pvo=SLD9100PU-KR&pvoch=&udIdent=&zo=N&vyhltext=n%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD&verze=->

[1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&pvokc=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~S~_null_null_&katalog=all&z=T](#)

„Výpis z Rejstříku registrovaných církví a náboženských společností: Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü,“ Ministerstvo kultury, 2015 [cit. 2015-10-18],

URL:<http://www3.mkcr.cz/cns_internet/CNS/detail_cns.aspx?id_subj=10210&str_zpet=Seznam_cns.aspx>

PŘÍLOHY

PŘEPISY DOTAZNÍKŮ

1. Odkud ses o buddhismu diamantové cesty dozvěděl/a?
2. Měl/a jsi před touto první návštěvou meditačního centra o buddhismu diamantové cesty něco nastudováno, načteno?
3. Co si od buddhismu diamantové cesty slibuješ, co očekáváš?

Jan, 22 let, student

1. O BDC jsem se dozvěděl od kamaráda, spolužáka z vysoké školy. Není aktivním buddhistou, ale říkal, že už tady párkrát byl a jestli to nechci zkusit taky a že jsou tu fajn lidi.
2. Právě ten spolužák mi půjčil jednu knihu o buddhismu, která mě zaujala, něco jsem si našel sám i na internetu. Docela mě překvapilo, že i na webu je o BDC tolik informací, protože nikdy dříve jsem o BDC neslyšel.
3. Jsem zvědavý hlavně na veřejnou meditaci. Meditaci bych se chtěl naučit a taky chci pracovat na sobě. A snad tady potkám zajímavé lidi.

Helena, 45 let, účetní

1. O BDC vím od kolegyně Petry z práce. Známe se už deset let, ale nikdy mi neřekla, že je buddhistkou. Až jednou jsem jí obdivovala, jak je pořád vyrovnaná a usměvavá a ona mi svěřila, že v tomhle jí buddhismus pomáhá, že se jednou týdně schází v centru s přáteli. To mě zaujalo a začala jsem se vyptávat více, jak to funguje.
2. Ne, nic jsem nečetla. Prozatím mám jenom informace od kolegyně. Říkala jsem si, že to nejdříve zkusím, než se rozhodnu, jestli je to pro mě to pravé.
3. Ráda bych získala vyrovnanost a taky tady snad potkám nějaké nové přátele.

Martina, 47 let, učitelka ZŠ

1. Úplnou náhodou na srazu ze střední školy. Spolužák, kterého jsem neviděla nejméně deset let, mi potom, co jsme probrali partnery i děti, začal vyprávět o buddhismu. O buddhismu jako náboženském směru jsem už slyšela, ale o diamantové cestě až od něj. Zaujalo mě to, a hned druhý den jsem si začal shánět o BDC další informace.

2. Přečetla jsem dvě knihy, nějaké články na internetu a pak jsem si vyhledala meditační centra a přišla sem.

3. Východní kultura mě zaujala, proto jsem tady. Dnes to bude moje první meditace vůbec. Nikdy jsem nemeditovala, jen jsem o tom četla. Od meditace očekávám že najdu vnitřní klid a vyrovnanost.

Tomáš, 24 let, student informatiky

1. V hospodě. Tam jsem v rámci výměny informací o životě poprvé slyšel o BDC. O buddhismu obecně jsem už slyšel, ale konkrétně o tomto směru nikdy dříve.

2. Přečetl jsem jen pár článků na internetu a řekl jsem si, že to vyzkouším.

3. Líbí se mi to, že to není náboženství a doufám, že tady najdu normální lidi, kteří se jen tak snaží něco se sebou dělat.

Magda, 36 let, na mateřské dovolené, jinak cvičitelka

1. V práci před mateřskou. Pracovala jsem jako cvičitelka, hlavně pro pilates, ale taky pro spinning. Až jednou vypadla kolegyně, která dělala jógu, tak jsem si přibrala ještě i tu. A přes jógu jsem se dostala k buddhismu a pak i k BDC. Ale až teď na mateřské jsem dostala chuť to i zkusit.

2. Ano, přečetla jsem si toho hodně.

3. Očekávám, že to tak nějak doplní můj životní styl, hodně cvičím, teď hlavně jógu, nejím maso, žiju poměrně zdravě, myslím si, že jsem dobrý člověk, ale ráda bych se dále zlepšovala a pracoval na sobě.

Alena, 28 let, asistentka

1. Od kamarádky. Je tu dneska poprvé, a já taky. Nechtěla jít sama, a mě se to nezdálo jako špatný nápad, prostě zkusit něco nového...

2. O buddhismu jsem slyšela, ale nečetla jsem vůbec nic. O BDC mám jen pár informací od kamarádky, která mě sem přibrála.

3. Vlastně nemám žádná velká očekávání, jen jsem zvědavá, jaké to tu bude a hlavně na meditaci. Nikdy jsem ji nezkoušela, mám trochu obavy, jestli dovedu pustit z hlavy všechny zbytečné myšlenky.

PŘEPISY ROZHovorŮ

1. Jak ses k buddhismu diamantové cesty dostal/a, a jak dlouho jej praktikuješ?

2. Jaká byla tvá původní očekávání, když jsi s BDC začínal/a? Proč jsi u BDC zůstal/a?

3. Co ti BDC dává? Změnil tě BDC? Co pro tebe představuje BDC ve tvém životě?

Petr, 35 let, podnikatel v oblasti fitness

1. K buddhismu jsem se dostal přes bojová umění a tím impulzem pro můj zájem o ně byly samozřejmě holky, abych jim imponoval a abych nebyl žádným outsiderem. Zkusil jsem například aikido, karate i kung-fu. Přes trenéra jsem se dostal k buddhismu, pak k zen buddhismu, až jsem skončil tady. Asi jsem nejdříve od buddhismu očekával to, že mě naučí soustředěnosti a lepší koncentraci právě pro ta bojová umění. A tehdy by mě vůbec nenapadlo, jak moc to ovlivní můj další život, nejen osobní, ale i pracovní. V BDC jsem už sedm, možná osm let.

2. Víš, já jsem tehdy o žádné motivaci nepřemýšlel, vlastně nevím, jestli jsem měl nějaká očekávání. Až teď zpětně, když tak nad tím přemýšlím si říkám, že jsem něco hledal. Asi to nebylo nějakou nespokojeností s mým životem, ale spíše takovou vnitřní nespokojeností. Myslím to tak, že jsem neměl nějaké deprese nebo komplexy, nebyl jsem nešťastný. Jen mi asi něco chybělo. Takhle nahlas to vysvětlit nebo pojmenovat je dost složité. Možná jsem hledal vnitřní klid, chtěl jsem na sobě pracovat, a mít i jiný životní styl. A proč jsem zůstal? Protože

dharma tak nějak doplnila můj život. A našel jsem tu i spoustu přátel, kteří vidí věci podobně jako já.

3. Ono takhle zpětně je to taková logická cesta, jakože nejdříve se měníš zvnějšku, cvičíš, pak se začneš zajímat o zdravou stravu a pak přijde na řadu i ten vnitřek. Chceš cítit klid, vyrovnanost a harmonii a tu asi musí každý hledat hlavně sám v sobě. Takže ano, změnilo mě to, i když to asi nevidím jako změnu, ale spíše jako přirozený vývoj. V podstatě žiju hodně hektickým životem a dharma je jeho protipólem, jsou to metody, které fungují. Možná je to dnešní moderní, rychlou dobou, rychlým pracovním tempem, tlakem na náš výkon, co nás vede k tomu, že hledáme nějakou alternativu k rychlému, materialistickému životu. Určitě jsem získal klid, nadhled na věci, myslím si, že i více prožívám radost a dovedu si užít přítomného okamžiku. Ty změny nebo přínosy nejsou nijak viditelné, protože jsou uvnitř, a když tak nad tím přemýšlím, tak bych řekl, že to tak mají i ostatní v centru. Že spíše ta představa někoho zvnějšku, někoho kdo sem přijde jako nový je v tom, jestli nejsme divní, uzavření, jestli si neholíme hlavy nebo nenosíme podivná roucha. Ale ti co sem chodí, alespoň já to tak vnímám, žijí běžným životem, mají rodinu, práci, přátele. A buddhismus je prostě součástí jejich života.

Markéta, 26 let, zdravotní sestra

1. K buddhismu jsem se dostala asi úplně jinak než ostatní tady. Pokud vím, tak skoro všichni odtud toho před svojí první návštěvou centra věděli o buddhismu hodně, dost si toho nastudovali, prostě je buddhismus zajímal. Já jsem chodila s klukem, který byl buddhista, ale o buddhismu jsem skoro nic nevěděla. Když šel do centra, bral mě s sebou. Takže já jsem nejdříve poznala ty lidi z centra, kteří byli hrozně fajn, milí, přátelští. Ze začátku jsem tam chodila jako doprovod svého přítele, ale neúčastnila jsem se žádné přednášky, žádné meditace. Jen jsem s nimi poseděla ve společenské místnosti, pokecali jsme. Ale čím více jsem ty lidi poznávala, tím mi byli bližší a chtěla jsem poznat i to, proč vlastně do centra chodí. Nebylo to z jejich strany o nějakém přesvědčování nebo agitaci. Tak jsem se dostala k buddhismu trochu oklikou, s tím přítelem už dávno nejsem, ale v centru jsem už zůstala. A už sem chodím asi šest let.

2. Tím, že jsem se k buddhismu dostala tak trochu oklikou jsem vlastně ani žádná očekávání neměla. Možná byla na začátku jen zvědavost, kdy jsem chtěla poznat, čím se vlastně ti lidé zabývají. A vlastně jsem hned od začátku byla ze všeho nadšená, protože

všechno co jsem slyšela, mi dávalo smysl. Pamatuju si i na svoji první meditaci. Měla jsem z toho trochu obavy, jaké to bude, co mě čeká, zda budu všechno dělat správně. Moje první meditace trvala asi dvacet minut. A po meditaci jsem vůbec neměla potřebu ji hodnotit, nějak rozebírat nebo analyzovat. Měla jsem jen pocit štěstí, uvolnění, takové euforie. Jako bych přišla tam, kam patřím. Vůbec mě nenapadlo přemýšlet, jestli ještě přijdu a budu to chtít znovu vyzkoušet. Bylo to přirozené a automatické. Našla jsem v centru přátelé, a prožívám život jinak.

3. Ty přínosy vidím v těch lidech, kteří sem chodí a kteří se stali mými přáteli a se kterými se stýkám i mimo centrum. Do centra chodím pravidelně jednou týdně, takže jsme taková skupina. Není to jen o společných setkáních a meditacích, ale děláme i jiné, další akce. Můj život ovlivnili a změnili k lepšímu. Asi by museli říct ostatní, jak mě BDC změnil, jestli se zdám jiná mým přátelům, kteří mě znali už předtím. Já si myslím, že všechno prožívám radostněji a tak nějak spokojeněji, řekla bych, že teď i lépe pracuji s emocemi, jsem více v pohodě, získala jsem nadhled nad spoustou věcí. Věci se mě dříve více dotýkali, až v BDC jsem si uvědomila jejich složitost a to, že spousta věcí se děje na základě karmy. Pro mě je to především o lidech. BDC je o učitelích, je důležité potkávat někoho, kdo tě vede, kdo ti nastavuje zrcadlo, cíl, kdo je inspirací. To není o napodobování učitele, ale o tom, že se od něj učíš, že tě motivuje, ale je to také o každodenní praxi. Pro mě je důležitá každodenní meditace, ale tohle je asi hodně individuální a každý to má jinak. Pro mě je to velice pozitivní učení, kdy chceme být užiteční, chceme pomáhat druhým a chceme na sobě pracovat, vytěžit maximum pro svůj osobní rozvoj.

Zdeňka, 32 let, fakturantka

1. K buddhismu mě přivedla kamarádka, asi před deseti lety. Dříve jsem o něm měla jen pár povrchních informací a vůbec jsem netušila o rozsahu celého učení. S kamarádkou jsem začala chodit do centra, na přednášky, půjčila jsem si několik knih s buddhistickou tematikou, později jsem začala jezdit i na přednášky do

jiných center a na víkendové semináře. Určitě to není učení pro každého, ale pro mě bylo východní myšlení blízké od začátku. Já sama jsem vyrůstala v ateistické rodině, i když oba mí rodiče byli vychováni v křesťanské rodině, ale ani mě ani sestru už v této víře nevychovali.

2. Když jsem si přečetla, jaké budou tvé otázky, začala jsem vzpomínat, jaké byly moje očekávání před lety, když jsem s BDC začínala, a na nic jsem nepřišla, protože jsem asi žádná očekávání ani neměla. Rozhodně mě hodně ovlivnilo a motivovalo setkání s lamou Olem. Je to inspirativní člověk, který i teď, kdy je mu přes sedmdesát let, je plný síly, optimismu. Jeho pracovní tempo je obdivuhodné, to jak ve svém věku stále cestuje a přednáší. Nebojí se vyjadřovat se k jakýmkoliv tématům a má obrovský smysl pro humor. S buddhismem jsem se ztotožnila a asi můžu říct, že se stal mou životní filosofií i mým životním stylem. Možná tím, že jsem tuto filosofii přijala, začala jsem žít tímto stylem, třeba cvičím jógu, běhám a jsem vegetariánkou. V tomto učení je tolik věcí, které mi rozšířily obzory, které ovlivnily můj život, že je ani nevím, co z toho konkrétního vybrat. Od té doby, co mám sama děti, oceňuju morální kodexy a etické principy, která jsou v tomto učení obsažena, a které bych jim ráda předala.

3. Co mi BDC dal a čím mě změnil? Řekla bych, že vlastně všechno začíná od tebe samé. Když začneš rozumět sama sobě, začneš být šťastnější a laskavější a začneš se jinak dívat i na druhé. Tím chci říct, že je zapotřebí začít sám od sebe a nečekat na lepší časy, lepší dobu. Pro mě je to osobní rozvoj a posun. Když chci vidět mezi lidmi více pochopení, úcty ke druhému, musím začít sama od sebe. Myslím si, že i podle toho, že jsem u BDC vydržela přes deset let je vidět, že je už součástí mého života.

Ivana, 47 let, obchodní zástupce v oboru farmacie

1. V BDC jsem asi dva, možná tři roky. Takže vlastně poměrně krátkou dobu, myslím proti ostatním. Někteří jsou tady od založení centra, někteří mnoho let. Sice jsem se dostala k BDC později a relativně v pozdějším věku, ale hned při první návštěvě jsem měla pocit, že sem zapadnu, prostě že sem patřím. Ten první impulz byl článek v časopise o buddhistech. Zaujal mě natolik, že jsem si sama na internetu vyhledala nějaké informace o buddhismu, narazila jsem i na odkazy týkajících se BDC, až jsem jednou sama přišla na úvodní přednášku do

buddhismu. Vůbec jsem nešla do centra s tím, že bych tam měla pravidelně chodit, že bych měla v plánu stát se aktivní členkou. Ale přišlo to tak nějak samo. Poznala jsem tady skvělé lidi, kteří se stali nejen spolu-zájemci o BDC, ale i přáteli. Jsem hodně akční a aktivní člověk, a kdyby mi někdo předem řekl, že vydržím hned při první meditaci sedět více než půlhodiny v klidu, jen v podstatě sama se sebou, asi bych se mu vysmála.

2. Moje očekávání byla na začátku jen taková, že získám další informace o filosofii, která mě zaujala. Jen že to uvidím v reálu. Trochu jsem se obávala toho, že se na mě budou snažit zapůsobit a ovlivnit mě tak, abych se stala jednou z nich. Ten den, kdy jsem přišla do centra poprvé, tam se mnou byli ještě tři nováčci. Chovali se k nám všem stejně. Přátelsky, mile, ale rozhodně nijak nepřesvědčovali, nic nám nevnucovali, spíš nám dávali najevo, že je to naše volba, že pokud kdykoliv příště přijdeme, že nás rádi uvidí, ale pokud ne, je to naše rozhodnutí, že každý si musím najít svoji cestu sám. Z těch tří nováčků jsem byla jediná, kdo příště přišel. A když se zajímáš o motivaci, tak zatím ji mám, protože mě to baví, naplňuje, přináší mi to kromě přátelství lidí, které jsem tady potkala i pocit nějakého naplnění, klidu a přitom i práce na sobě samé.

3. Naučila jsem se pracovat se svými pocity, i s negativními emocemi, není to systém, který by mi říkal co je správné a co je špatné. Spíše říká, že když udělám tohle, stane se toto. Řekla bych, že BDC mě změnilo k lepšímu, díky němu jsem začala přemýšlet o věcech, které by mě dříve napadly, jako například o smyslu života, o vztazích. Zrovna nedávno jsem o tom mluvila s nejlepší kamarádkou. Známe se už od střední školy. Říkala mi, že jsem v posledních dvou letech klidnější, vyrovnanější, že přemýšlím o věcech jinak, že jsem se zklidnila a nejsem už taková splašená „turbomyš“. Překvapilo mě, že i ona na mě vnímá nějakou změnu.

Lukáš, 21 let, student, budoucí učitel

1. K BDC jsem se dostal přes svého kamaráda, ale jsem začátečník, chodím do centra asi půl roku. O BDC jsem měl poměrně dostatek informací, ale na téhle cestě člověk potřebuje učitele. Není tak jednoduché začít praktikovat sám doma. Potřebujete učitele a zpětnou vazbu. To je pro mě důležité.

2. Neměl jsem žádná nerealistická očekávání, tím že jsem dostatek informací i přes svého kamaráda o tom, co mě čeká, tak jsem se hned na první návštěvu centra těšil. Na to, že poznám nové lidi, že se něco nového dozvím. Zatím jsem tady krátce, ale východní myšlení mě zajímá.

3. Rozhodně mě BDC obohacuje. Jako budoucí učitel – tedy doufám, že jím budu – bych rád byl pro děti příkladem. Výchova a vzdělání jsou podle mě spolu sepnuté, a nemůžeme od dětí očekávat, že budou vychované, že budou dodržovat určité etické

zásady a normy, pokud my dospělí to neděláme. Děti potřebují především vzory. A taky si myslím, že děti kromě matematiky, češtiny, práce na PC a dalších věcí, kterým se učí, potřebují rozvíjet i něco dalšího hlubšího, třeba mi chybí ve školách etická výchova.

Jana, 52 let, lékárnice

1. K BDC jsem se dostala přes jógu, asi před dvaceti lety. Každá lekce jógy končila řízenou meditací, kterou vedla cvičitelka, a pro mě to bylo velice příjemným ukončením každé lekce. Později jsem se začala zajímat nejen o jógu, ale o východní myšlení, až jsem přešla k buddhismu a k BDC.

2. Nikdy, ani na začátku jsem nebrala BDC jako náboženství, ale jako myšlení, které změnilo mě a tím i můj život. Už při prvním setkání se svým učitelem jsem měla pocit, že se známe, že jsme se už někdy dříve v minulém životě potkali. Byl to velice silný a intenzivní pocit a úžasné setkání. Uvědomila jsem si, že to není náhodné setkání, ale že mám určité poslání a že na sobě musím pracovat, realizovat se tak, abych mohla pomáhat druhým a pokud jim nebudu moct pomoci, tak jim aspoň neublížovat.

3. BDC mi dal změnu, možná můžu říci proměnu mě samé. A tím, že jsem i já jiná, změnilo se k lepšímu i vztahy v mé rodině, s mými přáteli. A to nemluví o tom, kolik nových přátel jsem našla v centru. Velice důležitou pravdou je, že to, co sami dáváme a vyzařujeme, se nám vrátí. Je to základní karmický zákon, který jen jinými slovy říká, že pokud kolem sebe budeme rozdávat lásku, štěstí, dobro a laskavost, povede se nám dobře.

Emil, 43 let, podnikatel

1. S BDC jsem se poprvé seznámil před necelými třemi lety. Měl jsem právě takovou osobní krizi, no spíše pracovní krizi, pocit vyhoření. I když jsem workoholik, možná bych už mohl říct, že jsem byl workoholik, který dával svoji práci mnohem více, než si zasloužila a tak nějak jsem v tom pracovním kolotoči zapomněl myslet i na to, co bych já chtěl. Neuměl jsem vypnout, odpočívat nebo relaxovat, myslet na cokoli jiného než na práci. A navíc jsem ani neměl někoho, komu bych řekl, jak se právě cítím. V kruzích, ve kterých se pohybuji, se žádná slabost nenosí. A protože jsem se cítil špatně už i fyzicky, navštívil jsem svého lékaře, kterým je můj spolužák z gymnázia. Zcela

výjimečně jsem si před ním dovolil být upřímný a se vším jsem se mu svěřil. Nedal mi žádnou zázračnou pilulku, ale poslal mě do BDC. Do té doby jsem vůbec netušil, že by se on, člověk, který stojí pevně nohama na zemi, mohl zajímat o východní myšlení.

2. Na začátku jsem moc nečekal, jenom jsem si říkal, že to zkusím a uvidíme. Po první meditaci jsem měl pocit, že jsem konečně na docela malou chvílku vypnul a pustil z hlavy všechny myšlenky. Nechtěl jsem, aby meditace hned skončila. A hlavně musím říct, že jsem tady potkal úžasné, přímé lidi. Od první chvíle jsem měl pocit, že sem patřím, a proto tady také zůstávám a dál se seznamuju s tímto učením a pracuji na sobě.

3. BDC mě změnilo, já jsem se změnil, můj pohled na svět, na život, změnil se mé osobní vztahy. Změnily se moje osobní priority, už pro mě není práce na prvním místě. Díky zákona příčin a následku si umím zdůvodnit, proč se mi stalo tohle nebo tamto. Jako bonus k této filosofii jsem navíc získal přátele a tím, že docházím pravidelně do centra, dostávám od nich jiný pohled na věc. Jsou to lidé, kteří nejsou materialističtí, smysl jejich života není v honbě za penězi a majetkem, ale dávají svému životu, a teď i mému jiný rozměr.